

**T.C.
ISPARTA UYGULAMALI BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**KADIN YOKSULLUĞU İLE MÜCADELE ARACI OLARAK
MİKRO KREDİ UYGULAMALARI: ISPARTA İLİ ÖRNEĞİ**

Esra İÇÖZ

**Danışman
Prof. Dr. Vecdi DEMİRCAN**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
TARIM EKONOMİSİ ANABİLİM DALI
ISPARTA - 2019**

©2019 [Esra İÇÖZ]

TEZ ONAYI

Esra İÇÖZ tarafından hazırlanan “ Kadın Yoksulluğu İle Mücadele Aracı Olarak Mikro Kredi Uygulamaları: Isparta İli Örneği ” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri üyeleri önünde Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak başarı ile savunulmuştur.

Danışman

Prof. Dr. Vecdi DEMİRCAN
Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi

Jüri Üyesi

Prof. Dr. Mevlüt GÜL
Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi

Jüri Üyesi

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Akif ALTUNAY
Süleyman Demirel Üniversitesi

Enstitü Müdürü

Prof. Dr. Yusuf UÇAR

.....

TAAHHÜTNAME

Bu tezin akademik ve etik kurallara uygun olarak yazıldığını ve kullanılan tüm literatür bilgilerinin referans gösterilerek tezde yer aldığını beyan ederim.

Esra İÇÖZ

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR	iii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	iv
ÇİZELGELER DİZİNİ	v
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	vii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Yoksulluk Kavramı.....	4
1.2. Yoksulluk Türleri.....	4
1.2.1. Mutlak Yoksulluk	4
1.2.2. Görel Yoksulluk	5
1.2.3. Objektif - Subjektif Yoksulluk.....	5
1.2.4. Gelir Yoksulluğu - İnsani Yoksulluk	5
1.3. Yoksulluk İle Mücadelede Mikro Kredi Uygulamaları.....	6
1.3.1. Mikro Finans ve Mikro Kredinin Tanımları	6
1.3.2. Mikro Kredinin Tarihçesi.....	7
1.3.3. Mikro Kredinin Amaçları.....	8
1.3.4. Mikro Kredinin Hedefleri.....	9
1.3.5. Dünyada Mikro Kredi Uygulamaları.....	10
1.3.5.1. Asya Mikro Kredi Uygulamaları	10
1.3.5.2. Güney ve Kuzey Amerika Mikro Kredi Uygulamaları	11
1.3.5.3. Afrika Mikro Kredi Uygulamaları.....	11
1.3.5.4. Orta ve Doğu Avrupa Mikro Kredi Uygulamaları	12
1.3.6. Türkiye’ de Mikro Kredi Uygulamaları	13
1.3.6.1. Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı (KEDV)	13
1.3.6.2. Türkiye Grameen Mikro Finans Programı (TGMP).....	14
1.3.6.2.1. Mikro Kredi Alma ve Tahsilat Süreci.....	16
1.3.6.2.2. Mikro Kredi Çeşitleri ve Diğer Hizmetler	18
1.3.6.2.3. Mikro Finans Göstergeleri.....	20
1.3.6.2.3.1. Mikro Kredinin Sektörel Dağılım Oranları	20
1.3.6.2.3.2. TGMP Mikro Girişimci Sayısı	21
1.3.6.2.3.3. Toplam Mikro Kredi Dağılımı	22
2. KAYNAK ÖZETLERİ	24
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	35
3.1. Materyal.....	35
3.2. Yöntem	35
3.2.1. Anakitle ve Örneklemenin Belirlenmesinde Kullanılan Yöntem.....	35
3.2.2. Verilerin Analizinde Kullanılan Yöntem	37
4. ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA.....	39
4.1. Mikro Kredi Kullanan Kadınların Demografik Özellikleri.....	39
4.1.1. Kadınların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı	39
4.1.2. Kadınların Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı	40
4.1.3. Kadınların Medeni Durumlarına Göre Dağılımı	42
4.1.4. Kadınların Çocuk Sayısına Göre Dağılımı	43
4.1.5. Aile Genişliği	45
4.2. Mikro Kredi Kullanan Kadınların Sosyo-Ekonomik Özellikleri.....	45
4.2.1. Kadınların Sosyal Güvence Durumları	45
4.2.2. Kadınların Mikro Kredi Kullanmadan Önceki İş Durumları.....	46

4.2.3. Kadınların Eşlerinin Çalışma ve Gelir Durumu	47
4.2.4. Kadınların Eşlerinin Mesleğine Göre Dağılımı	49
4.2.5. Kadınların Mikro Kredi Kullanmadan Önceki Aile Geliri	50
4.3. Mikro Kredi Kullanan Kadınların Kredi Kullanım Sürecine Yönelik Bulguları	51
4.3.1. Kadınların Mikro Krediden Haberdar Oldukları Kaynaklar	51
4.3.2. Kadınları Mikro Kredi Kullanmaya Yönelten Nedenler	52
4.3.3. Kadınların Mikro Krediyi Kullanma Amaçları	53
4.3.4. Kadınların Mikro Kredi Kullanmaya Başladığı Yıllar	54
4.3.5. Kadınların Mikro Kredi Kullanma Sayıları ve Kullanılan Kredi Miktarı	56
4.3.6. Kadınların Mikro Krediyi Kullandıkları İş Türleri	57
4.3.7. Kadınların Mikro Kredi İle Yaptıkları İşte Çalışma Durumları	58
4.3.8. Kadınların Mikro Kredi İle Yaptıkları İşte İstihdam Durumları	59
4.3.9. Kullanılan Mikro Kredinin Yapılan İşte Yeterlilik Durumu	60
4.3.10. Kadınların Mikro Krediyi Amacı Dışında Kullanma Durumları	61
4.3.11. Mikro Kredinin Amaç Dışı Kullanım Alanları	61
4.3.12. Kadınların Mikro Kredi Kullanımında Karşılaştığı Sorunlar	62
4.3.13. Mikro Kredi Kullanan Kadınların Taksitlerini Ödemede Güçlük Çekme Nedenleri	63
4.4. Mikro Kredi Kullanım Sonrası Kadınlarda Ekonomik ve Sosyal Olgulardaki Değişiklikler	64
4.4.1. Kredi Kullanım Sonrası Kadınların Gelirlerindeki Değişim	64
4.4.2. Kredi Kullanım Sonrası Kadınların Aile Gelirindeki Değişim	65
4.4.3. Kredi Kullanım Sonrası Kadınların Elde Ettikleri Gelirleri Değerlendirme Durumları	66
4.4.4. Kredi Kullanım Sonrası Kadınların İşlerine Yaptıkları Yatırımlar	67
4.4.5. Kredi Kullanımı Sonrası Kadınların Aile Bireyleri İle Olan İlişkilerindeki Değişim	68
4.4.6. Kredi Kullanım Sonrası Kadınların Sosyal İlişkilerindeki Değişimler	69
4.4.7. Mikro Kredi Kullanmanın Kadınlara Sağladığı Faydalar	70
4.4.8. Kadınların Mikro Kredi İle İlgili İleriye Dönük Düşünceleri	71
4.4.9. Mikro Kredinin Beklentileri Karşılama Durumu	72
4.4.10. Kadınların Mikro Krediyi Bankalara Tercih Etmelerinin Sebepleri	73
4.5. Mikro Kredi Kullanımı Sonucu Kadınlarda Oluşan Yargılar	73
4.5.1. Kadınların Krediden Memnuniyet Durumları	73
4.5.2. Kadınların Mikro Krediyi Başkalarına Tavsiye Etme Durumları	74
4.5.3. Mikro Kredinin Olumsuz Yönleri	74
4.5.4. Kadınların Mikro Kredi Uygulamasına İlişkin Önerileri	75
4.5.5. Kadınların Mikro Kredinin Maddi Zorlukları Giderebilme Özelliğine İlişkin Görüşleri	76
4.5.6. Mikro Kredinin Kullanılmaması Durumunda Karşılaşılabilecek Durumlar	77
4.5.7. Kadınların Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İstekleri	78
4.6. Kadınların Demografik Özellikleri İle Mikro Kredi Kullanmaları Arasındaki İlişkinin Ki-Kare (χ^2) Testi İle Analizi	79
4.6.1. Kadınların Yaşları İle Mikro Kredi Kullanma Sayıları ve Miktarları Arasındaki İlişki	79
4.6.2. Kadınların Eğitim Durumları İle Mikro Kredi Kullanma Sayıları ve Miktarları Arasındaki İlişki	80

4.6.3. Kadınların Medeni Durumları İle Mikro Kredi Kullanma Sayıları ve Miktarları Arasındaki İlişki.....	82
4.6.4. Kadınların Çocuk Sayıları İle Mikro Kredi Kullanma Sayıları ve Miktarları Arasındaki İlişki.....	83
4.6.5. Kadınların Eşlerinin Gelir Durumları İle Mikro Kredi Kullanma Sayıları ve Miktarları Arasındaki İlişki.....	84
4.6.6. Kadınların Sosyal Güvence Durumları İle Mikro Kredi Kullanma Sayıları ve Miktarları Arasındaki İlişki.....	86
4.6.7. Kadınların Kredi Kullanmadan Önceki Aile Gelirleri İle Mikro Kredi Kullanma Sayıları ve Miktarları Arasındaki İlişki	87
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	89
KAYNAKLAR.....	94
ÖZGEÇMİŞ	101

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

KADIN YOKSULLUĞU İLE MÜCADELE ARACI OLARAK MİKRO KREDİ UYGULAMALARI: ISPARTA İLİ ÖRNEĞİ

Esra İÇÖZ

Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Vecdi DEMİRCAN

Bu çalışmada, Isparta ilinde kadın yoksulluğu ile mücadele aracı olarak kullanılan mikro kredi uygulamaları incelenmiştir. Türkiye Grameen Mikro Finans Programı (TGMP) Isparta Şubesi'nden elde edilen bilgiler çerçevesinde, mikro kredi kullanan kadınların bulunduğu Isparta Merkez, Atabey, Gelendost, Keçiborlu ve Yalvaç ilçeleri ve bu ilçelere bağlı köyler araştırma alanı olarak belirlenmiştir. Örnek sayısının hesaplanmasında, Olasılığa Dayalı Örnekleme Yöntemleri'nden biri olan Basit Tesadüfi Örnekleme Yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemin kullanılması sonucu örnek sayısı, 212 kişi olarak hesaplanmıştır. Araştırmanın ana materyalini, 212 kadından anket yöntemi ile toplanan veriler oluşturmuştur.

Araştırma sonuçlarına göre, mikro kredi kullanan kadınların %62.26'sının 30-49 yaş aralığında, %54.25'inin eğitim düzeylerinin düşük (ilköğretim), %87.74'ünün evli ve ortalama aile genişliğinin 3.76 kişi olduğu tespit edilmiştir. Kadınların %87.26'sının sosyal güvencesinin olduğu ve %40.09'unun aylık aile gelirinin 1001-1500 TL aralığında olduğu saptanmıştır. Kadınların büyük bir çoğunluğunun (%58.49) var olan işlerini geliştirmek amacıyla kredi kullandıkları ve krediyi kullandıkları iş türlerinin sırasıyla; ticaret (%43.87), el işi/nakış (%28.30) ve hayvancılık (%19.34) olduğu belirlenmiştir. Kadınların yaptıkları işlerde çoğunlukla kendilerinin çalıştığı (%81.13) ve istihdama kayda değer bir katkının sağlanmadığı tespit edilmiştir. Kredinin kadınlara sağladığı sosyal kazanımların ise arkadaş çevrelerinin ve öz güvenlerinin artması olduğu gözlemlenmiştir. Mikro kredi sayesinde kadınların yaklaşık %80'i gelirlerinde eskiye nazaran bir iyileşme olduğunu ve büyük bir çoğunluğu (%89.62) tekrar mikro kredi almak istediklerini belirtmişlerdir. Kadınların %68.40'ı mikro kredi uygulamasına, verilecek kredi miktarının artırılmasını ve %51.89'u taksit ödeme aralıklarının uzun olmasını önermişlerdir. Ayrıca kadınların yaşları, eğitim durumları, çocuk sayıları, medeni durumları, sosyal güvence durumları, eşlerinin gelir durumları ve kredi kullanmadan önceki aile gelirleri ile kullanılan kredi miktarları arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak önemli olmadığı sonucuna erişilmiştir ($P>0.05$).

Anahtar Kelimeler: Kadın yoksulluğu, demografik özellikler, mikro kredi uygulamaları, grameen modeli, Isparta ili.

2019, 101 sayfa

ABSTRACT

M.Sc. Thesis

MICRO CREDIT APPLICATIONS IN THE STRUGGLE AGAINST FOR THE WOMEN'S POVERTY: A CASE STUDY OF ISPARTA PROVINCE, TURKEY

Esra İÇÖZ

**Isparta University of Applied Sciences
The Institute of Graduate Education
Department of Agricultural Economics**

Supervisor: Prof. Dr. Vecdi DEMİRCAN

In this study, micro-credit applications used as a means of combating women's poverty were examined. In the light of the data gathered from Turkey Grameen Microfinance Program Isparta Branch, Isparta city center, the districts (Atabey, Gelendost, Keçiborlu, and Yalvaç) and villages connected to these districts, where women used micro-credits, have been determined as the research area. In the calculation of the number of samples, simple random sampling method, which is one of the probability based sampling methods, has been used. By using this method, the sample number is calculated as 212. The main material of the study was the questionnaires collected from 212 female participants.

According to the research results, 62.26% of women using micro-credits are in the 30-49 age range; 54.25% of them have a low level of education (primary education), 87.74% of these women are married and their average family width is 3.76 people. 87.26% of these women have social security and 40.09% of them have a monthly income between 1001-1500 Turkish Liras. It was seen that the majority of women (58.49%) used credit to develop their existing business, and the business activities they used these credits were: trade (43.87%), handicraft / embroidery (28.30%) and animal husbandry (19.34%). It was found that women mostly worked alone in these works (81.13%) and that no significant contribution was made to employment. It was observed that the social gains of these women were increased number of friends and their self-confidence. When compared to the past, thanks to micro-credits, 80% of women stated that their income increased, and the majority of them (89.62%) want to use micro-credit again. 68.40% of the women proposed an increase in the amount of support by micro credits, and 51.89% of them wanted installment payment intervals to be longer. In addition, it was concluded that the relationship between the age of women, their educational status, number of children, marital status, social security status, income of their spouses and family income before the use of credit and credit used were not statistically significant.

Keywords: women poverty, demographic characteristics, micro credit practices, grameen model, Isparta province.

2019, 101 pages

TEŞEKKÜR

Bu tezin her aŐamasındaki araŐtırmalarımnda ve çalıŐmalarımnda bana bilgi ve tecrübeleri ile sürekli zamanımı ayırıp yardımcı olan, değerli Danışman Hocam Prof. Dr. Vecdi DEMİRCAN' a teŐekkürlerimi sunarım.

Bu çalıŐmamın anket verilerini elde etmek için mikro kredi kullanan kadınlara ulaŐabilmem konusunda bana destek olan Türkiye Grameen Mikro Finans Programı Isparta Şubesi çalıŐanlarına ve ankete cevap veren kadınlarıma çok teşekkür ederim.

Tezimdeki verilerin analizinde bana yardım eden Doç. Dr. Özgür KOŐKAN' a teşekkür ederim.

Ayrıca, lisansüstü öğrenimimde bana fikirleri ile hep destek olan değerli Hocalarıım Prof. Dr. Sedat AKTAN ve Prof. Dr. Nihat AYYILDIZ' a çok teşekkür ederim.

Yine maddi ve manevi desteğini esirgemeyen ve hep yanımda olan değerli aileme, sonsuz sevgi ve saygılarıım sunarım.

Esra İÇÖZ
ISPARTA, 2019

ŞEKİLLER DİZİNİ

	Sayfa
Şekil 1.1. Mikro finans destekçileri.....	15
Şekil 1.2. Mikro kredinin temel mantığı.....	16
Şekil 1.3. Mikro kredi alma süreci genel görünümü.....	17
Şekil 1.4. Mikro kredinin sektörel dağılım oranları.....	21
Şekil 1.5. TGMP mikro girişimci sayısı.....	22
Şekil 1.6. Toplam mikro kredi dağıtımı.....	23
Şekil 4.1. Kadınların eğitim durumlarına göre dağılımı.....	41
Şekil 4.2. Kadınların medeni durumlarına göre dağılımı.....	43
Şekil 4.3. Kadınların çocuk sayısına göre dağılımı.....	44
Şekil 4.4. Kadınların eşlerinin mesleğine göre dağılımı.....	49

ÇİZELGELER DİZİNİ

	Sayfa
Çizelge 3.1. Belirli evrenler için kabul edilebilir örnek büyüklükleri.....	36
Çizelge 4.1. Kadınların yaş gruplarına göre dağılımı.....	40
Çizelge 4.2. Kadınların eğitim durumlarına göre dağılımı.....	41
Çizelge 4.3. Kadınların medeni durumlarına göre dağılımı.....	42
Çizelge 4.4. Kadınların çocuk sayısına göre dağılımı.....	43
Çizelge 4.5. Ailelerde okuyan ve çalışan ortalama çocuk sayıları.....	45
Çizelge 4.6. Aile genişliği.....	45
Çizelge 4.7. Kadınların sosyal güvence durumları.....	46
Çizelge 4.8. Kadınların mikro kredi kullanmadan önceki iş durumları.....	47
Çizelge 4.9. Kadınların eşlerinin çalışma ve gelir durumu.....	48
Çizelge 4.10. Kadınların eşlerinin mesleğine göre dağılımı.....	49
Çizelge 4.11. Kadınların mikro kredi kullanmadan önceki aile geliri.....	50
Çizelge 4.12. Kadınların mikro krediden haberdar oldukları kaynaklar.....	52
Çizelge 4.13. Kadınları mikro kredi kullanmaya yönelten nedenler.....	53
Çizelge 4.14. Kadınların mikro krediyi kullanma amaçları.....	54
Çizelge 4.15. Kadınların mikro krediyi kullanmaya başladığı yıllar.....	55
Çizelge 4.16. Kadınların mikro kredi kullanma sayıları ve kullanılan kredi miktarı.....	56
Çizelge 4.17. Kadınların mikro krediyi kullandıkları iş türleri.....	58
Çizelge 4.18. Kadınların mikro kredi ile yaptıkları işte çalışma durumları.....	58
Çizelge 4.19. Kadınların mikro kredi ile yaptıkları işte istihdam durumları.....	59
Çizelge 4.20. Kullanılan mikro kredinin yapılan işte yeterlilik durumu.....	60
Çizelge 4.21. Kadınların mikro krediyi amacı dışında kullanma durumları.....	61
Çizelge 4.22. Mikro kredinin amaç dışı kullanım alanları.....	62
Çizelge 4.23. Kadınların mikro kredi kullanımında karşılaştığı sorunlar.....	63
Çizelge 4.24. Mikro kredi kullanan kadınların taksitlerini ödemede güçlük çekme nedenleri.....	64
Çizelge 4.25. Kredi kullanım sonrası kadınların gelirlerindeki değişim.....	65
Çizelge 4.26. Kredi kullanımını sonrası kadınların aile gelirindeki değişim.....	66
Çizelge 4.27. Mikro kredi kullanım sonrası kadınların elde ettikleri gelirleri değerlendirme durumları.....	67
Çizelge 4.28. Mikro kredi kullanım sonrası kadınların işlerine yaptıkları yatırımlar.....	68
Çizelge 4.29. Kredi kullanım sonrası kadınların aile bireyleri ile olan ilişkilerindeki değişim.....	69
Çizelge 4.30. Kredi kullanım sonrası kadınların sosyal ilişkilerindeki değişimler.....	70
Çizelge 4.31. Mikro kredi kullanmanın kadınlara sağladığı faydalar.....	71
Çizelge 4.32. Kadınların mikro kredi ile ilgili ileriye dönük düşünceleri.....	72
Çizelge 4.33. Mikro kredinin beklentileri karşılama durumu.....	72
Çizelge 4.34. Kadınların mikro krediyi bankalara tercih etme sebepleri.....	73
Çizelge 4.35. Kadınların krediden memnuniyet durumları.....	74
Çizelge 4.36. Kadınların mikro krediyi başkalarına tavsiye etme durumları.....	74
Çizelge 4.37. Mikro kredinin olumsuz yönleri.....	75
Çizelge 4.38. Kadınların mikro kredi uygulamasına ilişkin önerileri.....	76
Çizelge 4.39. Kadınların mikro kredinin maddi zorlukları giderebilme özelliğine ilişkin görüşleri.....	77

Çizelge 4.40. Mikro kredi kullanılmaması durumunda karşılaşılabilecek durumlar.....	78
Çizelge 4.41. Kadınların mikro krediyi tekrar kullanma istekleri.....	78
Çizelge 4.42. Kadınların yaşları ile mikro kredi kullanma sayıları arasındaki ilişkinin iki yönlü analizi.....	80
Çizelge 4.43. Kadınların yaşları ile kullandıkları mikro kredi miktarları arasındaki ilişkinin iki yönlü analizi.....	80
Çizelge 4.44. Kadınların eğitim durumları ile mikro kredi kullanma sayıları arasındaki ilişkinin iki yönlü analizi.....	81
Çizelge 4.45. Kadınların eğitim durumları ile kullandıkları mikro kredi miktarları arasındaki ilişkinin iki yönlü analizi.....	81
Çizelge 4.46. Kadınların medeni durumları ile mikro kredi kullanma sayıları arasındaki ilişkinin iki yönlü analizi.....	82
Çizelge 4.47. Kadınların medeni durumları ile kullandıkları mikro kredi miktarları arasındaki ilişkinin iki yönlü analizi.....	83
Çizelge 4.48. Kadınların çocuk sayıları ile mikro kredi kullanma sayıları arasındaki ilişkinin iki yönlü analizi.....	84
Çizelge 4.49. Kadınların çocuk sayıları ile kullandıkları mikro kredi miktarları arasındaki ilişkinin iki yönlü analizi.....	84
Çizelge 4.50. Kadınların eşlerinin gelir durumları ile mikro kredi kullanma sayıları arasındaki ilişkinin iki yönlü analizi.....	85
Çizelge 4.51. Kadınların eşlerinin gelir durumları ile kullandıkları mikro kredi miktarları arasındaki ilişkinin iki yönlü analizi.....	85
Çizelge 4.52. Kadınların sosyal güvence durumları ile mikro kredi kullanma sayıları arasındaki ilişkinin iki yönlü analizi.....	86
Çizelge 4.53. Kadınların sosyal güvence durumları ile kullandıkları mikro kredi miktarları arasındaki ilişkinin iki yönlü analizi.....	87
Çizelge 4.54. Kadınların kredi kullanmadan önceki aile gelirleri ile mikro kredi kullanma sayıları arasındaki ilişkinin iki yönlü analizi.....	88
Çizelge 4.55. Kadınların kredi kullanmadan önceki aile gelirleri ile kullandıkları mikro kredi miktarları arasındaki ilişkinin iki yönlü analizi.....	88

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

χ^2	Ki-kare
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
BM	Birleşmiş Milletler
BRI	Bank Rakyat Indonesia
BSMV	Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi
COMCEC	İslam İşbirliği Teşkilatı Ekonomik ve Ticari İşbirliği Daimi Komitesi
FINCA	Uluslararası Toplum Yardımları Vakfı
FOCCAS	Kredi ve Toplum Yardımı
GSS	Genel Sağlık Sigortası
IMF	Uluslararası Para Fonu
KEDV	Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı
MAYA	Maya Mikro Ekonomik Destek İşletmesi
PRIDE	Kırsal Girişimlerin Teşviki ve Kalkınma İşletmeleri
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
SSK	Sosyal Sigortalar Kurumu
SYDGM	Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü
TGMP	Türkiye Grameen Mikro Finans Programı
TGV	Toplum Gönüllüleri Vakfı
TİSVA	Türkiye İsrافی Önleme Vakfı
UNDP	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
USAID	ABD Uluslararası Kalkınma Ajansı

1. GİRİŞ

İnsanların yoksulluk ile mücadelesi, insanlık tarihi kadar eskidir. Dünya ülkelerinin gelişmişlik düzeylerine bakılmaksızın hemen hemen hepsi, yoksulluk ile mücadele çabası içerisine girmişlerdir. Bu çabalar bazen kamu ve özel kuruluşlar aracılığıyla bazen de kişiler tarafından yoksul kesime yapılan yardım, hibe vb. şeklinde olmuş ve günümüzde de halen aynı şekilde devam etmektedir. Bu şekilde yapılan destekler, yoksul insanların bir süreliğine de olsa ihtiyaçlarını gidermiş, fakat onların yoksulluklarını gidermede etkili bir çözüm yolu olarak fayda sağlamamıştır.

Kadınlar açısından yoksulluk, hayatta daha anlamlı ve daha önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır (Ören vd., 2012). Çünkü kadınlar erkeklere göre daha hassas, zorluklar karşısında daha güçsüz bir yapıya sahiplerdir. Diğer yandan bazı kadınlar, ailede hem anne hem baba görevini üstlenip ailedeki bütün sorumluluğu üzerine almak zorunda kalabilmektedir. Dolayısıyla hayatta karşılaşılan zorluklar ve olumsuzluklar karşısında onların, buldukları ortamlarda güçlü bir konuma getirilmelerine, kendi çabalarıyla bir şeyler yapabilmelerine ve hayata dair pozitif bir bakış açısı kazanmalarına olanak sağlanmalıdır. Bu açıdan, kadınların ihtiyaçları olan küçük bir destek ve bu desteğin sürdürülebilirliği ile kadın yoksulluğunu en aza indirebilmek veya kadınların, yoksulluğun etkilerini minimum düzeyde hissetmelerini sağlayabilmek için bazı mücadele yolları aranmaktadır.

Ülkeler yoksulluk ile mücadele yollarını; yeni politikalar ortaya koyarak ya da var olan politikalarını farklı perspektifler ve stratejiler aracılığıyla oluşturulan uygulamalar ve çalışmalar ile sürdürmektedirler. Günümüzde aktif ve etkin olan bu uygulamalardan biri de “Mikro Kredi Uygulamaları”dır.

Öncelikle mikro kredi: Yoksulluk içerisinde olan kadınların, ailelerini veya kendilerini içinde buldukları maddi sıkıntıdan kurtarabilmek, yaşam standartlarını yükseltebilmek ve refah bir şekilde yaşamlarını sürdürebilmek için ekonomik ve sosyal anlamda girişimde bulunarak kendi işini kurmak / var olan işini ilerletmek amacıyla, bir mikro finans kuruluşu tarafından girişimci kadınlara verilen küçük miktardaki sermaye olarak tanımlanabilir.

Dar anlamda mikro kredi ise; normal bankacılık sisteminin içinde yer alamayan, yoksul insanlara sağlanan düşük düzeydeki kredi hizmetleri anlamına gelmektedir (Dolun, 2005). Temelinde sadece güven duygusu bulunan, birliği ve dayanışmayı güçlendiren, teminatsız ve kefilsiz küçük bir sermaye anlamı taşıyan mikro kredinin, yoksulların kendi çabalarıyla yoksulluktan kurtulabilmeleri için etkili bir araç olduğu savunulmaktadır (Akgül, 2014).

Mikro kredi uygulaması, 1976 yılında Bangladeş'te bulunan Chittagong Üniversitesi'nde Ekonomi Profesörü olan Muhammed Yunus'un, kırsal alanda yaşayan dar gelirli insanlara bankacılık hizmetlerinin nasıl sağlanabileceği konusundaki düşünce ve çalışmaları ile ortaya çıkan "Grameen Bank"a dayanmaktadır.

Grameen Bank, Muhammed Yunus'un Bangladeş'in bir köyünde bulunan 42 yoksul insanın her birine sermaye niteliğinde olan 27 dolar'ı, bir yıl içerisinde geri ödeme şartı ile verip zamanla sistemleşerek oluşturduğu bir banka türüdür. Grameen Bank, sağladığı bu mikro kredi uygulaması ile kırsalda yaşayan yoksul insanların, kendi işlerini yaparak ve ilerleterek onların yoksulluktan kurtulabilmelerinde başarılı sonuçlar doğurmuştur (Latifee, 2006).

Bankanın uygulamaları, ABD ve Avrupa'nın çeşitli ülkeleri ile Kosova, Bosna Hersek, Ekvator, Nijerya, Hindistan, Vietnam, Meksika, Nepal ve Çin gibi ülkeler dâhil toplam 81 ülkede hayata geçirilmiştir (Yunus, 2003). Mikro kredi uygulamaları Birleşmiş Milletler, Dünya Bankası, IMF gibi uluslararası kuruluşların da fazlaca ilgisini çekmiştir. Birleşmiş Milletler, 2005 yılını "Uluslararası Mikro Kredi Yılı" kabul etmiş ve yoksulluğun azaltılmasında mikro kredinin etkin bir araç olarak tanıtılmasına karar vermiştir (IYOM, 2005).

Dünyada uygulanan en yaygın mikro kredi sistemi olan Grameen Sistemi, Türkiye'de de oldukça önemli oranda yaygınlaşmıştır. Türkiye İsrافی Önleme Vakfı (TİSVA) ve Grameen Bank'ın girişimleri ile 11 Haziran 2003 yılında Diyarbakır'da uygulanmaya başlamıştır (TİSVA, 2018). Diyarbakır ilinde pilot proje olarak uygulanmaya başlanan Türkiye Grameen Mikro Finans Programı (TGMP), 2018 yılı itibariyle 61 ilde 91şubeye ulaşmıştır.

Türkiye’de mikro kredi uygulamaları:

- 1) Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı (KEDV) (MAYA)
- 2) Türkiye Grameen Mikro Finans Programı (TGMP)
- 3) Toplum Gönüllüleri Vakfı (TGV)

tarafından yapılan faaliyetler ile sürdürülmektedir (TGMP, 2018b).

Isparta ilinde ise mikro kredi uygulamaları, 2009 yılında il merkezinde ve Yalvaç ilçesinde olmak üzere kurulan 2 şube ile faaliyete geçirilmiştir. Çalışmaları merkezden yürütülmekte olan uygulamanın, 2017 yılı sonu itibariyle şubeye kayıtlı aktif üye kadın sayısı 467 olup, şimdiye kadar toplamda 1525 kadın girişimci mikro kredi sisteminden faydalanmıştır. Kadın girişimcilere dağıtılan mikro kredinin toplam miktarı ise 4 904 482 TL’dir (TGMP, 2017a). Isparta ilinde mikro kredi uygulamalarının zamanla daha iyi seviyelere geleceği beklenmekte ve her geçen gün mikro kredi kullanmak isteyen kadınların sayısında artış olması hedeflenmektedir.

Bu çalışmada, Isparta ilinde kadın yoksulluğu ile mücadele aracı olarak kullanılan mikro kredi uygulamalarının araştırılması amaçlanmıştır. Bu amaçla çalışmada; mikro kredi kullanan kadınların demografik özellikleri, alınan kredi miktarı, demografik özellikler ile kullanılan kredi sayısı ve miktarı arasındaki ilişkiler, kredi kullanma nedenleri, alınan kredinin hangi iş türlerinde kullanıldığı, kredinin kadınların gelir düzeylerinde ve sosyal yaşamlarında nasıl bir değişim yarattığı, istihdama katkısının ne kadar olduğu, tekrar kredi kullanma konusunda isteklilik durumları tespit edilmiştir. Ayrıca, mikro krediyi kullanma aşamasında karşılaşılan sorunlar belirlenmiş ve bunlara çözüm önerileri sunulmuş, uygulamanın daha etkin hale getirilmesine katkıları sunulmaya çalışılmıştır. Bu çalışmadan elde edilecek sonuçların, mikro kredi kullanma düşüncesinde olan kadınlara, mikro kredi veren kuruluşlara, bu konuda çalışacak araştırmacılara ve diğer ilgili kurum ve kuruluşlara faydalı veriler sağlaması beklenmektedir.

1.1. Yoksulluk Kavramı

İnsanların yaşadıkları farklı ülkeler, şehirler ve bölgeler yoksulluğun tanımlanmasında bazı zorluklar yaratmaktadır. Çünkü kişilerin farklılaşan yaşam koşullarına göre yoksulluğun tanımı da farklılık gösterebilmektedir. Yoksulluğun genel olarak tanımı; insanların ihtiyaçlarını karşılamak için yeterli kaynağa sahip olmaması, mutlak asgari refah düzeyinin altında kalması veya hayatta kalabilmek için gerekli mal ve hizmetlere olan ihtiyaçların karşılanamaması olarak yapılmaktadır (Alagh, 1992). Yoksulluğun ilk anlamlı tanımı ise 1901 yılında Seebohm Rowentree tarafından yapılarak yoksulluk; toplam kazançların, biyolojik varlığın devamı için gerekli olan yeme, içme, giyim gibi asgari düzeydeki fiziki gereksinimleri karşılamaya yetmeme durumu olarak tanımlanmıştır (Field, 1983).

Toplumsal bir varlık olan insanın fiziki anlamda varlığını devam ettirebilmesi için ihtiyaç duyduğu beslenme gereksiniminin yanında barınma, giyim, eğitim, sağlık, ortak yaşama, estetik ve bunlara benzer sosyo-kültürel ihtiyaçları da yer almaktadır (Aktan ve Vural, 2002). Bu açıdan, yoksulluğun sadece ekonomik anlamda ele alınmayacak kadar karmaşık bir olgu olduğu, insan hayatının tüm boyutlarını (ekonomi, siyasi ve sosyal katılım, sağlık, eğitim, insan hakları vb.) oluşturduğu söylenebilmektedir (Coşkun ve Tireli, 2008).

1.2. Yoksulluk Türleri

1.2.1. Mutlak Yoksulluk

Mutlak yoksulluk, hane halkı veya fertlerin biyolojik olarak kendilerini üretebilmeleri için gereksinim duydukları asgari gelir ve harcama düzeyidir. Tanımdaki yaşamın devam ettirilebilmesi için ihtiyaç olan asgari besin bileşenlerinin en önemli unsur olması, ona mutlaklık özelliği kazandırmaktadır. Ülkelerarası karşılaştırmaların yapılması amacıyla kullanılan bir tanım olup bu amaç ile ülkelerin içinde buldukları farklı yaşam şartları ve gelir düzeyleri önemsenmeyerek her ülkede geçerli olabilecek, küresel bir yoksulluk sınırı belirlenmeye çalışılır. Bu sınır, temel tüketim ihtiyaçlarının gerektirdiği giderlerin maliyetine denk gelen bir yoksulluk seviyesini belirler (Aktan ve Vural, 2002).

1.2.2. Görelî Yoksulluk

Görelî yoksulluk, mutlak yoksulluktan farklı olmakla birlikte insanı bir toplumsal varlık olarak ele alarak yoksulluğu yalnızca kaynaklara ulaşamama ve yaşamı devam ettirebilme çabası olarak görmemektedir. Kişinin, hane halkının veya bir topluluğun içinde bulunduğu ortam ile karşılaştırılması sonucu ortaya konulan yoksulluk boyutudur. Bu anlamda görelî yoksulluk; yoksul hane halkı veya kişi ile o toplumda yaşayan ve içinde bulunulan yaşam şartlarına göre ortalama bir gelire sahip olan hane halkı veya kişinin gelir kaynaklarına ulaşabilme yeteneği arasındaki farktır (Dumanlı, 1995).

1.2.3. Objektif - Subjektif Yoksulluk

Objektif yoksulluk, yoksulluğa neden olan sebeplerin neler olduğunun ve kişileri yoksulluktan kurtarmak için hangi unsurların gerekli olduğunun önceden tespit edilip değerlendirilmesidir. Subjektif yoksullukta ise kişilerin kendi seçimleri dikkate alınarak bunlara önem verilmektedir (Topgöl, 2013). Kişilerin kazandıkları toplam fayda hesaplaması yapılırken iktisatçıların karşılaştıkları zorluklar nedeniyle onlar, geleneksel olarak, objektif yaklaşımı benimsemeye yönelmektedirler. Bu yaklaşımı benimseyenlere göre, kişiler kendileri için neyin daha iyi olduğunu belirleme kabiliyetine haiz değildir. Mesela; yoksulluğun ölçümünde çoğu zaman objektif yaklaşım benimsenerek asgari besin gereksinimi önemsenmiştir. Fakat kişiler tükettikleri besinlerin miktarları ve türleri ile ilgili çok farklı düşünce ve değerlendirmeye sahiptirler. Dolayısıyla, yoksulluğun tanımlanmasını kişilerin veya hane halkının görüşüne bırakan subjektif yaklaşım, yoksulluğun ölçülmesinde önemli karışıklıklara sebebiyet verebilmektedir (Aktan ve Vural, 2002).

1.2.4. Gelir Yoksulluğu - İnsani Yoksulluk

Gelir yoksulluğu, kişilerin veya hane halklarının yaşamlarını idame edebilmeleri için gereksinim duydukları temel ihtiyaçları karşılayabilecek belli bir asgari gelire sahip olmama hali olarak tanımlanmaktadır (Özsoy, 2004). Gelir yoksulluğu hesaplamalarında, asgari yaşam düzeyini sağlayabilecek olan bu gelir, yoksulluk sınırıdır. Kişi veya hane halkı bu yoksulluk sınırının altında bir gelire sahip ise,

yoksul olarak adlandırılmaktadır (Aktan ve Vural, 2002). İnsani yoksulluk ise kişilerin yalnızca insanca yaşamaları için yeterli bir miktarda gelire sahip olmalarının yetmeyip bunun yanında hem ekonomik hem de sosyol ve kültürel anlamda bazı ihtiyaçlarının da karşılanması gerekliliğine dayanmaktadır. Dolayısıyla insani yoksulluk kavramı, yoksulluk olgusunu sadece geliri ele alarak değil daha kapsamlı bir şekilde incelemektedir. Bu kavram, ilk olarak Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından 1997 yılında yayınlanan İnsani Gelişme Raporu'nda görüşülmüştür (Sam, 2008; Demirhan ve Kartal, 2014). UNDP bu kavramı; iyi bir yaşam standardında sağlıklı, uzun ve üretken bir yaşam sürebilme imkanlarından mahrum olma olarak tanımlamaktadır (UNDP, 1997).

1.3. Yoksulluk İle Mücadelede Mikro Kredi Uygulamaları

1.3.1. Mikro Finans ve Mikro Kredinin Tanımları

Mikro finans: Bankacılık ve benzeri hizmetlere ulaşım güçlüğü yaşayan girişimci ve küçük işletmelerin, finansal açıdan yararlanabilecekleri bir hizmet türüdür (TGMP, 2018a). Mikro kredi ise, yoksulluk içerisinde olan kadınların, ailelerini veya kendilerini içinde buldukları maddi sıkıntıdan kurtarabilmek, yaşam standartlarını yükseltebilmek ve refah bir şekilde yaşamlarını sürdürebilmek için ekonomik ve sosyal anlamda girişimde bulunarak kendi işini kurmak / var olan işini ilerletmek amacıyla, bir mikro finans kuruluşu tarafından girişimci kadınlara verilen küçük miktardaki sermayeye denir.

Mikro kredi sistemi aracılığıyla yoksul insana, yemesi için bir balık verilmez. Ona balık tutmanın nasıl olacağı da öğretilmez. Bunlardan daha ziyade yalnızca, yoksulun balık tutmak için ihtiyacı olan bir ağ veya kayığı kiralaması veya almasına olanak sağlanır (Akgül, 2014). Böylelikle mikro kredi, her insanın farklı farklı alanlarda sahip olduğu yeteneğini kullanmasına fırsat tanıyarak, onların içinde buldukları yoksulluktan biraz olsun kurtulabilmeleri için fayda sağlamaktadır.

Mikro finans ile mikro kredi kavramları genelde birbiriyle karıştırılmaktadır. Bunun sebebi ise, mikro finansın 1970'li yıllarda sunmuş olduğu hizmet olarak sadece mikro kredi vererek faaliyetine başlamış olmasından kaynaklanmaktadır. Daha

sonraları yoksul kesimin yalnızca krediye değil tasarruf, sigorta, para transferi gibi diğer finansal hizmetlere de gereksinim duyduğu anlaşılarak mikro finans hizmetleri genişletilmiştir (Gökyay, 2008). Bu kapsamda mikro finans kavramı, mikro krediyi de içerisinde barındıran daha geniş bir anlamı ifade etmektedir.

1.3.2. Mikro Kredinin Tarihçesi

Mikro kredi uygulaması, 1976 yılında Bangladeş'deki Chittagong Üniversitesi'nde Ekonomi Profesörü olan Muhammed Yunus'un, kırsal alanda yaşayan dar gelirli insanlara nasıl bankacılık hizmetlerinin sağlanabileceği konusunda oluşan düşünce ve çalışmaları ile ortaya çıkan "Grameen Bank" a dayanmaktadır.

Yoksulluğun had safhada yaşandığı Bangladeş'te halkın içerisinde bulunduğu açlık ve çaresizlik, Muhammed Yunus'u ekonomi modellerinin dışında farklı bir çözüm arayışlarına itmiştir. Yunus, 1974 yılında Chitagong Üniversitesi'nin yakınlarında bulunan bir köydeki yoksul insanlar üzerinde bir araştırmaya girişmiş ve araştırma sırasında yoksul insanların kişisel becerileriyle oldukça iyi işler yaptıklarını görmüş ve yoksul insanların yoksul olma sebebinin aslında eğitimsiz ya da cahil olmalarından değil, sermayelerini ellerinde tutamamalarından ve değerlendirememelerinden olduğu sonucuna ulaşmıştır. Araştırmasını yapmış olduğu pilot köyde ilk kredi dağıtımını gerçekleştirerek kredilerin yüksek geri dönüş oranları kendisini cesaretlendirmiş ve sonucunda Grameen Bank'ı kurarak daha yüksek miktarlardaki kredi uygulamalarını başlatmıştır (COMCEC'den akt. Şengür, 2011).

Grameen Bank'ın ilk uygulaması, 1976 yılında Muhammed Yunus'un Bangladeş'in bir köyünde bulunan 42 yoksul insanın her birine, sermaye niteliğinde olan 27 dolar'ı vererek başlamıştır. Yoksul insanlara mikro kredi yolunda öncülük yapan Grameen Bank, 1983 yılında yoksullara hizmet eden özel bir banka haline gelmiştir. Hisselerinin ise %40'ı devlete, %60'ı üyelerine ait olan banka, zamanla tam bağımsız bir kuruluş halini almıştır (Yunus, 1999).

Mikro kredi sistemi, kurulduğu yıllarda yoksul olan erkek ve kadınlara kredi verirken daha sonraki yıllarda çoğunlukla dar gelirli, yoksul kadınlara kredi veren bir kuruluş halini almıştır. Sistemin hedef kitlesinin kadınlara yönelmesinin nedenleri;

yoksulluktan ailelerini kurtarabilmek ve fırsatlardan yararlanmak için kadınların daha fazla çaba gösterdiği belirtilebilir (Begüm, 2004). Belirtilen bu gerekçelere ek olarak diğer nedenler aşağıda özetlenmiştir (Baltacı ve Kardam, 2011; Yılmaz ve Koyuncu, 2006):

- Kadınların yoksullar arasında önemli bir bölümü temsil etmesi,
- Kadınların gelirlerinin çoğunu aileleri için harcaması,
- Kadınların işbirliğine ve yardımlaşmaya daha yatkın olması,
- Kadınların erkeklere nazaran aldıkları krediyi ödeme konusunda daha hassas olmaları ve krediyi uygun yerlerde kullanmada daha yetenekli ve istekli olmalarıdır.

1.3.3. Mikro Kredinin Amaçları

Mikro kredi sisteminin amaçları, ekonomik ve sosyal amaçlar olarak iki gruba ayrılabilir. Ekonomik amaçlar arasında; kadınları girişimciliğe teşvik ederek onların iş hayatına katılmalarını sağlamak, onları bu alanda yönlendirerek onlara yardımcı olmak veya hali hazırda sürdürmekte oldukları işlerini büyütmektir. Ayrıca ticari bankalardan bazı sebeplerden dolayı kredi alamayan kadınlara, kredi kullanabilmeleri için bir imkân oluşturulması ve böylece onların ekonomik girişimde bulunarak işgücü piyasasına katılmaları ile ülkenin istihdamının artırılmasına da katkıda bulunulması sağlanmaktadır.

Mikro kredinin sosyal amaçları arasında ise; kadınların gizli kalmış yeteneklerini ortaya çıkarmak, onları bu anlamda harekete geçirmek için aracı olmak, onları girişimciliğe teşvik ederek onların sosyalleşmelerini sağlamak ve böylelikle onlara özgüven kazandırmak veya var olan özgüvenlerini pekiştirmek gibi birçok amaç söylenebilir. Sonuç olarak bu amaçlarla kadınların, hayatta kendilerini güçlü, mutlu ve daha iyi hissetmelerine katkıda bulunularak, onlara her alanda pozitif bir bakış açısı kazandırmak istenmektedir.

1.3.4. Mikro Kredinin Hedefleri

Mikro kredinin en önemli hedefi; aklında bir iş yapma fikri olup da bu isteğini sermayesi olmaması nedeniyle gerçekleştirememiş olan yoksul kadınlara, mikro krediyi başlangıç sermayesi niteliğinde vermektir (TİSVA, 2016). Bununla birlikte, yoksul aile bireylerinin kendi geçimlerini sağlayabilecek bir iş kurabilmeleri ve bu işi devam ettirerek belirli bir gelir elde etmeleri, ayrıca yoksul ve girişimci kadınların işgücü piyasasına katılmalarına olanak sağlanarak istihdamın artırılması, kredinin hedefleri arasındadır (Akgül, 2014).

Mikro kredide hedef kitleyi öncelikle dar gelire sahip olan yoksul kadınlar oluşturmakla birlikte işsiz gençler, işsiz yaşlılar, özürllüer ve gaziler, küçük ölçekli hayvansal ve bitkisel üretim ile uğraşanlar, çocuklarını Çocuk Esirgeme Kurumu'na vermek zorunda kalan aileler, toprak sahibi olmayan köylüler ve orman köylüleri oluşturmaktadır (Akgül, 2014).

Mikro kredi uygulamasının temelini oluşturan Grameen Bank'ın hedefleri ise şöyledir:

- Dar gelirli insanların ticari bankalardan çeşitli nedenlerden dolayı yararlanamaması sebebiyle, mikro kredi ile onların bu ihtiyaçlarına cevap vermek,
- Gelirleri düşük, maddi sıkıntı içinde olan yoksul insanların tefeciler tarafından sömürülmelerinin önüne geçmek,
- Bangladeş'in kırsal kesiminde hayatını sürdüren işsiz insanların kendi işlerini kurmalarına imkân sağlamak,
- İşsiz olan ve çok düşük kazanca sahip olan kesimden özellikle kadınlardan oluşan dezavantajlı kesimi seçmek, olarak belirtilebilir (TGMP, 2018b).

Sonuç olarak, tüm yoksul kadınların finansal hizmetlere kolay bir şekilde ulaşması ve onlara, yoksulluğun yaşanmadığı bir Türkiye oluşturmak hedeflenmektedir. Bu gaye doğrultusunda başladığı günden bu yana mikro kredi uygulaması; 465 500 toplam mikro girişimci sayısına, 719 287 484 TL toplam kredi dağıtım tutarına ulaşmıştır. Üyelerin kredi geri dönüş oranları ise %98'in üzerindedir. Bu kredilerin

geri ödenme oranı, ticari bankaların kredi geri ödenme oranından daha yüksektir. Grameen sistemi dünyada 111 ülkede uygulanmaktadır. Bu ülkelerden bazıları ABD, Kanada, Fransa, Hollanda ve Türkiye'dir (TGMP, 2018c; Beşinci, 2005).

1.3.5. Dünyada Mikro Kredi Uygulamaları

Birleşmiş Milletler'e (BM) göre 2002 yılında dünya nüfusunun yaklaşık beşte birini (1.3 milyar) temsil eden kesim, günde bir dolar gibi çok düşük bir gelir kazanmakta ve aşırı yoksul denilebilecek insanlardan oluşmaktaydı. Bu anlamda mikro kredi, hem politika yapıcılar hem de akademik çevre tarafından yoksullukla mücadelede ve işsizliğe çare olmada, önemli bir araç haline gelmiştir. Dolayısıyla, özellikle gelişmekte olan ülkelerde birçok mikro finans programları uygulamaya konularak başarılı çalışmalar ortaya konulmuştur. Bu uygulamalardan en iyi örnekler ise; Bolivya'da Banco Sol, Endonezya'da Bank Rakyat ve Bangladeş'te Grameen Bank olmuştur (Hermes ve Lensisk, 2007).

1.3.5.1. Asya Mikro Kredi Uygulamaları

Dünyadaki yoksul insanların beşte dördünün Asya'da yaşadığı bilinmektedir. Böylelikle bu durum, Grameen Bankası'nın mikro kredi uygulamalarının bu bölgede ne kadar önemli ve anlamlı olduğunu ortaya koymaktadır. Hindistan, Bangladeş, Endonezya, Malezya, Sri Lanka, Tayland ve Pakistan gibi Kıta'da bulunan daha pek çok ülkede mikro kredi sistemi çok önemli bir yer edinmiştir (Yunus, 1999).

Bangladeş ve Endonezya uygulamada öne çıkan iki ülke konumundadır. Yalnız bu iki ülkede, iki farklı çıkış noktasından hizmet sunumu yapılmaktadır. Bangladeş'te hizmet alan yaklaşık 24.6 milyon mikro kredi üyesi, büyük çaplı sivil toplum örgütleri ve diğer geleneksel finansal kurumlardan bu tür hizmetleri almaktadırlar. Endonezya'da mikro finans kurumlarının en öncü kuruluşu Bank Rakyat Indonesia (BRI) Bankası olup, dünyada en büyük mikro finans kuruluşu unvanına da sahiptir. Bir kamu bankasıdır ve çoğunlukla kırsalda yaşayan insanlara hizmet vermektedir. Tayland'da 'Thailand's Bank of Agriculture and Agricultural Cooperatives' yaklaşık bir milyon mikro kredi müşterisine hizmet sağlamaktadır. Bu banka da bir kamu bankası olup, köylerde yaşayan ve çok fakir durumda olan kişileri mikro kredi

imkânından faydalandırmakta ve tasarruflarını değerlendirmektedir. Kıta'daki diğer mikro finans kuruluşlarından bazıları ise; Hindistan'daki Self-Employed Women's Association Bank of India ve Malaysiya Amanah Ikhtiar, Bangladeş'te Association for Social Advancement, Vietnam'daki People Credit Funds'dur (Gökyay, 2008).

1.3.5.2. Güney ve Kuzey Amerika Mikro Kredi Uygulamaları

Dünyanın en kalabalık nüfusuna sahip ülkelerinden biri olan Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) 35 milyon insan, yoksulluk sınırının altında yaşamlarını sürdürmektedir. ABD'de mikro kredi sistemi, yoksullukla mücadelede önemli bir araç olarak benimsenip kullanılmasına karşın etkinliğini ortaya koyamamıştır. ABD'de mikro finans ve mesleki eğitim hizmetleri veren yaklaşık 750 kuruluş olduğu bilinmektedir. Bunlar, insanların sosyal ve ekonomik anlamda refahlarını artırmayı amaçlasalar da kredi geri dönüş oranlarının düşük olması ve benzer sebeplerden, birçoğu maliyetlerini bile karşılayamayarak faaliyetlerini devam ettirememişlerdir. Latin Amerika'da kentte yaşayan nüfusun yaklaşık yarısı, kırsal alanlarda yaşayanların ise yarıdan fazlası, yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır (Latifee, 2006). Latin Amerika, mikro finans faaliyetleri alanında köklü bir geçmişe sahip ve ticari anlamda da sürdürülebilirlik konusunda başarı göstermiş bir kıtadır. Latin Amerika'nın en büyük kredi finansmanı olan "Accion", 1973 yılında Brezilya'da ilk mikro kredi uygulamasını başlatmıştır. Daha sonraki yıllarda Latin Amerika'nın 14 diğer ülkesinde ve ABD'nin 6 ülkesinde yine uygulamayı başlatarak yoksul insanlara ve girişimcilere destek olmuştur. Oluşturulan bu kuruluşlar 1991-1997 yılları arasında 1.3 milyon kişiye, 1.7 milyar dolar kredi dağıtımını yapmıştır (Yunus, 1999). 2000'li yıllarda da Afrika ülkelerindeki çeşitli mikro finans kuruluşları ile iletişime geçerek onlara teknik yardımlarda bulunmuştur (Gökyay, 2008).

1.3.5.3. Afrika Mikro Kredi Uygulamaları

Afrika kıtası'ndaki yoksulluğun boyutları tüm dünyada bilinmektedir. Bu yüzden öncelikle burada, mikro kredi uygulamalarının işlerlik kazanıp kazanamayacağı konusunda endişe edilmiştir. Çünkü buradaki insanların çoğu hayatta kalabilmek için temel besin kaynaklarına zor ulaşırken diğer yandan, ellerine geçen parayı yine gıda

ihtiyaçları için harcama ihtimallerinin yüksek olacağı düşünülmüştür. Mikro kredi sisteminin kıtada uygulanması konusunda şüphe içerisine giren Afrika'daki aydınlar, bağışçılar ve benzeri kesim, sistemin kurucusu olan Muhammed Yunus'a bu durumu iletmişlerdir. Fakat Bangladeş gibi yine fakir bir ülkede bu sistemin doğması ve başarılı olması, buradaki yerel hükümetlerin de projeyi benimsemelerini sağlamıştır (Yunus, 1999). Bu duruma karşın, Afrika'da mikro kredi uygulaması kendine yer bulmuş ve hızlı bir şekilde büyüme göstermiştir.

Afrika'daki birçok kurum, sivil toplum kuruluşları, kooperatifler ve bağışçılar yoksul insanlara finansal olarak imkân sağlamak için desteklerini sürdürmüşlerdir. Bu kıtada en çok mikro kredi şubesinin bulunduğu ülkeler Kenya, Etiyopya, Uganda ve Senegal'dir. Bunlardan özellikle Kenya, sistemin gelişmesi için büyük fayda sağlamıştır. Yalnız Gana, Nijerya, Liberya, Libya, Tunus, Zambiya ve Mozambik gibi ülkelerde kredi sistemine talep düşük seviyede kalmıştır. Bazı bölgelerde bulunan potansiyel kredi müşterisine de hala ulaşamamıştır (Latifee, 2006).

1.3.5.4. Orta ve Doğu Avrupa Mikro Kredi Uygulamaları

Orta ve Doğu Avrupa'da bulunan ülkeler mikro kredi uygulaması bakımından incelendiğinde, bölgedeki ülkelerde mikro finansman hizmetlerinde önemli derecede farklılıkların olduğu görülmüştür. Mikro kredi faaliyetlerinin Orta ve Doğu Avrupa'da kredi birlikleri sayesinde etkinliklerinin yüksek olduğu, Balkanlarda ise mikro finans bankaları ve sivil toplum kuruluşlarının çalışmaları ile kredi hizmetlerinde başarılı olunduğu; fakat Türkmenistan, Özbekistan ve Ukrayna gibi ülkelerde uygulamanın çok düşük seviyelerde hizmet verdiği belirlenmiştir. Sivil Toplum Örgütü şeklinde kurulan Kırgızistan'daki Uluslararası Toplum Yardımları Vakfı (FINCA), Polonya'daki Funtsz mikro kuruluşları aracılığıyla, bölgedeki birçok ihtiyaç sahibi yoksul insana kredi desteği sağlanmıştır. Diğer yandan, bölgelerdeki ülkelerde uygulanan mikro kredi sisteminden az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin daha çok faydalandığı, fakat gelişmiş olan ülkelerde ise sistemin pek rağbet görmediği gözlemlenmiştir (Gökyay, 2008).

Kredi uygulaması bazı ülkelerde ise sadece ekonomik bağlamda kullanılmamış, sosyal ve kültürel olarak faaliyette bulunmak, boş zamanların değerlendirilmesi ve

bir uğraş yaratmak gayesiyle de kullanılmıştır. Örneğin gelişmiş bir ülke olan Norveç'te, mikro kredi programı amaçlanan başarıya erişmiştir. Şöyle ki; Norveç'in kuzey kıyılarındaki Lofotenn Adaları'nda önemli derecede nüfus kaybı yaşanmaktaydı. Okullarını bitiren erkek öğrenciler adaya geri dönerek balıkçılık ile uğraşmakta, genç kızlar ise adada yapacak herhangi bir iş bulamamaktaydı. Dolayısıyla kızlar okul bittikten sonra adaya geri dönmek istemiyorlardı. Böylece çare arayışları içerisinde olan Norveç Hükümeti yetkilileri, o bölgede mikro kredi uygulamasını başlattı. Gaye, kadınların da adaya geri dönmesi sağlanılarak onlara hem bir uğraş alanı yaratmak hem de maddi anlamda onlara katkı sağlamaktı (Yunus, 2003).

Fransa'da ise durum farklı olarak, uygulama burada başarısız olmuştur. Bu durumun sebebi; Avrupa ve Fransa'da işsiz olanlara işsizlik maaşı verilmesi ile krediyle iş sahibi olunca maaşlarının kesilecek olması, aynı zamanda işsizlik sigortasından yararlananların da bir iş kurdukları vakit bundan yararlanamayacak olmaları, mikro kredi uygulamasının rağbet görmemesine neden olmuştur. Diğer taraftan az sayıdaki krediden yararlanan üyeler, aldıkları krediyi geri ödememiş, grup içinde birbirlerine destek vermemişlerdir (Döşeyen, 2007).

1.3.6. Türkiye' de Mikro Kredi Uygulamaları

Mikro kredi uygulaması, Türkiye'de sivil toplum kuruluşlarının önderliğinde ve devletin desteği ile çalışmalarına başlamıştır. Bu kredi sisteminin çalışmalarının yürütülmesinde, temelde iki sivil toplum kuruluşu aktif ve etkin olarak çalışmalar yapmıştır. Bu kuruluşlardan ilki, "Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı (KEDV)" diğeri ise "Türkiye Grameen Mikro Finans Programı (TGMP)" dır.

1.3.6.1. Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı (KEDV)

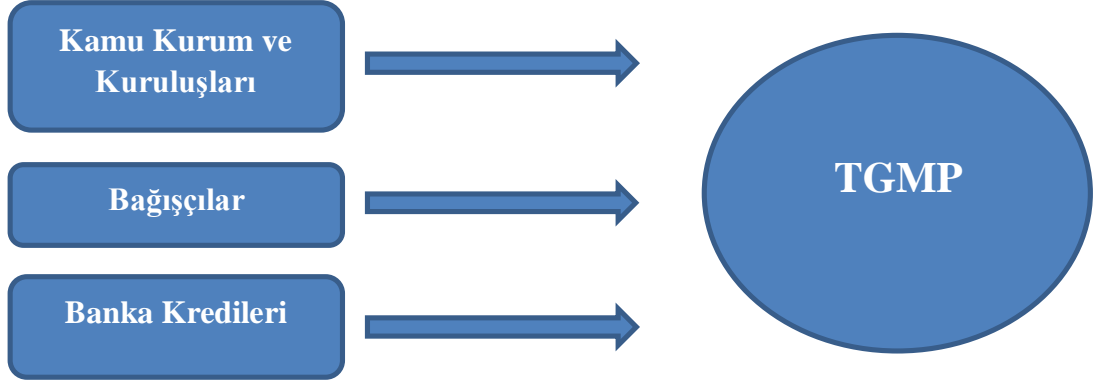
Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı, Türkiye'de ilk mikro kredi uygulamasını "Maya Mikro Ekonomik Destek İşletmesi" ismiyle 2002 yılının Haziran ayında Marmara Bölgesi'nde başlatmıştır. MAYA'nın amacı; dar gelirli kadınlara kendi kendilerine küçük çapta bir iş kurabilmelerine veya var olan işlerini ilerletebilmelerine olanak sağlamak ve aynı zamanda ekonomik hayata aktif olarak katılabilmeleri için onlara küçük miktarlarda borç para vermektir. Merkezi

İstanbul'da olup faaliyetlerine, 1999 depreminden en çok etkilenen illerden biri olan Kocaeli'de başlamış daha sonra İstanbul, Düzce, Sakarya ve Eskişehir'de kredi vermeye devam etmiştir. Son yıllarda ise program Kocaeli, Sakarya ve Eskişehir'de uygulanmakta olup diğer illere de yayılması hedeflenmektedir. Program kapsamında, Eylül 2015 itibariyle toplam 12200 kişiye kredi verilmiştir. Dağıtılan toplam kredi miktarı ise 12 milyon TL'dir. İlk verilen kredi miktarı 800 TL olup, tekrar kredi alımlarında bu miktar kademeli olarak artırılmaktadır (KEDV, 2018).

1.3.6.2. Türkiye Grameen Mikro Finans Programı (TGMP)

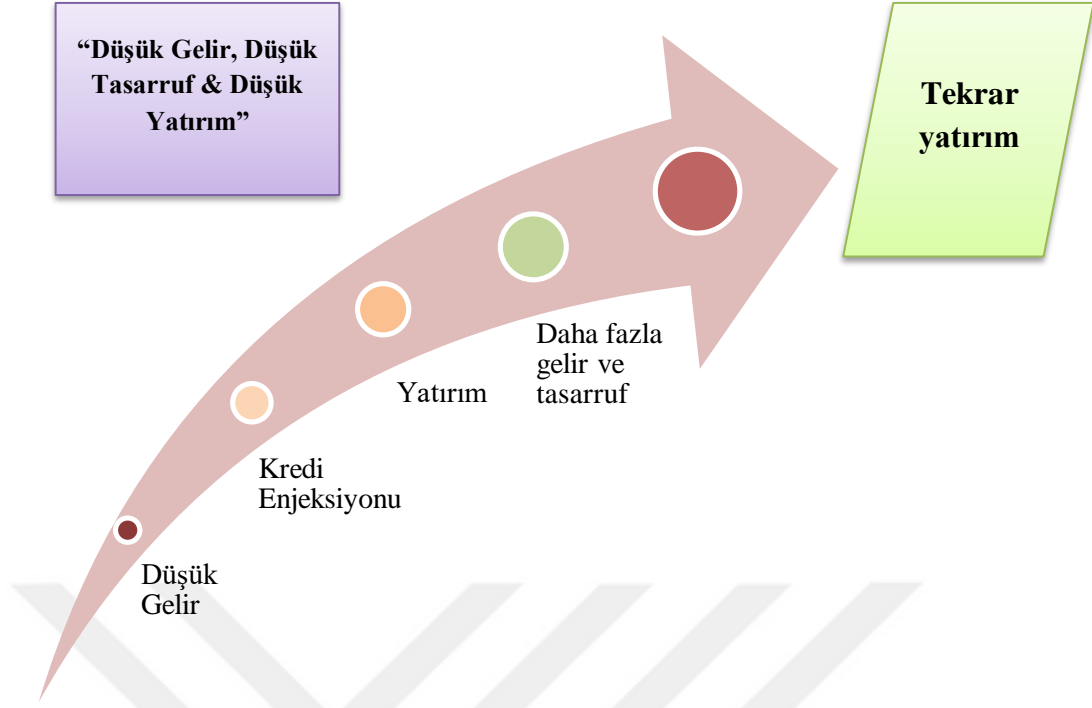
Türkiye'de mikro kredi programları içinde en etkin ve verimli çalışmalar yapan Türkiye Grameen Mikro Finans Programı, Türkiye İsrافی Önleme Vakfı (TİSVA) ve Grameen Bank'ın girişimleri ile 2003 yılında Diyarbakır'da pilot proje olarak uygulanmaya başlanmıştır (TİSVA, 2012). TGMP, kırsal kesim ve kentlerde yaşayan yoksul insanlara, özellikle de kadınlara maddi ve manevi açıdan destek vermeye çalışan, kar amacı taşımayan önemli bir kuruluştur. Ülke genelinde en yaygın mikro kredi sistemi olarak faaliyet gösteren TGMP'de sistem başarılı bir şekilde yürütülmekte olup program 2018 yılı şubat ayı verilerine göre 61 ilde 91 şubeyle 37 000'in üzerinde üyeye hizmet vererek faaliyetlerine hızla devam etmektedir (TGMP, 2018c).

Programın mikro finans şubeleri; kişi veya kuruluşlardan gelen bağışlar, banka kredileri ve İl Özel İdaresi Kanunu kapsamında sağlanan fonlarla oluşturulmaktadır. HSBC, Citibank, Whole Planet Foundation, Açık Toplum Vakfı, Valilik ve Belediye gibi birden çok kamu kurum ve kuruluşu tarafından desteklenmektedir. Bugün Grameen Bank'ın sahipleri, hizmet verdiği dar gelirli insanlardır. Bankadan kredi alanlar, hisselerin %90'ına sahiptir. Geri kalan %10'u ise devlete aittir (Şekil 1.1) (TGMP, 2018c).

Şekil 1.1. Mikro finans destekçileri (TGMP, 2018c)

Şekil 1.2’de mikro kredi uygulamasının genel itibariyle işleyiş şekli verilmiştir. Düşük gelire sahip olan kişilere kredi enjeksiyonu yoluyla para aktarımı yapılmakta, onların bu parayla küçük bir iş kurarak kazanç elde etmeleri sağlanmakta veya hali hazırda işi olan kredi müşterilerine ise bu parayla işlerine katkı yaparak işlerini büyütme imkânı yaratılmaktadır. Bu süreçte kredi müşterileri, elde ettikleri kazançlarını hem kişisel ihtiyaçları için kullanmakta hem de düşük tasarruf ile yatırım yapmaktadırlar. Düşük tasarruf ile yapılan bu yatırımlardan kazanılan gelir zamanla artmakta ve daha fazla gelir sağlanarak daha fazla tasarruf ile tekrar yatırım yapılmaktadır. Böylece, sistem bu şekilde idame edilmektedir (TGMP, 2018c).

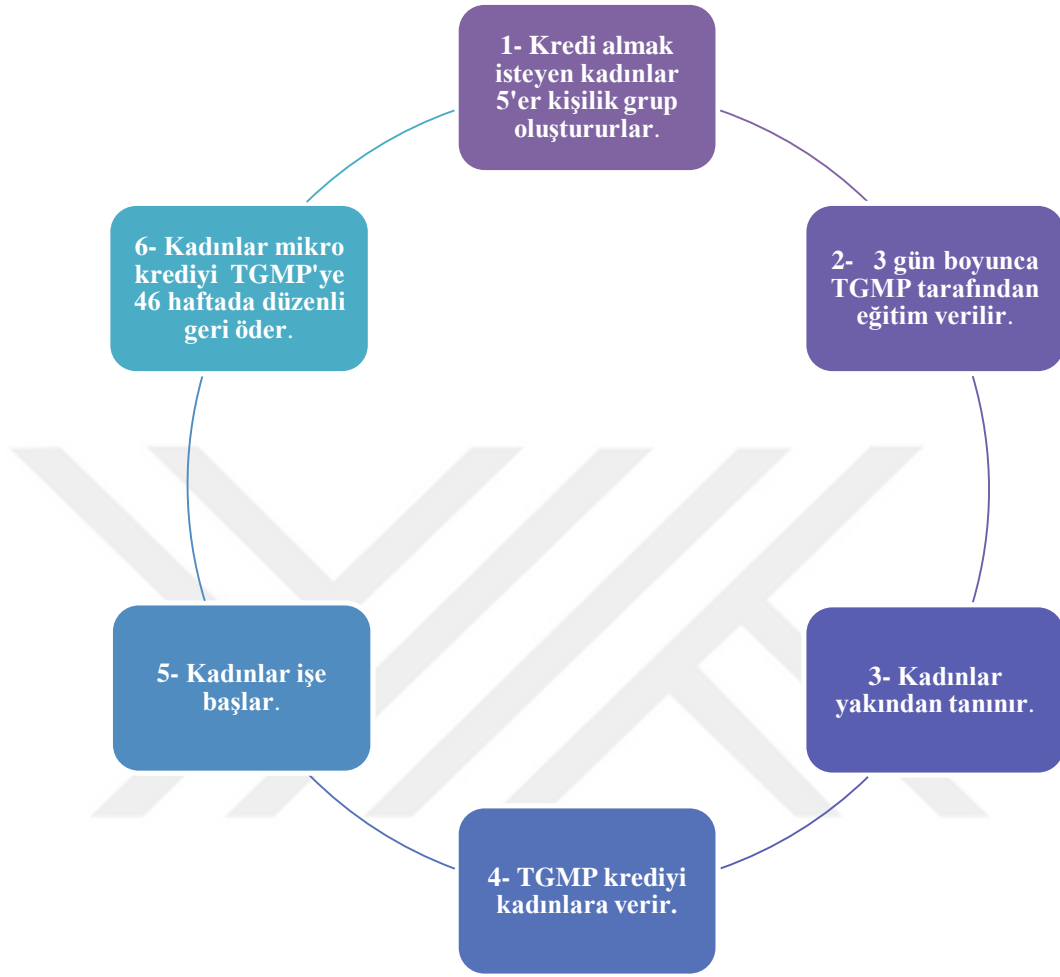
Şekil 1.2. Mikro kredinin temel mantığı (TGMP, 2018c)

1.3.6.2.1. Mikro Kredi Alma ve Tahsilat Süreci

a) Kredi Alma Süreci

- 1) Öncelikle kredi almak için TGMP'ye başvuruda bulunacak olan kişinin, aklında bir iş fikri olması gerekmektedir. İlk defa kredi alacak olan üyeler ise en fazla 1.000 TL kredi alabilmektedir.
- 2) Aklında herhangi bir iş fikri olan ve 5 kadından oluşan bir grup oluşturulması gerekmektedir. Yalnız bu gruptaki kadınlar yakın akraba olamaz. Örneğin, anne ve kızı veya kardeşi, vb. aynı grupta yer alamaz.
- 3) Beş kadının biraraya gelerek oluşturdukları gruptan sonra, kadınlara 3 gün sürecek olan bir eğitim verilmektedir. Bu eğitimde kadınlara, mikro kredi kurumunun işleyiş şekli ve kredi ödemesi konularında bilgiler verilmektedir.

- 4) Verilen eğitim sürecinin tamamlanmasının ardından, kredi almaya hak kazanan grup üyeleri kredilerini almaktadırlar (Şekil 1.3) (TGMP, 2017b).

Şekil 1.3. Mikro kredi alma süreci genel görünümü (TGMP, 2017b)

b) Kredi Tahsilat Süreci

- 1) Mikro kredi programından alınan bütün krediler haftalık taksitlerle geri ödenir.
- 2) Kredi kullanılmasından bir hafta sonra alınan kredi, hizmet maliyeti ile birlikte 46 haftada eşit taksitler şeklinde geri ödenir.
- 3) Her hafta üyeler tarafından günü, saati ve yeri belirlenen bir mekânda en fazla 45 dakika süren merkez toplantısı yapılır. Bu toplantıya en az 1 en fazla 8 grup katılarak yetkili saha sorumlusu tarafından üyelere kredi tahsilatı yapılır.

- 4) Üyelerden kredi tahsilatları merkez evlerinde yapılır. Şubede kesinlikle tahsilat yapılamaz.
- 5) Bu programdan mikro kredi alan üyeden, yıllık olarak %10 hizmet bedeli ile %5 BSMV (Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi) alınmaktadır.
- 6) Grup üyelerinin birinin veya birkaçının toplantılara zamanında katılmaması veya hiç gelmemesi, taksitlerini eksik ödemesi veya ödememesi vb. durumlarda, ilgili grup üyelerinin tamamı programın sağladığı hizmetlerden faydalanamamaktadır (TGMP, 2017b).

1.3.6.2.2. Mikro Kredi Çeşitleri ve Diğer Hizmetler

Türkiye Grameen Mikro Finans Programı'nın 5 temel mikro kredi çeşidi bulunmakla birlikte, uygulamanın sağladığı diğer hizmetler ve bunların içerikleri aşağıda sunulmuştur (TGMP, 2018b):

➤ Temel Kredi

TGMP'nin ana kredisi niteliğini taşımaktadır. Yeni üyeler ilk kredilerini, tercihlerine ve ödeme imkânlarına göre en az 100 TL ile başlayıp 1.000 TL'ye kadar alabilmektedirler. Bu kredi türü, eski ve yeni üyeler için geçerli olan bir kredi türüdür. Alınan kredinin geri ödemesi ise her hafta yapılan ödemeler ile toplamda 46 hafta sürmektedir.

➤ Girişimci Kredisi

Diğer küçük krediler ile yapılan küçük çaplı işlere nazaran biraz daha büyük çaplı işler yapmak veya var olan işini büyütmek isteyen üyelerin almış olduğu kredi türüdür. Bu kredi türünü, vergi mükellefi başarılı üyeler almaktadır. Kredi ise 1.000 TL'den 5.000 TL'ye kadar verilmekte olup geri ödemesi 46 hafta sürmektedir.

➤ **Hayvancılık Kredisi**

Aktif olarak üyeliği devam eden girişimcilere, ek olarak verilen kredi türüdür. Öncesinde almış olduğu krediyi hayvancılık sektöründe bir iş yapmak veya işini büyütmek için kullanan girişimciye, hayvancılık kredisi almak için başvuruda bulunduğu takdirde öncelik tanınmaktadır.

➤ **Sosyal Kalkınma Kredisi**

Üyelerin daha önceden almış oldukları kredilerinin yanında, kendilerine ek bir gelir yaratacak cari faaliyetlerde bulunmaları için verilen kredi çeşididir. Aktif üyelere sunulan teknolojik aletlerden, temizlik ürünü ve kozmetiğe kadar 15 çeşit ürünün uygun fiyatla kredi ofisinden alınarak üyeler tarafından satışının yapılması ile ek bir kazanç yaratılmaktadır. Kredinin geri ödemesi ise 46 hafta boyunca yapılır.

➤ **İletişim Kredisi**

Üyelerin aldıkları kredilerinin yanında, teknolojik anlamda onların gelişimlerine katkıda bulunmayı amaçlayan kredi türüdür. Üyeler bu kredi ile günümüzde kullanılan akıllı telefonlara sahip olabilmektedir. Kredi geri ödemesi yine diğer kredi çeşitleri gibi 46 hafta süresince yapılmaktadır.

Diğer Hizmetler

➤ **Mikro Sigorta**

2011 yılında meydana gelen Van depreminden sonra, mikro kredi kullanan üyeleri sigortalı yapmak hedeflenmiştir. Doğal afet, kaza sonucu sakatlık veya ölüm gibi olayları ayda 1 TL ödeyerek 10.000 TL teminat altına alan ferdi bir kaza sigortasıdır.

➤ **Mikro Konut Sigortası**

Doğal afetler sebebiyle meydana gelen zararlarda ev sahiplerini 15.000 TL, kiracıları ise 10.000 TL'ye kadar teminat altına alan konut sigortasıdır.

➤ **Gönüllü Tasarruf**

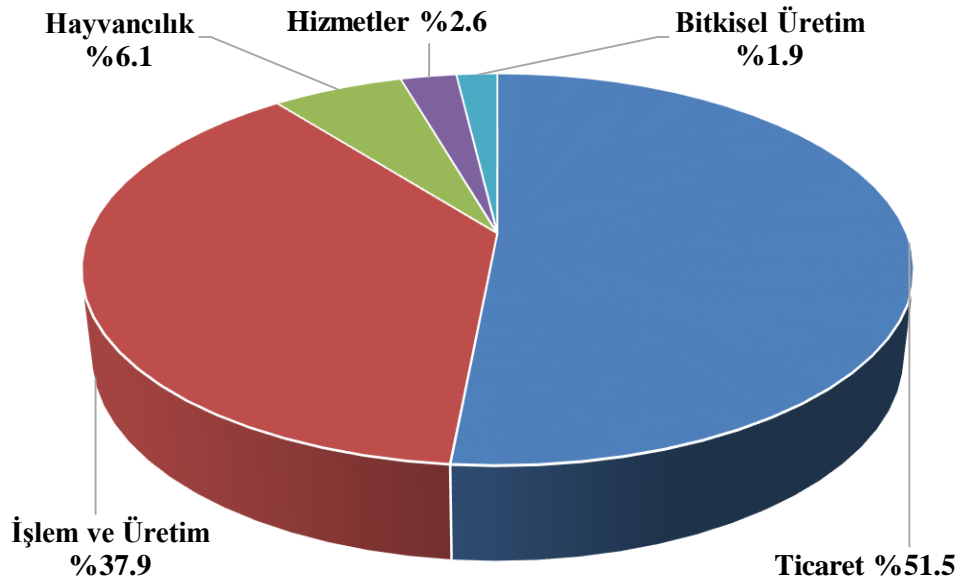
Kredi alan üyelere, birikim yapmak isteyen girişimciler için TGMP'nin diğer kredilerden sonra başlattığı bir uygulamadır. Üyelerin kredi tahsilatı yapan yetkililere haftada 1 TL vererek yaptıkları birikimi istedikleri zaman eğitim, sağlık gibi veya acil ihtiyaçlarında kullanmalarına olanak sağlamaktadır. Ayrıca bu oluşan tasarrufu, üyelerin kredi borçları bittikten sonra çekme hakları da mevcuttur.

1.3.6.2.3. Mikro Finans Göstergeleri

Türkiye Grameen Mikro Finans Programı'nın finans göstergeleri olan; mikro kredinin sektörel dağılım oranları, programın başladığı günden bu yana kredi alan mikro girişimci sayıları ve toplam dağıtılan mikro kredi miktarı ile ilgili bilgiler, aşağıda verilmiştir.

1.3.6.2.3.1. Mikro Kredinin Sektörel Dağılım Oranları

Programdan kredi alan üyelerin almış oldukları kredilerle; ticaret, işlem ve üretim, hayvancılık, hizmetler, bitkisel üretim gibi alanlarda uğraş verdikleri görülmektedir. Mikro kredinin sektörel dağılım oranları ve bu sektörlerin içerikleri Şekil 1.4'te verilmiştir (TGMP, 2018c).

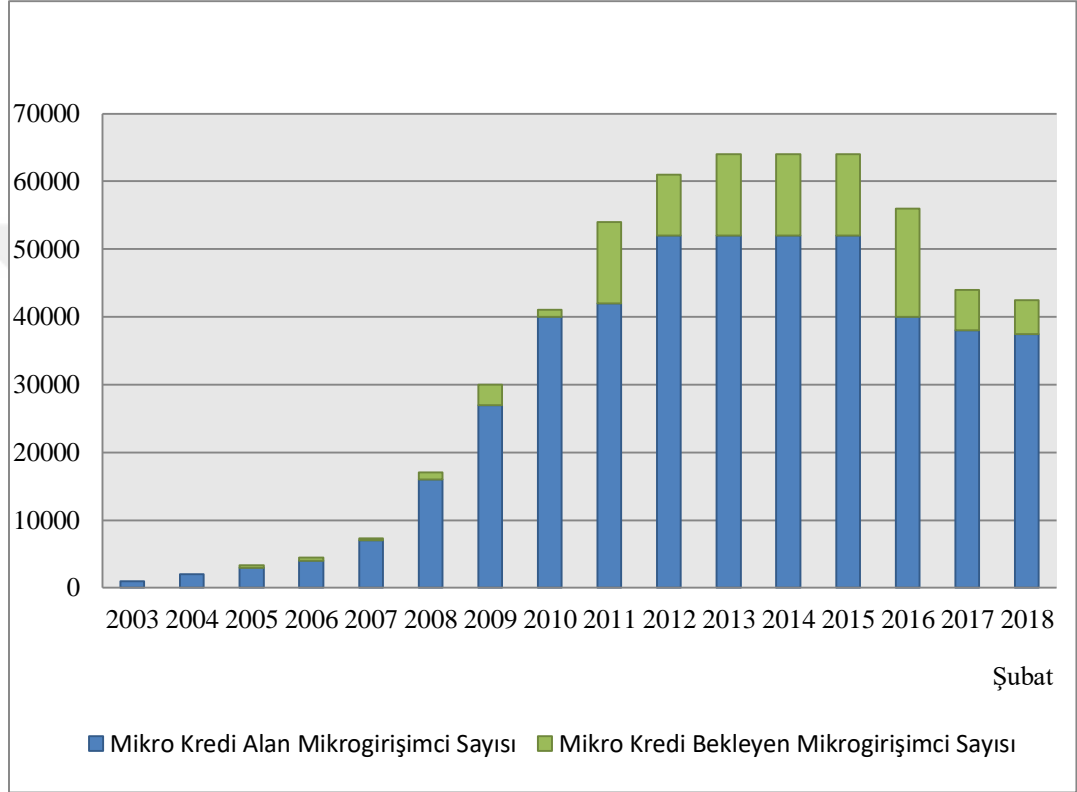
Şekil 1.4. Mikro kredinin sektörel dağılım oranları (TGMP, 2018c)

- **Hayvancılık**
İnek besiciliği, keçi besiciliği, tavuk besiciliği gibi iş alanlarına kredi verilmektedir.
- **Ticaret**
İşletme sahipliği, kozmetik, takı, havlu satımı gibi iş alanlarına kredi verilmektedir.
- **İşlem ve üretim**
Dikiş nakış, havlu kenarı üretimi, şapka yapımı gibi iş alanlarına kredi verilmektedir.
- **Bitkisel Üretim**
Elma, patates, çay yetiştiriciliği gibi iş alanlarına kredi verilmektedir.
- **Hizmetler**
Ayakkabı boyama, saat tamirciliği, gözleme ve hamur işi yapımı gibi iş alanlarına kredi verilmektedir.

1.3.6.2.3.2. TGMP Mikro Girişimci Sayısı

Program, sağladığı mikro krediler ile yoksul kadınların bir iş kurabilmeleri veya işlerini ilerletebilmeleri amacıyla, onları ekonomik ve sosyal anlamda girişimde

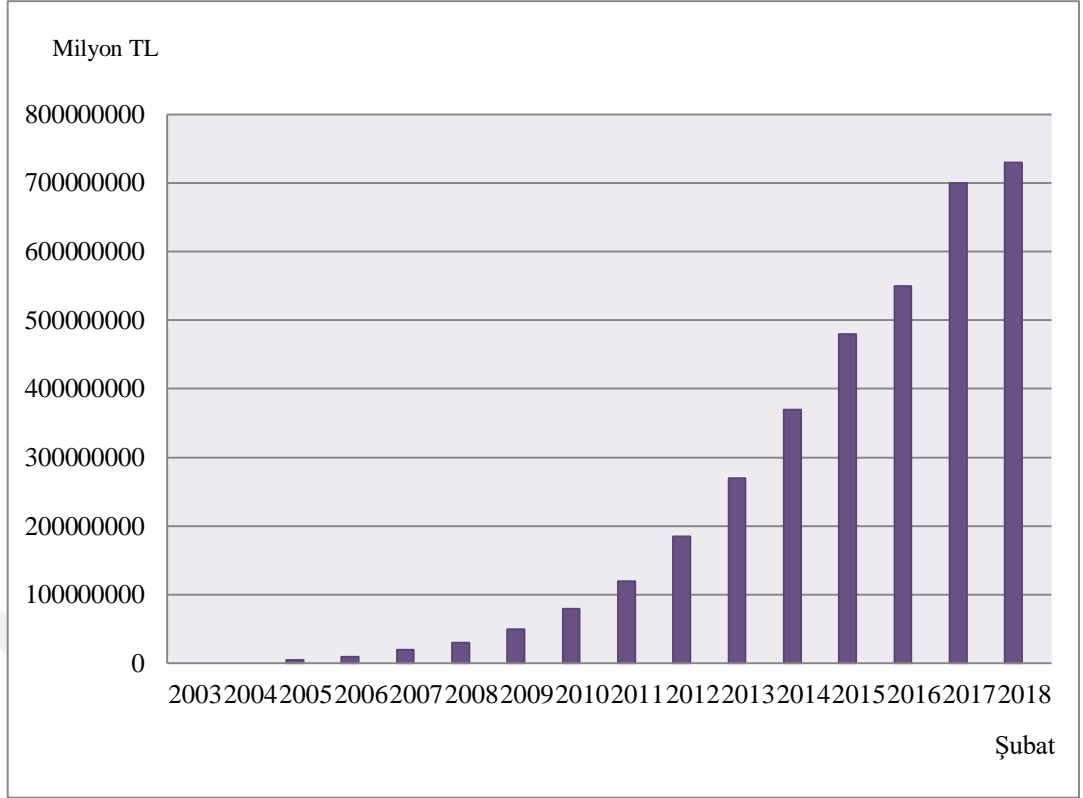
bulunmaya teşvik etmektedir. Dolayısıyla TGMP'den kredi kullanan kadınlar ekonomik hayata giriş yaparak birer mikro girişimci olmaktadır. Buna göre aşağıdaki Şekil 1.5 incelendiğinde, 2003 yılında sistemden 1 000 mikro girişimcinin kredi aldığı, 2018 Şubat ayında ise 37 500 mikro girişimcinin kredi aldığı belirlenmiştir. Buna göre, 2003 yılından 2018 Şubat ayına kadar mikro girişimci sayısında 37.5 kat artış olduğu görülmektedir.

Şekil 1.5. TGMP Mikro Girişimci Sayısı (TGMP, 2018c)

1.3.6.2.3.3. Toplam Mikro Kredi Dağıtımı

TGMP, Türkiye’de faaliyete başladığı 2003 yılından itibaren mikro girişimci kadınlara ekonomik anlamda girişimde bulunmaları için kredi olanağı sağlamıştır. Aşağıdaki Şekil 1.6’da, sistemin mikro girişimci kadınlara sağladığı bu kredilerin yıllar bazındaki dağıtım miktarları verilmiştir. Şekil incelendiğinde; 2003 yılında 142 100 TL, 2018 Şubat ayında ise 730 000 000 TL kadınlara toplam kredi dağıtımı yapılmış ve dağıtılan kredi miktarında 5137 kat artış olduğu görülmektedir.

Şekil 1.6. Toplam Mikro Kredi Dağıtımı (TGMP, 2018c)

2. KAYNAK ÖZETLERİ

Coleman (1999), “Kuzeydoğu Tayland'daki Grup Kredilerinin Etkisi” isimli çalışmada, Kuzeydoğu Tayland'da köy bankası grup kredisi programının etkisini araştırmıştır. Araştırma örneğini, köy bankası desteği almış sekiz köy ve köy bankası desteği almamış altı köydeki köy bankası grup üyeleri oluşturmuştur. Araştırma sonuçlarına göre köy bankası kredilerinin önemli bir getiri sağlamadığı, alınan kredinin yoksul insanların ekonomik durumlarını iyileştirmede etkili bir araç olmadığı, krediye erişim eksikliği dışındaki nedenlerden dolayı insanların fakir olduğu ve verimli bir şekilde yatırım yapmak için çok az olan bu kredilerin, öncelikle tüketim kredileri olarak hizmet verebileceği kanaatine ulaşılmıştır.

Barnes vd. (2001), “Üç Mikro Finansın Etkisi, Uganda'da Programlar” isimli araştırmalarında, Uganda'da USAID (ABD Uluslararası Kalkınma Ajansı) tarafından finanse edilen üç mikro finans programının FINCA (Uluslararası Toplum Yardımları Vakfı), FOCCAS (Kredi ve Toplum Yardımı) ve PRIDE (Kırsal Girişimlerin Teşviki ve Kalkınma İşletmeleri) kimlere ulaştığını ve mikro finans katılımcılarına etkilerini değerlendirmeyi amaçlamışlardır. Uganda'nın üç farklı coğrafyasından (Kampala, Masaka, Mbale) örneklem için müşteriler ankete katılmış ve üç programın da müşterilerini araştırmak için dört özel şube ofisinden müşteriler seçilmiştir. Çalışmada, müşterilerin yaklaşık üçte ikisinin 30'lu yaşlarda ve evli olmayan kişiler olduğu, programların hedef gruplarına ulaştığı, hanehalklarının ekonomik refahında iyileşmeler sağlandığı ve Uganda ekonomisinde, mikro işletmelerin önemli bir yerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Korkmaz vd. (2004), “Mikro Kredi Modeli Yoluyla Yoksulluğun Azaltılması: İstanbul Örneği” adlı çalışmalarında, İstanbul'da yaşayan işsiz ve yoksul insanların yoksullukla mücadelede etkin bir strateji yöntemi sayılan mikro kredi sistemini, çeşitli boyutlarıyla incelemeyi amaç edinmişlerdir. Araştırmanın örneklemini, İstanbul'un 10 ilçesinde yaşayan ve bu 10 ilçeye ait kotalardan tesadüfi yöntemle seçilen 1000 kişi oluşturmuştur. Araştırmada anket, test, görüşme ve gözlem gibi teknikler birlikte kullanılmıştır. Araştırmada; özellikle yoksul bölgelerde kadınların projeye geniş katılımının ve kredi geri dönüş oranlarının %100 olduğu, mikro

kredinin kadının bağımsızlığını sağladığı, kendine olan güvenini arttırdığı, sosyal statüsünü yükselttiği ve sosyal nitelikli iş fırsatları yarattığı sonucuna ulaşmıştır.

Nader (2007), “Kahire’de Kadınların ve Ailelerinin Mikro Kredi ve Sosya-Ekonomik Refahı” isimli çalışmasında, mikro kredinin Kahire’deki kadınların sosyo-ekonomik refahını artırmada bir etkisinin olup olmadığı araştırılmıştır. En az 3 yıldır mikro kredi kullanan 100 kadın araştırma örnekleme olarak seçilmiştir. Araştırmada kadınların gelirlerinde ve varlıklarındaki artışın, onların ekonomik bağımsızlığını ve özgüven artışını önemli derecede etkilediğini ve mikro kredinin, yaşanan yoksulluk döngüsünün kırılmasına yardımcı olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, kredi kullanan kişilerin refahını uzun vadede devam ettirebilmek ve krediden maksimum fayda sağlamak için mikro finans programının tekrar ele alınarak, programı geliştirici faaliyetlerde bulunmanın faydalı olacağı tespit edilmiştir.

Zanbak ve Karaturhan (2008), “Kırsal Kadının Kalkındırılmasında Mikro Kredi Kullanımı: Alaniçi Köyü Örneği” isimli araştırmalarında, kırsalda yaşayan kadının maddi anlamda güçlendirilmesinde mikro kredi kullanımının etkinliğini ortaya koymaya çalışmışlardır. Çalışmanın temel materyalini İzmir’in Menemen ilçesi Alaniçi köyü kadınları ile yapılan anketler oluşturulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre kadınların kredi geri ödeme oranının %100 olduğu ve kadınların sosyal olarak güçlendiği saptanmıştır. Çalışmada, incelenen köyde belirlenen hedeflere ulaşılabilmesi için öncelikle köyün ulaşım olanaklarıyla birlikte alt yapı sorunlarının giderilmesi gerektiği belirlenmiştir.

Gökyay ve Giresun (2008), “Türkiye’de Mikro Kredi Uygulamaları ve İstihdama Yansımaları” isimli çalışmada, mikro kredi ve mikro finans ile ilgili temel kavramları, mikro kredi ve mikro finans sisteminin dünyadaki ve Türkiye’deki uygulamalarını irdelemişlerdir. Çalışmada yoksul insanların finansman sayesinde bir iş sahibi olmalarının yanı sıra verilen kredilerin kişileri kayıt dışı alanlarda üretimde bulunmalarına teşvik ettiği, ayrıca girişimcilerin küçük ölçekli ve birbirine benzer alanlarda üretimde bulunmaları mikro finans hizmetlerinin uzun vadede başarısız olmasına neden olduğunu ortaya koymuşlardır. Bunu aşabilmek için kooperatif benzeri oluşumların oluşturulması gerektiği önerilmiş ve girişimcilere kredi

verilmeden önce girişimcilik ve ticaretin temel gerekleri gibi konularda eğitimin verilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Güneş ve Seven (2009), “Yoksullukla Mücadelede Mikro Kredi Uygulamaları ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü Proje Destekleri” adlı çalışmada, SYDGM’nin proje desteklerine ayırdığı kaynağın miktarının, zamanla artması ile yoksul insanların aktif ve üretici hale getirilmesine yönelik anlayış ve politika değişikliğini ortaya koymuştur. Ayrıca SYDGM tarafından sağlanan proje desteklerinin bir mikro kredi uygulaması sayılıp sayılmadığı araştırılmış; yoksulluğu azaltmada hangi uygulamanın daha etkin olduğu belirlenmiş ve uygulamada ortaya çıkan sorunlar ışığında, SYDGM proje destekleri için yeni bir inceleme planı sunulmuştur. Sonuç olarak, mikro kredi uygulamalarının, SYDGM proje desteklerine göre daha başarılı olduğu saptanmıştır.

Şahin ve Fidan (2010), “Kadın Girişimciliğinin Teşviki ve Geliştirilmesinde Mikro kredinin Önemi ve Sakarya Örneği” isimli çalışmalarında, Sakarya ilinde bulunan toplam 81 mikro kredi kullanıcısı girişimci kadın ile mülakat ve gözlem yöntemi kullanılarak görüşülmüş; sistemin girişimci geliştirmedeki başarısı, kredinin hangi amaçla kullandığı, pazarlaması, istihdama yönelik faydaları incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre mikro kredinin; kadın girişimciliğin teşviki ve gelişimine pozitif yönde katkı sağladığına, finansman bulma sorununa küçük çapta fayda sağlamasına karşın uygulamanın eksiklerinin çok fazla olduğuna erişilmiştir.

Baltacı (2011), “Kadınları Güçlendirme Mekanizması Olarak Mikro Kredi” isimli araştırmasında, Mersin İl Özel İdaresi ‘Yoksullar İçin Mikro Kredi Projesi’ ve KEDV-Maya Mikro Ekonomik Destek İşletmesi’nin sunduğu kredilerden yararlanan 32 kadın ile görüşmeler yapılmış, kadınların tecrübelerinden iki uygulama özelinde mikro kredi ve güçlenme arasındaki bağ ilişkilendirilmeye çalışılmıştır. Böylelikle mikro kredinin özellikle ekonomik ve psikolojik güçlenmeyi sağladığı, fakat kadınların tam anlamıyla güçlenmesi için daha kapsamlı ve etkin politikaların oluşturulması sonucuna varılmıştır.

Ashrafi ve Turan (2011), “Grameen Bank Mikro Kredi Programının Kadınların Ekonomik Güçlendirilmesi Üzerindeki Etkisi: Bangladeş ve Türkiye Örneği” isimli

çalışmalarında, Türkiye’de uygulanan TGMP’nin kadın yoksulluğunu gidermede ve kadınların ekonomik olarak güçlendirilmesinde üstlendiği rolü değerlendirmişlerdir. Bu kapsamda, program üyelerinin kredi performansları (verilen kredilerin parasal miktarı ve verilen kredi sayısı) ile üyelik süresi arasındaki ilişkiye bakılarak, kadınlarda herhangi bir ekonomik gelişmenin olup olmadığı ölçülmüştür. Çalışma sonucunda, TGMP’nin genel olarak yoksulluğun azaltılmasında kadınların üzerinde olumlu bir etkisinin olduğu saptanmıştır.

Yayla ve Gaygısız (2012), “Mikro Kredi Programlarının Kısmi Üyelerin Gelir Düzeylerine Etkisi: Eskişehir’den Türkiye” isimli çalışmada, Eskişehir ilinde faaliyet gösteren TGMP’ye üye olan ve kredi kullanan kişilerin gelir seviyelerindeki değişim araştırılmıştır. Çalışmada, mikro kredi programı üyelerinin yoksulluk durumu, kredi ile yaptıkları işlerin özellikleri ve mikro kredi kullanılarak yapılan işlerden oluşan kâr durumu detaylı bir şekilde incelenmiştir. Sonuç olarak; kredi kullanan kişilerin genellikle geleneksel ve düşük kârlı işler ile uğraştıkları, yaptıkları işlerin bir kısım üye için kâr sağladığı diğerleri için ise kazançta herhangi bir değişiklik yaratmadığı saptanmıştır. Bu doğrultuda, TGMP’nin tek başına yoksullukla mücadelede fayda sağlamayacağı, programın geliştirilerek etkin ve verimli hale getirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Ateş ve Öğütoğulları (2012), “Türkiye’de Yoksullukla Mücadelede Mikro Kredi Uygulamaları” isimli bu çalışmalarında, mikro kredinin uygulanmasında örnek oluşturan Bangladeş Grameen Bank uygulamasına genel bir çerçeveden bakılarak, yoksullukla mücadele ve istihdam yaratma açısından Türkiye’deki mikro kredi uygulamalarını incelemişlerdir. Çalışmada, Türkiye’de kredilerin ödenme oranının %100 gibi memnuniyet verici düzeyde olması, gelecekte bu sistemin yaygınlaştırılması için umut verici olduğu kanısına varılmıştır. Diğer yandan mikro finansman modellerin, yoksulluğun azaltılmasında tek başına çözüm olamayacağı ve bu modellerden yoksullukla mücadelede büyük beklentiler içinde olmanın çok doğru olmayacağı düşüncesine yer verilmiştir. Ayrıca ticari bankaların, mikro kredi konusunda bilgilendirilmesi ve bu konuya kaynak ayırmasının gerektiği, Türkiye’de yaklaşık 1.5 milyon olarak tahmin edilen mikrofinans müşteri potansiyelinin ciddi boyutlarda olmasına karşın hizmet sunan kuruluşlar ve bu hizmetten yararlananların sayısının çok az olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bayraktutan ve Akatay (2012), “Kentsel Yoksulluk ve Mikro Finansman: Kocaeli Örneği” isimli çalışmalarında, kentsel yoksulluğun mikro kredi uygulamalarıyla azaltılabileceği argümanını, Kocaeli örneğinde inceleyerek mikro kredilerin katkısını saptamayı amaçlamışlardır. 2010 yılı sonu itibarıyla Kocaeli İl Özel İdaresi’nden mikro kredi kullanan 1365 kadından 102’siyle gerçekleştirilen anket sonuçları analiz edilmiştir. Mikro kredi kullanarak ekonomik faaliyette bulunan kadınların gelir düzeylerinin, harcamalarının ve tasarruflarının arttığı tespit edilmiştir. Böylece mikro kredi uygulamalarının, kentsel yoksulluğun azaltılmasında etkili bir politika aracı olduğu sonucuna varılmıştır.

Çakmak ve Gündüz Hoşgör (2012), “Yoksullukla Mücadele Aracı Olarak Kadına Mikro Kredi: Diyarbakır’da Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı Örneği” isimli çalışmada yoksulluğun çok yönlü ve çok katmanlı bir sorun olduğu varsayımından yola çıkılarak, mikro kredi ve yoksulluk arasındaki ilişki açıklanmaya çalışılmış ve bu doğrultuda, TGMP Diyarbakır Şubesi’ne kayıtlı kadınlarla görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucuna göre, çok az sayıda kadının gerçekten girişimci olduğu ve ekonomik faaliyetlere başladığı gözlemlenmiştir. Daha önemlisi, kadınların genellikle tüketim, borç ödeme ve var olan işlerini büyütme amacıyla mikro kredi kullandıkları belirlenmiştir.

Ören vd. (2012), “Kadınların Yoksullukla Mücadele Aracı Mikro Kredi: Deneyimler Üzerinden Bir İnceleme” isimli çalışmalarında, Isparta ilinde mikro kredi kullanan toplam 51 kadın ile görüşme yapılmıştır. Çalışmada kredi kullanımının, kadınların hayatlarında ekonomik açıdan çok büyük dönüşümler yaratmasa da sosyal yönü ile dayanışma, birlikte hareket edebilme, özgüven kazanma gibi sosyo-psikolojik destek sağladığı kanaatine varılmıştır. Kadınların tekrar kredi almaları; onların hem girişimci kimlik kazanmaları hem de kredinin ekonomik olarak onları daha etkin hale getirebileceği görüşüne varılmıştır.

Göktaş ve Yıldız (2012), “Yoksulluğun Azaltılmasında Mikro Kredi Uygulaması-Kırıkkale Örneği” isimli çalışmada, Kırıkkale ilinde mikro krediden faydalanan farklı yaş, eğitim, gelir düzeyi ve meslek grubundan 440 yoksul kadın arasından rastgele seçilen 44 kadın ile mülakat soruları kullanılarak araştırma verileri elde edilmiştir. Elde edilen verilere göre, Kırıkkale ilinde mikro kredi kullanımı yoluyla

yoksulluğun azaltılması için yapılan faaliyetlerin, başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Artan ve Kalaycıoğlu (2013), “Mikro Kredinin Sosyolojik Bir Analizi: Kadınlar İçin Yoksulluk Aracı mı Değil mi?” konulu çalışma ile mikro kredinin kalkınma ve kadın yoksulluğu ilişkisi ışığında, kadın yoksulluğu ile mücadelede ne derece etkili bir araç olduğu araştırılmıştır. Veriler Ankara TGMP Ofisi’ne kayıtlı kadınlarla gerçekleştirilen görüşmeler aracılığı ile elde edilmiştir. Araştırma sonucunda mikro kredinin pozitif ve negatif yönleri ortaya konmuş, mikro kredi başarılı ya da başarısız şeklinde bir değerlendirmeye gidilmemiştir. Yoksullukla mücadelede mikro kredinin diğer aktörler ve araçlar ile entegre edilmesi ve ilgili kurum ve politikalarla desteklenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Li, Hu ve Gan (2014), “Mikro Kredinin Çin’de Kırsal Hanelere Olan Refah Etkisi” konulu çalışmada, kırsal kesimdeki hanelerde bulunanlar ile yapılan anketler sonucu elde edilen birincil ve ikincil veriler kullanılmıştır. Sonuçlara göre; mikro kredinin hanehalklarının gelir ve tüketim açısından refahlarını artırmaya yardımcı olduğu, yaşam koşullarını iyileştirdiği fakat program katılımcılarına bakıldığında bunların yoksul kesimi temsil etmedikleri ve yoksul olmadıkları belirlenerek bu durumun Çin’deki kredi programının, yoksulluğu azaltma konusundaki çalışmaları yönünde şüphe uyandırdığı tespit edilmiştir.

Öz ve Çolakoğlu (2014), “Türkiye’de Mikro Kredi Uygulamasının Sakarya İli Özelinde İncelenmesi” isimli çalışmalarında, Sakarya Grameen Bankası Mikro Finans Şubesi’nden 18 Mart-15 Nisan 2014 tarihleri arasında kredi kullanan 90 grup lideri kadınlar ile hazırlanmış soru formları kullanılarak yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Kredi kullanan kadınların sosyo-demografik profilleri, kredi kullanma amaçları, kredi ile ne tür işler yaptıkları, kredinin gelir düzeylerinde ve sosyal hayatlarında bir değişime yol açıp açmadığı, istihdama katkı sağlayıp sağlamadığı, uygulamada ne tür sorunlarla karşılaştıkları ve karşılaşılan sorunlar için çözüm önerileri ortaya konulmuştur. Araştırma sonucunda, kadınların sistemden büyük ölçüde memnun oldukları ve mikro kredinin ekonomik ve sosyal yaşantılarına önemli katkılar sağladığına yönelik bulgulara ulaşılmıştır.

Ganle vd. (2014), “Mikro Kredi: Gana’da Kırsal Kadınların Güçlendirilmesi” isimli çalışmalarında, Gana’da STK’lar aracılığıyla yürütülen mikro kredi programının, kırsalda yaşayan yoksul kadınlara yönelik güçlendirici etkileri üzerine bir araştırma yapmışlardır. Bu araştırmaya göre, bazı kadınların değişik seviyelerde güçlendiği fakat bazı kadınların ise kredi kullanma konusunda kontrolü iyi sağlayamadıkları ve borçlarını ödeyemez duruma geldikleri için tacize uğradıkları ve daha kötü bir duruma geldikleri sonucuna ulaşılmıştır. Diğer yandan mikro krediyi, yeterli derecede gelir getiren bir faaliyet ile uğraşan kadınların kullanması gerektiği ve programın sürdürülebilirliği açısından da bunun önemli olduğu vurgulanmıştır.

Ece ve Ergeneli (2014), “Mikro Kredi Kullanan Kadınlar: Şırnak Örneği” adlı çalışmalarında, Şırnak ilinde kredi kullanan kadınların demografik özellikleri, sosyo-ekonomik boyuttaki değişimleri belirlenmeye çalışılmış ve mikro kredi kullanan kadınlar ile kredi kullanmayıp kendi olanaklarıyla girişimci olan kadınlar arasında karşılaştırma yapılmıştır. Analizler sonucu; kredi kullanan kadınların, girişimci kişilik özellikleri açısından ev kadınlarına benzedikleri ve girişimci kadınlardan farklılaştıkları belirlenmiştir. Ayrıca kredi kullanan kadınlarda ve girişimci kadınlarda, faaliyetlerinden sonra sosyo-ekonomik anlamda olumlu bir değişim gözlemlenmiştir.

Islam (2014), “Mikro Kredi’nin Heterojen Etkileri: Bangladeş’teki Büyük Ölçekli Programlardan Elde Edilen Kanıtlar” konulu araştırmada, mikro kredinin heterojen etkilerini tahmin etmek ve özellikle hangi borçluların programdan en çok faydalandığını ortaya koymak amaçlanmıştır. Çalışmada mikro kredinin hanehalkının tüketimi üzerinde önemli bir etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmış, hanehalklarının aylık tüketim harcamalarında ortalama %30-40’lık bir artış olduğu ve bir hanehalkının programa katılma uzunluğunun ortalama 3.8 yıl olduğu saptanmıştır. Ayrıca mikro kredinin etkilerinin tüm gruplarda aynı olmadığı, zenginlerde etkili olmayabileceği ve krediden yoksulların daha çok yararlandığı belirlenmiştir.

Aşkın ve Barış (2015), “Kadın İstihdamının Artırılmasında Mikro Kredi Uygulamasının Etkisi: Tokat İli Örneği” konulu çalışmalarında, kadın istihdamını artırmada mikro kredi kullanımının etkisini, Tokat ili özelinde incelemişlerdir.

Çalışmanın ana materyalini Tokat ilinde mikro kredi kullanan 225 kadın ile 18 Kasım 2014- 08 Ocak 2015 tarihleri arasında yüz yüze görüşme yöntemiyle yapılan anketlerden elde edilen veriler oluşturmuştur. Araştırma sonuçlarına göre, mikro kredinin kadınlar tarafından iş kurmak ya da iş geliştirmek amacı ile değil, ailelerinin ihtiyaçlarını karşılamak için kullanıldığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca kadınların istihdama katılımının, onların ev içi iş yüklerine ek olarak parasal borç yükünü artırdığı; sosyal güvencesiz, düşük gelirli işlerin yapılması, kadınların korunmasız istihdamdaki yerlerini pekiştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Altunöz (2015), “Mikro Kredilerin Kadın İstihdamı ve Kalkınmaya Etkileri: Türkiye Örneği” başlıklı çalışmada uygulamanın genel kavramlarını ve işlevini açıklayarak Türkiye’deki mikro kredi uygulamalarını, yoksullukla mücadelede ve istihdam bağlamında regresyon analizi ile incelemiştir. Sonuçlara göre Türkiye’de kullandırılan kredideki 1 birimlik artış, kendi hesabına çalışan kadın sayısında 0.043 birimlik artışa neden olduğu saptanmıştır.

Aslan ve Ekinci (2015), “Kadın Yoksulluğuyla Mücadelede Mikro Kredinin Rolü: Erzurum Üzerine Bir Alan Araştırması” isimli çalışmada, Erzurum ilinde mikro kredi kullanan kadınların kredi kullanım öncesi ve sonrası ekonomik durumlarına bakılarak, mikro kredinin başarısını incelemiştir. Bu doğrultuda, Erzurum ilinde faaliyet gösteren Türkiye Grameen Mikro Finans Programı’na 2015 yılının Şubat ayı itibariyle kayıtlı toplam üye sayısı 250 olup bu popülasyondan örneklem seçimi yapılarak belirlenen 122 kişiye anket uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre mikro kredinin kişilerin gelir seviyesini artırdığı saptanmıştır. Yine sonuçlara göre kredinin, sermaye eksikliğinden çalışamayan kadınların ekonomik hayata katılmalarına aracı olduğu ve kadınların para kazanmaya başladıktan sonra kendilerine olan güvenlerinin arttığı tespit edilmiştir.

Tüzün Rad ve Altıkulaç (2016), “Mikro Kredi Kullanımının Kadınlar Üzerindeki Sosyo-Ekonomik Etkileri; Mersin İli” isimli çalışmada, TGMP Mersin Şubesi’nden mikro kredi kullanan 370 aktif üye kadından 8 grup (40 kişi), örnek hacmi olarak belirlenmiştir. Kadınlar ile yapılan yüz yüze anketlerden elde edilen veriler ışığında; mikro krediyi hane geliri düşük, evli ve çoğunlukla ilköğretim mezunu kadınların kullandığı, kadınların yaptıkları işlerin geleneksel işler ve çalışma yerlerinin ev

olduğu saptanmıştır. Ayrıca kredi kullanan kadınların hane gelirlerinde artış olduğu ve sosyal konumlarında da olumlu değişimler yaşandığı belirlenmiştir.

Sancak Baktır ve Erdem (2016), “Türkiye’de Kadın Yoksulluğunun Çözümünde Mikro Kredi Uygulamaları: Sosyal Etkilerinin Ölçülmesi” isimli çalışmalarında, Türkiye’de uygulanan mikro kredinin kadın yoksulluğu üzerinde meydana getirdiği sosyal etkilerini incelemişlerdir. Çalışmada, Türkiye genelinde TGMP şubeleri aracılığı ile kadınlara anket uygulanmış, demografik veriler için Anova Analizi ve Regresyon Analizi; sosyal etkileri gruplandırmak için ise T-Testi ve Çoklu Varyans (MANOVA) Analizi yapılmıştır. Sonuçlardan, kredi kullanımının kadınların sosyal düzeylerine olumlu etki yaptığı ve sosyal değişkenlere göre en fazla ilerlemeyi Güney Doğu Anadolu Bölgesi’nin gösterdiği belirlenmiştir.

Sultakeev (2016), “Mikro Finans Uygulamasının Yoksulluk Üzerindeki Etkisi: Kırgızistan Örneği” adlı çalışmada, Kırgızistan’da mikro kredinin yoksulluk üzerine etkisi araştırılmıştır. Araştırma verileri, Kırgızistan’ın 7 bölgesindeki 2 büyük şehirde yaşayan 521 girişimciden elde edilen verilerin, Logit Regresyon modeli kullanılarak analiz edilmesi ile oluşturulmuştur. Analiz sonucunda, mikro kredi programının ülkede yaşayan yoksul girişimcilerin yoksulluklarını azaltmada pozitif bir etkisinin olmadığı saptanmıştır. Bunun nedeni olarak; ülkedeki yüksek faiz oranları, kredi kullanıcılarının ek gelire sahip olmamaları ve kredi ödemelerinde zorluk yaşamaları gösterilmiştir.

Kalaç ve Aktaş (2016), “Türkiye’de Mikro Kredi Uygulamaları: Grameen Mikro Kredi Modeli Manisa İli Örneği” araştırmalarında, Manisa’da mikro kredi kullanan bireylerin gelirlerinde meydana gelen değişim ile bu bireylerin sosyo-ekonomik yapıları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemeye çalışmışlardır. Bu amaçla, gelir artışının diğer unsurlarla karşılaştırılmasında nonparametrik analizlerden Mann Whithney-U ve Kruskall Wallis analizi uygulanarak, mikro kredi kullanan kişilerin “Eğitim Durumları” ve “Seçmiş Oldukları Meslek” arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Çelebi Boz ve Çınar (2016), “Mikro Kredinin Yoksulluk ve İstihdam Üzerine Etkisi: TRA1 Bölgesinde Alan Araştırması” çalışmalarında, TRA1 bölgesinde (Erzurum

Erzincan, Bayburt) mikro kredinin kadın istihdamını ve kadınların gelirini artırmada etkili olup olmadığını incelemeyi ve bu etkileri ortaya koymayı hedeflemişlerdir. Bu kapsamda, belirtilen illerde mikro kredi kullanan aktif üye sayısının 575 olduğu belirlenerek, kolayda örnekleme yöntemine göre örneklem sayısı 231 olarak hesaplanmış ancak 492 kişiye anket uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, mikro kredi vasıtası ile kadınların istihdamının arttığı, gelirden artış yaşandığı, TRA1 bölgesinde kadınların hem sosyal hem de ekonomik alanda daha aktif oldukları ve aile içinde daha fazla söz sahibi oldukları belirlenmiştir.

Mengü ve Abay (2016), “Yoksullukla Mücadelede Sosyal Girişimcilik: Grameen Mikro kredi Modeli” adlı çalışmada, yoksulluk kavramı ve Grameen mikro kredi uygulamasının sosyal girişimcilik bağlamında ilişkisi, teorik bilgiler verilerek ayrıntılı bir şekilde anlatılmaya ve değerlendirilmeye çalışılmıştır. Elde edilen değerlendirmeler ışığında; Grameen mikro kredi modelinin sahip olduğu bileşenleri ve yerine getirdiği işlevleriyle sosyal girişimciliğin başarılı bir örneği olabileceği, sosyal girişimcilik olgusunun özelde yoksulluk ile genelde ise sosyal sorunlarla mücadele konusunda, etkin bir mücadele yöntemi haline gelebilmesi için güçlü kuramsal çalışmalara ihtiyacının olduğu saptanmıştır.

Şahbaz ve Savaşan (2017), “Mikro Kredi Uygulamalarının Ekonomik, Sosyal ve Mali Analizi” adlı çalışmalarında, mikro kredinin hedeflerine ulaşip ulaşmadığı teorik ve ampirik olarak araştırılarak bu amaçla önce literatürde yer alan ampirik çalışmalar incelenmiş ve daha sonra mikro kredi büyüklüklerinin gelir, gelir eşitsizliği, yoksulluk, istihdam, eğitim ve sağlık göstergeleri ile ilişkisi ‘Panel Regresyon Analizi’ ile test edilmiştir. Teoride yer alan çalışmalarda mikro kredi uygulamalarının olumlu anlamda ekonomik, sosyal ve mali etkilerinin olduğuna, fakat mikro kredinin küresel ölçekte yoksula ulaşmak, yoksulluğu, işsizliği, cinsiyet ayrımcılığını ortadan kaldırmak gibi önemli sorunların çözümünde köklü bir etkisinin olmadığı yönünde ortak bir fikre de ulaşılmıştır.

Kuyu ve Poyraz (2017), “Kadın Yoksulluğunun Önlenmesinde Mikro Kredi Projesinin Etkisi - Muğla İli Örneği” isimli çalışmada, Muğla ilinde yürütülen mikro kredi projesinin, mikro kredi alan kadınlar üzerinde yoksulluğu azaltıcı etkisinin olup olmadığı araştırılmıştır. Çalışmada veriler, Muğla ili TGMP Şubesi’nden kredi alan

162 kadına yüz yüze anket uygulanarak elde edilmiş ve parametrik olmayan istatistiksel testlerden Ki-Kare Testi ile ölçülmüştür. Sonuçlara göre; kadınların kredi aldıktan sonra kendi paralarını kazanmaları ile pozitif bir duygu hissettikleri, fakat aile gelirlerinde olumlu bir değişimin olmadığına ulaşılmıştır. Kadınlar kayıt dışı olarak çalışmakta olup birçoğu talep edilen işleri değil de herkesin yaptığı işleri yaptığı için kadınların ürettikleri ve sattıkları ürünlerin rağbet görmediği ve gelir yaratamadığı belirlenmiştir. Dolayısıyla gerek proje yürütücülerinin gerekse devletin, mikro kredi faaliyetlerinin daha fazla gelir getirici işlerde kullanılması için gerekli çalışmaları yapması gerektiği kanaatine varılmıştır.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Materyal

Çalışmanın ana materyalini, Isparta ilinde mikro kredi kullanan kadınlar ile yüz yüze yapılan anketlerin orijinal nitelikli verileri oluşturmuştur. Ayrıca konu ile ilgili çeşitli kişi ve kuruluşlar tarafından yapılan benzer çalışmalardan, raporlardan ve istatistiklerden de yararlanılmıştır. Anket verileri ise 2017 yılını kapsamaktadır.

3.2. Yöntem

3.2.1. Anakitle ve Örneklem Belirlenmesinde Kullanılan Yöntem

Türkiye Grameen Mikro Finans Programı Isparta Şubesi kayıtlarına göre çalışmanın örneklem sayısının hesaplandığı Ağustos 2017 tarihinde, mikro kredi kullanan toplam aktif üye sayısının 467 kişi olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada “Olasılığa Dayalı Örneklem Yöntemleri”nden biri olan ‘Basit Tesadüfi Örneklem Yöntemi’ kullanılmıştır (Altunışık vd., 2012). Söz konusu yöntem kullanılarak %5 hata payı ve %95 güven aralığına göre örnek sayısı 212 olarak hesaplanmıştır. Örnek sayısının belirlenmesinde Çizelge 3.1’de verilen “Belirli Evrenler İçin Kabul Edilebilir Örnek Büyüklükleri” verilerinden yararlanılmıştır (Sekaran, 1992). Örnek sayısı hesaplandıktan sonra mikro kredi kullanımının yoğun olduğu Isparta merkez, Atabey, Gelendost, Keçiborlu ve Yalvaç ilçe merkezleri ile bu ilçelere bağlı bazı köy ve beldelerde kredi kullanan kadınlar ile yüz yüze anket görüşmesi yapılmıştır.

Hazırlanan anket formunda yer alan başlıca bilgiler aşağıda sunulmuştur.

- ✚ Kadınların demografik özellikleri (yaş, medeni durum, eğitim durumu vb.)
- ✚ Ailedeki birey sayısı, okuyan sayısı, çalışan sayısı
- ✚ Kredi kullanan kadınların sosyal güvencesi
- ✚ Mikro kredi almadan önceki çalışılan iş kolu
- ✚ Ailenin mikro kredi almadan önceki gelir durumu
- ✚ Kadınları mikro kredi almaya yönelten sebepler
- ✚ Mikro krediyi kullanma alanları, iş kolları

- ✚ Mikro kredi ile istihdam sağlama durumu
- ✚ Mikro krediyi amaç dışında kullanma durumu
- ✚ Mikro krediyi ödeme kolaylığı/güçlüğü
- ✚ Ailenin mikro krediden sonraki gelir durumu
- ✚ Mikro krediden sonraki çalışılan iş kolu
- ✚ Mikro kredinin ekonomik ve sosyal faydaları
- ✚ Mikro kredinin beklentileri ne ölçüde karşıladığı
- ✚ Uygulamada karşılaşılan sorunlar ve eksik yönler
- ✚ Tekrar mikro kredi kullanma durumu
- ✚ Mikro kredi uygulamasına öneriler

Anket uygulamasından elde edilen veriler MS Excel ve SPSS programlarında analiz edilerek çizelgeler ve şekiller oluşturularak yorumlanmıştır.

Çizelge 3.1. Belirli evrenler için kabul edilebilir örnek büyüklükleri (Sekaran, 1992)

N	S	N	S	N	S	N	S
10	10	190	127	1100	285	5000	357
20	19	200	132	1200	291	6000	361
30	28	250	152	1300	297	7000	364
40	36	300	169	1400	302	8000	367
50	44	350	185	1500	306	9000	368
60	52	400	196	1600	310	10000	370
70	59	450	212	1700	313	15000	375
80	66	500	217	1800	317	20000	377
90	73	550	226	1900	320	30000	379
100	80	600	234	2000	322	40000	380
110	86	650	242	2200	327	50000	381
120	92	700	248	2400	331	75000	382
130	97	750	254	2600	335	100000	384
140	103	800	260	2800	338	1000000	384
150	108	850	265	3000	341	10000000	384
160	113	900	269	3500	346		
170	118	950	274	4000	351		
180	123	1000	278	4500	354		

(N: Evren büyüklüğü; S: Gerekli örnek büyüklüğü)

3.2.2. Verilerin Analizinde Kullanılan Yöntem

Kadınların demografik özellikleri ile kullanılan mikro kredi sayıları ve miktarı arasındaki ilişkiler Ki-kare testi uygulanarak analiz edilmiştir. Ki-kare testi, parametrik olmayan bir istatistiksel yöntemdir (Shahbazov, 2005). Ki-kare testi uygulama alanlarına göre farklılık göstermekte olup iki veya daha çok değişken arasında bir farkın olup olmadığı ve iki değişken arasında herhangi bir bağımlılık ilişkisinin olup olmadığının araştırılmasında uygulanmaktadır. Bu test ile nitel iki değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin varlığının belirlenmesi amaçlanmaktadır (Güngör ve Bulut, 2008).

Aslında Ki-kare testi, sadece ilişkilerin ortaya konulmasında değil değişkenler arasındaki farklılıkların belirlenmesinde de kullanılmaktadır. İki değişkenin birbirinden bağımsız olması, aralarında bir ilişkinin olmaması anlamına gelmektedir (Altunışık vd., 2012).

Ki-kare testi tablosu, isimsel ya da sıralı ölçekli iki değişken ile oluşturulan ve frekansları içeren çapraz bir tablodur (Çolak, 2013).

χ^2 analizi frekans dağılımları üzerinden hesaplanmaktadır. χ^2 testinin hesaplanmasında kullanılan temel formül aşağıda verilmiştir (Altunışık vd., 2012):

Gözlenen frekanslar O_{ij} , beklenen frekanslar E_{ij} ile gösterilmek üzere,

$$\chi^2 = \left[\sum_{ij} \frac{(O_{ij} - E_{ij})^2}{E_{ij}} \right] \quad (3.1)$$

χ^2 değerinin büyüklüğü örnek boyutundan da etkilenmekte olup, χ^2 analizi ile ilgili bilinmesi gereken en önemli özellik serbestlik derecesidir. Serbestlik derecesi arttıkça χ^2 analizi normal dağılım göstermeye başlamaktadır. Diğer yandan χ^2 değeri serbestlik derecesine bağlı olduğu için analizde bulunan gözlem sayısı arttıkça χ^2 değeri de artacak dolayısıyla, anlamlı farklılıkların varlığına yönelik bulgular elde etme ihtimali de artacaktır. Bu test genellikle, düşük ölçüm düzeylerindeki değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesinde kullanılmaktadır. Ki-kare testi, gözlemlenen frekans değerleri ile beklenen frekans değerlerinin karşılaştırılmasını yapmakta ve çapraz tabloda bulunan her bir hücre için bu iki değer arasındaki farkın kareleri alınarak beklenen değere olan oranı saptanmaktadır. Bu oranların toplamı ise

Ki-kare istatistiği olan bir rakamı oluşturur. Böylelikle hesaplanan değer, tablo değerinden büyük ise anlamlı bir ilişkinin varlığından bahsedilmektedir. Burada anlamlı bir farkın varlığından bahsedebilmek için (%5 anlamlılık seviyesi için kritik değer olan) bu değerin 0.05'ten küçük olması gerekmektedir.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA

4.1. Mikro Kredi Kullanan Kadınların Demografik Özellikleri

Mikro kredi kullanan kadınların demografik özellikleri olarak yaş, eğitim durumu, medeni durum, çocuk sayısı ile aile genişliği verileri bu bölümde incelenmiştir.

4.1.1. Kadınların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Mikro kredi uygulamasından 18 yaş üzeri, geçim sıkıntısı çeken ve bu sıkıntılardan kurtulabilmek için bir amacı ve aklında bir iş fikri olan veya küçük bir sermaye ile bir iş yapma arzusunda olan bütün kadınlarımız yararlanabilmektedir. Mikro kredi kullanan kadınların yaş gruplarına göre dağılımları Çizelge 4.1’de verilmiştir. Çizelgeye göre, kadınların büyük bir çoğunluğunun 40-49 (%31.60) ve 30-39 (%30.66) yaş grubunda oldukları belirlenmiştir. Bu iki yaş grubunun toplam kredi kullanan kadınlar içindeki oranı %62.26 olarak hesaplanmıştır. Mikro kredi kullanan kadınlar içinde oranı en düşük olan yaş grubu ise 60 yaş ve üzeri (%9.43) olan gruptur. Çizelgeden en çok 30-39 ve 40-49 yaş grubundaki kadınların kredi kullandığı görülmektedir. Bunun nedeni olarak, bu yaş grubundaki kadınların büyük bir çoğunluğunun evlenmiş ve çocuk sahibi olmaları ile aileleri için ek bir gelire ihtiyaç duymaları gösterilebilir.

18-29 yaş ve 60 ve üzeri yaş gruplarına ait kadınların mikro krediye olan taleplerinin, diğer gruplara göre daha az olduğu görülmektedir. Özellikle 18-29 yaş grubundaki kadınların bir kesiminin halen eğitim alıyor olabilmeleri ve 60 yaş ve üzeri kadınların da bir kısmının emekli olabileceği veya çocuklarının büyümüş olduğu ve aileden ayrılmış olabilmeleri nedeniyle mikro krediye daha az ilgi duydukları söylenebilir.

Sakarya ilinde yapılan bir çalışmada, mikro kredi kullanan kadınların yaş gruplarına göre dağılımının, yapmış olduğumuz çalışma ile benzerlik gösterdiği saptanmıştır. Çalışmada, gençler (18-25) ve yaşı ileri olan (56+) kesimin mikro krediye fazla rağbet etmediği yani oranların düşük seviyelerde (%7.82 ve %14.4) kaldığı, buna

karşın orta yaş grubundaki (26-35 ve 36-45) kadınların ise krediye daha fazla rağbet ettiği (%34.4 ve %27.8) tespit edilmiştir (Öz ve Çolakoğlu, 2014).

Eskişehir ilinde yapılan başka bir çalışmada ise mikro kredi kullanan kadınların en çok 20-29 yaş grubunda (%37.5) olduğu ve bunu 40-49 (%28) yaş grubunun takip ettiği belirlenmiştir (Şengür ve Taban, 2011).

Çizelge 4.1. Kadınların yaş gruplarına göre dağılımı

Yaş grupları	Frekans (n)	Yüzde (%)
18-29	24	11.32
30-39	65	30.66
40-49	67	31.60
50-59	36	16.98
60+	20	9.43
Toplam	212	100.00

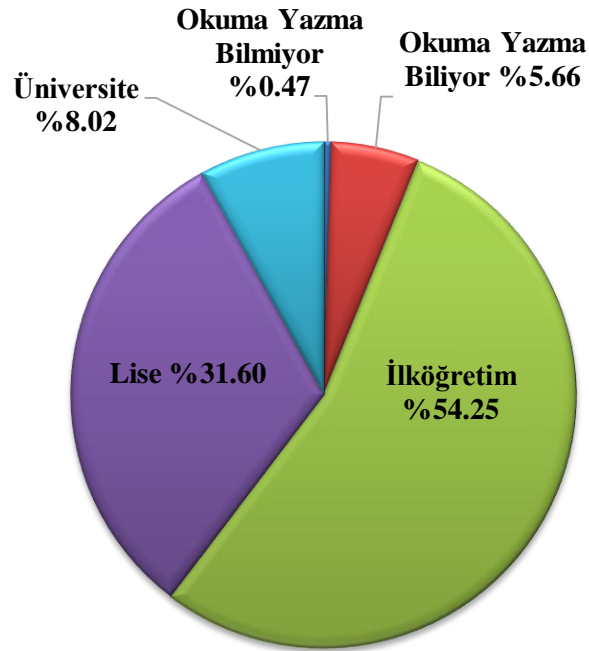
4.1.2. Kadınların Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

Mikro kredi kullanan kadınların eğitim durumlarına göre dağılımları Çizelge 4.2 ve Şekil 4.1'de verilmiştir. Çizelgeye göre mikro kredi kullanan kadınların büyük bir çoğunluğunun, ilköğretim mezunu (%54.25) oldukları saptanmıştır. Bunu sırasıyla lise mezunu (%31.60), üniversite mezunu (%8.02), okuma yazma bilenler (%5.66) ve okuma yazma bilmeyenler (%0.47) takip etmektedir. Bu sonuçlara göre, en fazla ilköğretim mezunu ve lise mezunu kadınların mikro kredi kullandıkları tespit edilmiştir. Üniversite mezunlarının ise mikro krediye olan talebinin düşük olduğu gözlemlenmiştir. Bu durum, üniversite mezunu olan kadınların bir iş sahibi olmaları veya iş olanaklarına erişebilme çabası içerisinde olup mikro krediye ihtiyaç duymamaları ya da kredi kullanma konusunda istekli olmamaları gibi sebeplerden kaynaklanabilir.

Yapılan başka bir çalışmada, %40.5 oranı ile en çok ilköğretim mezunlarının mikro kredi kullandığı, en az ise %5 oranı ile lisans ve lisansüstü öğrenime sahip olanların mikro kredi kullandığı tespit edilmiştir (Apaydın ve Altunç, 2015).

Çizelge 4.2. Kadınların eğitim durumlarına göre dağılımı

Eğitim durumu	Frekans (n)	Yüzde (%)
Okuma yazma bilenler	1	0.47
Okuma yazma bilmeyenler	12	5.66
İlköğretim	115	54.25
Lise	67	31.60
Üniversite	17	8.02
Toplam	212	100.00

Şekil 4.1. Kadınların eğitim durumlarına göre dağılımı

4.1.3. Kadınların Medeni Durumlarına Göre Dağılımı

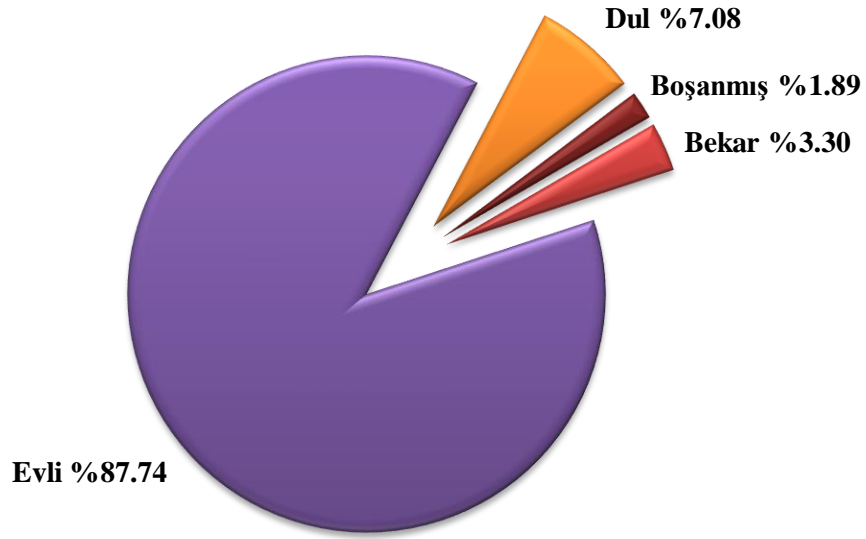
Mikro kredi kullanan kadınların medeni durumlarına göre dağılımları Çizelge 4.3'te ve Şekil 4.2'de verilmiştir. Çizelgeye göre, mikro kredi kullanan kadınların büyük bir çoğunluğunun (%87.74) evli oldukları belirlenmiştir. Mikro kredi kullanan dul, bekâr ve boşanmış kadınların oranları sırasıyla %7.08, %3.30 ve %1.89 olarak saptanmıştır. Mikro krediye, evli kadınların daha çok ilgi gösterdikleri tespit edilerek bu durum için kadınların özellikle eşleri tarafından maddi ve manevi olarak desteklenebileceği ayrıca, çocuklarının ihtiyaçlarını karşılayabilmek amacıyla mikro krediyi daha çok kullandıklarını söyleyebiliriz.

Tokat ilinde yapılan benzer bir çalışmada, mikro kredi kullanan kadınlar içinde evli olanların payı en yüksek (%89.8) olup, krediyi en az kullanan kesimin ise bekârların (%2.2) olduğu tespit edilmiştir (Aşkın ve Barış, 2015). Bu sonuçlar Isparta bulguları ile benzerlik göstermektedir.

Mersin ilinde yapılan çalışmada aynı şekilde mikro krediyi en çok %78.4 oranı ile evli kadınların kullandığı, sonrasında bunu %13.5 oranı ile dul olan kadınların takip ettiği ve en az ise %8.1 oranı ile bekârların mikro krediyi kullandığı sonucuna ulaşılmıştır (Tüzün Rad ve Altıkulaç, 2016).

Çizelge 4.3. Kadınların medeni durumlarına göre dağılımı

Medeni Durum	Frekans (n)	Yüzde (%)
Bekâr	7	3.30
Evli	186	87.74
Dul	15	7.08
Boşanmış	4	1.89
Toplam	212	100.00

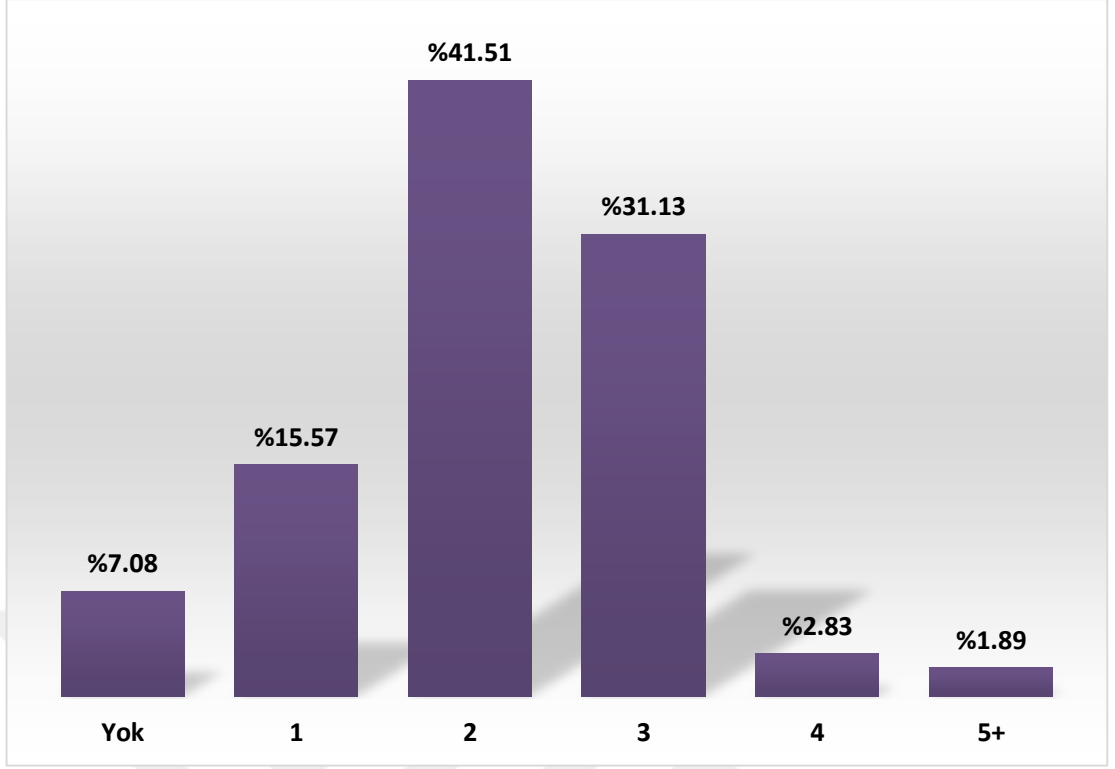
Şekil 4.2. Kadınların medeni durumlarına göre dağılımı

4.1.4. Kadınların Çocuk Sayısına Göre Dağılımı

Kadınların çocuk sayısına göre dağılım verileri Çizelge 4.4'te sunulmuş olup, en yüksek oranı %41.51 ile iki çocuklu kadınlar oluşturmaktadır. Bunu sırasıyla; üç çocuklular %31.13, bir çocuklular %15.57, çocuğu olmayanlar %7.08, dört çocuklular %2.83 ve beş ve daha fazla çocuklular %1.89 olarak takip etmektedir. İki ve üç çocuklu kadınlar, diğer kadınların içerisinde mikro krediyi en yüksek oranda kullanan kesim olarak saptanmıştır. Çizelgede en düşük oranda, 4 çocuklu kadınlar ile 5 ve üzeri çocuğa sahip kadınlar olduğu görülmektedir. Çok çocuklu kadınların, eve daha fazla zaman ayırmaları nedeni ile başka bir iş yapma fırsatlarının olamayabileceği, krediye talebin düşük kalmasına neden olduğu söylenebilir.

Çizelge 4.4. Kadınların çocuk sayısına göre dağılımı

Çocuk Sayısı	Frekans (n)	Yüzde (%)
Yok	15	7.08
1	33	15.57
2	88	41.51
3	66	31.13
4	6	2.83
5+	4	1.89
Toplam	212	100.00

Şekil 4.3. Kadınların çocuk sayısına göre dağılımı

Ayrıca, mikro kredi kullanan kadınların ailelerindeki okuyan ve çalışan ortalama çocuk sayılarına göre dağılımı Çizelge 4.5'te verilmiştir. Çizelgeden görüldüğü gibi kredi kullanan kadın başına okuyan çocuk sayısının 1.07 kişi ve çalışan çocuk sayısının 0.35 kişi olduğu tespit edilmiştir. Buna göre okuyan çocuk sayısının çalışan çocuk sayısına göre fazla olması; mikro kredi kullanan kadınların kredilerini, çocuklarının eğitime destek vermek amacıyla da aldıkları ve kullandıkları düşünülebilir. Ailede çalışan çocuk sayısının, kredi kullanan kadın başına çok düşük olması, çocukların aile gelirine katkılarının neredeyse hiç olmadığı sonucuna ulaşılabilir. Dolayısıyla bu durum, kadınları mikro kredi almaya yöneltmiştir. Böylelikle mikro kredi, kadınların hem eşlerine hem de ailesine maddi anlamda katkıda bulunabilmesine bir fırsat yaratmış olmasıyla birlikte, kadınların sosyalleşmesinde ve onların iş hayatına girebilmelerinde de büyük öneme sahiptir.

Çizelgede çocukların toplam kazancı, kredi kullanan kadın sayısına bölüldüğünde ise kazancın, kredi kullanan kadın başına 222.22 TL olduğu hesaplanmıştır.

Çizelge 4.5. Ailelerde okuyan ve çalışan ortalama çocuk sayıları

Kadın başına okuyan çocuk sayısı (Kişi/Kadın)	1.07
Kadın başına çalışan çocuk sayısı (Kişi/Kadın)	0.35
Çocukların aylık kazancı (TL/Kadın)	222.22

4.1.5. Aile Genişliği

Mikro kredi kullanan kadınların aile genişliği Çizelge 4.6’da verilmiştir. Çizelgede görüldüğü gibi kredi kullanan kadınların ortalama aile büyüklüğünün 3.76 kişi olduğu belirlenmiştir.

Çizelge 4.6. Aile genişliği

Aile Genişliği	
Toplam kişi	797
Ortalama kişi (Kişi/Aile)	3.76

4.2. Mikro Kredi Kullanan Kadınların Sosyo-Ekonomik Özellikleri

4.2.1. Kadınların Sosyal Güvence Durumları

Mikro kredi uygulamasına üye olan ve bu sistemden yararlanan kadınların sosyal güvence durumları Çizelge 4.7’de sunulmuştur. Çeşitli standartlara göre hizmet veren SSK, Bağ-Kur ve Emekli Sandığı 2006 yılında Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) bünyesinde tek bir çatı altında birleştirilmiştir. Yeşil kartlılar ise Genel Sağlık Sigortası (GSS) kapsamına alınarak yine SGK’ya aktarılmıştır (SGK, 2019). Buna göre, kredi kullanan kadınların büyük bir çoğunluğu olan %87.26’sının SGK kapsamında sosyal güvenceye sahip oluşu; sosyal güvenceye sahip olmayan kadınların oranının ise %12.74 olduğu belirlenmiştir.

Kırıkkale’de yapılan bir çalışmada, katılımcı kadınların çoğunluğunun (%88.6) sosyal güvencesinin olduğu, hiçbir sosyal güvenceye sahip olmayan kadınların

oranının ise %11.4 olduğu belirlenmiştir (Göktaş ve Yıldız, 2012). Isparta ilinde yapılan bu çalışma ile Kırıkkale’de yapılan bu çalışmanın sonuçları karşılaştırıldığında, benzer sonuçların elde edildiği görülmektedir.

Çizelge 4.7. Kadınların sosyal güvence durumları

Sosyal Güvence Durumu	Frekans (n)	Yüzde (%)
Sosyal güvenceye sahip olan	185	87.26
Sosyal güvenceye sahip olmayan	27	12.74
Toplam	212	100.00
Sosyal Güvence Türleri	Frekans (n)	Yüzde (%)
SSK	141	76.22
Bağ-Kur	29	15.68
Emekli Sandığı	8	4.32
Yeşil Kart (GSS)	7	3.78
Toplam	185	100.00

4.2.2. Kadınların Mikro Kredi Kullanmadan Önceki İş Durumları

Türkiye’de kadınların çalışması konusunda, geleneksel aile yapısı anlayışına sahip olan bazı kesimdeki insanlar, kadınların iş hayatına girmelerini ve çalışmalarını hoş karşılamamıştır. Eskiden gelen bu anlayış nedeniyle bazı kadınlar çalışma hayatından uzak kalmış, içlerinde var olan yeteneklerini ortaya koyamamış, sosyalleşememiş dolayısıyla da kendilerini yeterince geliştirebilmek için olanaklardan uzak kalmışlardır. Günümüzde ise söz konusu durumlarda eskisine göre iyileşmeler görülerek, kadınların çalışmaları için daha fazla imkânlar sağlanmaktadır. Bu imkânlardan biri olan mikro kredi uygulaması, yoksul ve girişimci kadınlar için oluşturulmuş, onlara bir çıkış noktası olmuştur.

Mikro kredi sisteminden yararlanan kadınların, kredi kullanmadan önceki iş durumları, Çizelge 4.8’de verilmiştir. Buna göre, kadınların en çok %42.92’sinin

kredi kullanmadan önce ev hanımı oldukları ve daha sonra %39.15 oranı ile kendi işini yapan kadınların oranının yüksek olduğu belirlenmiştir. Ardından sırasıyla; kredi kullanmadan önce işsiz olan kadınların oranı %8.49, işsiz olup çalışmak isteyenlerin oranı %5.19, emeklilerin oranı %2.36, çalışmayı düşünmeyenlerin oranı %1.42 ve memurların oranı ise %0.47 olarak tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre, özellikle ev hanımı ve kendi işi ile meşgul olan kadınların mikro krediye taleplerinin daha fazla olduğu görülmektedir. Ev hanımlarının düşüncelerindeki ve uğraş vermek istedikleri hobi tarzındaki şeyleri yaparak boş zamanlarını daha iyi değerlendirmek, ayrıca aile gelirine katkı sağlamak amacıyla kredi kullanmış olabilecekleri; kendi işini yapmakta olan kadınların ise uğraş verdikleri işlerinde gerekli olan malzemeleri almak/tekrar işi için yatırım yapmak veya borcu olanın borcunu kapatmak amacıyla kredi kullanmayı tercih etmiş olabilecekleri belirtilebilir.

Çizelge 4.8. Kadınların mikro kredi kullanmadan önceki iş durumları

İş Durumu	Frekans (n)	Yüzde (%)
İşsiz (çalışmak isteyen)	11	5.19
Kendi işi	83	39.15
Ev hanımı	91	42.92
İşçi	18	8.49
Memur	1	0.47
Emekli	5	2.36
Çalışmayı düşünmüyor	3	1.42
Toplam	212	100.00

4.2.3. Kadınların Eşlerinin Çalışma ve Gelir Durumu

Mikro kredi kullanan kadınların eşlerinin çalışma ve gelir durumuna yönelik bilgiler Çizelge 4.9'da verilmiştir. Çizelgeye göre, kredi kullanan kadın üyelerden %72.58'inin eşinin bir işte çalıştığı, %5.38 üyenin eşinin herhangi bir işte

çalışmadığı veya çalışmadığı ayrıca emekli olup da çalışmayan fakat bir gelire sahip olan eşlerin de %22.04 oranında olduğu sonucu elde edilmiştir.

Çalışan eşlerin elde ettikleri aylık gelir durumlarına bakıldığında; eşlerin en fazla %33.52 oranı ile 1501-2000 TL kazandığı ve daha sonra sırasıyla %28.41'inin 1001-1500 TL, %26.70'inin 2001 ve üzerinde, %6.25'inin 0-500 TL, %5.11'inin ise 501-1000 TL bir gelire sahip oldukları görülmektedir. Oranlara bakıldığında, kadınların yaklaşık üçte birinin eşinin gelir durumunun 1501-2000 TL olduğu ve bu oranın diğer oranlar arasında en yüksek değere (%33.52) sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca eşlerin %73.29'unun 2000 TL'nin altında gelir elde ettikleri ve 2001 ve üzerinde geliri olan eşlerin de oranının (%26.70) kayda değer bir yükseklikte olmadığı görülmektedir. Buradan, eşlerin aile geçimini sağlayabilecek yeterli bir bütçeye sahip olmadıkları ve dolayısıyla bu durumun kadınları mikro kredi kullanmaya yönelttiği düşünülmektedir. Kadınların mikro kredi ile aile gelirine katkıda bulunarak hem kendilerine hem de ailelerine refah bir yaşam standardı sağlamak istedikleri sonucuna ulaşılabilmektedir.

Çizelge 4.9. Kadınların eşlerinin çalışma ve gelir durumu

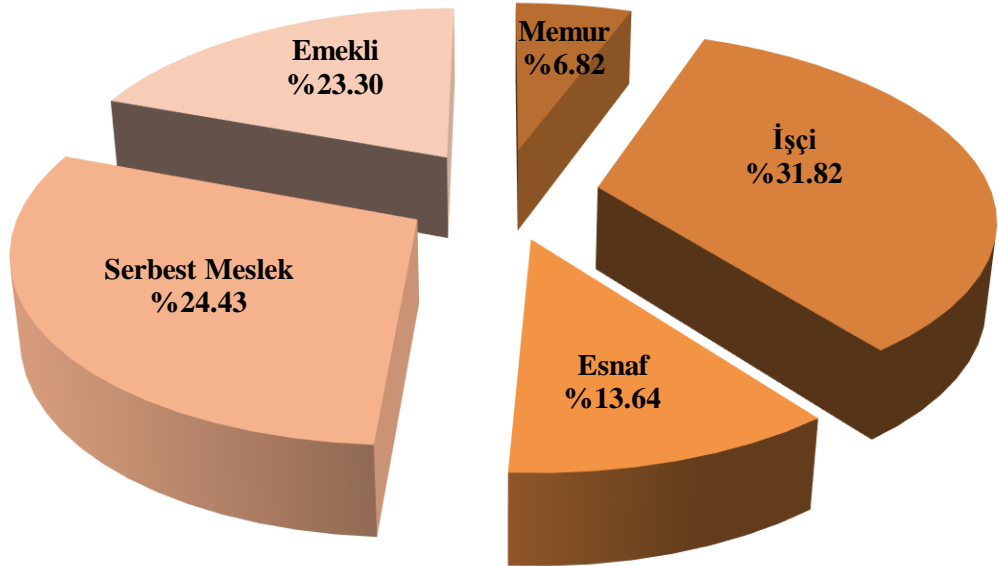
Eşlerin Çalışma Durumu	Frekans (n)	Yüzde (%)
Evet	135	72.58
Hayır	10	5.38
Emekli	41	22.04
Toplam	186	100.00
Eşlerin Geliri (TL/Ay)	Frekans (n)	Yüzde (%)
0-500	11	6.25
501-1000	9	5.11
1001-1500	50	28.41
1501-2000	59	33.52
2001+	47	26.70
Toplam (çalışan ve emekli olanlar)	176	100.00

4.2.4. Kadınların Eşlerinin Mesleğine Göre Dağılımı

Mikro kredi kullanan kadınların eşlerinin mesleklerine göre dağılımı Çizelge 4.10'da verilmiştir. Çizelgeye göre, kredi kullanan kadınların eşlerinin daha çok işçi (%31.82), serbest meslek sahibi (%24.43) ve emekli (%23.30) oldukları belirlenmiştir. Eşleri memur veya esnaf olan kadınların oranının ise daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Çizelge 4.10. Kadınların eşlerinin mesleğine göre dağılımı

Meslek Grupları	Frekans (n)	Yüzde (%)
Memur	12	6.82
İşçi	56	31.82
Esnaf	24	13.64
Serbest meslek	43	24.43
Emekli	41	23.30
Toplam	176	100.00

Şekil 4.4. Kadınların eşlerinin mesleğine göre dağılımı

4.2.5. Kadınların Mikro Kredi Kullanmadan Önceki Aile Geliri

Kadınların mikro kredi kullanmadan önceki aile gelirleri Çizelge 4.11’de verilmiştir. Mikro kredi kullanmadan önce 1001-1500 TL’lik aylık gelire sahip olan kadınların oranı %40.09 ile ilk sırada yer aldığı belirlenmiştir. Aylık gelirleri 0-500, 501-1000, 1501-2000 ve 2001 TL ve üzeri olan kadınların oranları ise sırasıyla %3.30, %7.55, %28.77 ve %20.28’dir. Kadınların yaklaşık %80’inin mikro kredi kullanmadan önceki aylık aile gelirlerinin 2000 TL’nin altında olduğu saptanmıştır. Bu durum, mikro kredi kullanan kadınların düşük bir aile gelirinin olduğunu ortaya çıkarmıştır. Diğer taraftan, mikro krediye geliri daha düşük olan kadınların (0-500 ve 501-1000 TL/Ay) daha çok başvurması beklenirken kredi sistemine başvurularının daha düşük olduğu görülmektedir. Bunun nedenleri; gelir seviyeleri düşük olan kadınların mikro krediye karşı çekimser kaldıkları, kredi kullanmanın yoksulluklarını gidermede yararı olup olmayacağı konusunda tereddüt ettikleri, krediyi ödeyebilme konusunda kendilerine güvenemedikleri veya krediden haberdar olma olanaklarının kısıtlı olması nedeniyle haberdar olmamaları şeklinde belirtilebilir.

Diğer yapılan örnek bir çalışmada, aile geliri 1000-1500 TL olan kadın üyelerin %40.05 oranı ile en çok kredi kullanan grup olduğu saptanmıştır. 500 ila 2000 TL arasında aile gelirin sahip kadınların ise yaklaşık %20 olduğu belirlenmiş olup, aile geliri 500 TL’nin altında ve 2000 TL’nin üzerinde olan grubun ise mikro kredi kullanma oranının düşük seviyelerde olduğu bulgusuna da erişilmiştir (Tüzün Rad ve Altıkulaç, 2016).

Çizelge 4.11. Kadınların mikro kredi kullanmadan önceki aile geliri

Aylık Aile Geliri(TL)	Frekans (n)	Yüzde (%)
0-500	7	3.30
501-1000	16	7.55
1001-1500	85	40.09
1501-2000	61	28.77
2001+	43	20.28
Toplam	212	100.00

4.3. Mikro Kredi Kullanan Kadınların Kredi Kullanım Sürecine Yönelik Bulguları

4.3.1. Kadınların Mikro Krediden Haberdar Oldukları Kaynaklar

Mikro kredi kullanacak olan hedef kitleye ulaşmak için, kullanılacak araçlar çok önemlidir. Hedef kitlenin mikro krediden haberdar olabilmesi için kullanılacak araçları iyi seçmek ve onların bu araçlara kolay ulaşabilmesi gerekmektedir. Böylelikle bu durumun, daha çok kişinin mikro krediyi öğrenmesine ve kredi kullanmak için daha çok kişinin başvuruda bulunmasına katkı sağlayabilecektir.

İncelenen kadınların mikro krediden haberdar oldukları kaynaklar Çizelge 4.12'de verilmiştir. Buna göre kredi alan kadınların mikro krediyi en çok arkadaşlarından (%59.91), en az ise televizyon-gazete vb. kitle iletişim araçlarından (%0.47) öğrendikleri belirlenmiştir. Kadınların haberdar oldukları ikinci önemli kaynağın ise çevredeki başka kişiler (%32.08) oldukları saptanmıştır. Bu durumdan, mikro kredi veren kuruluşlarının daha çok kişiye ulaşabilmeleri için daha etkin olmaları ve ayrıca daha etkili araçlar kullanmaları gerektiği sonucuna varılmıştır. Örneğin bu konuda yerel gazete, televizyon, radyo, internet gibi benzeri araçlardan yararlanılabilir. Çünkü çizelgeye bakıldığında hem kredi ofisi yetkililerinin hem de basın sayılabilecek TV, gazete vb. unsurların oranlarının en düşük oranlar olduğu görülmektedir.

Erzurum ilinde yapılan bir çalışmada mikro kredi ile ilgili olarak; katılımcıların %50'sinin daha önce kredi kullanmış olan çevrelerinden, %46.7'sinin akraba-arkadaş-yakın tanıdıklarından, %2.5'inin görsel-yazılı yayın organlarından ve %0.8'inin ise diğer (dernek, parti, vakıf, vb.) araçlardan haberdar oldukları belirlenmiştir (Aslan ve Ekinci, 2015).

Çizelge 4.12. Kadınların mikro krediden haberdar oldukları kaynaklar

Kaynaklar	Frekans (n)	Yüzde (%)
TV, gazete, vb.	1	0.47
Çevredeki kişiler	68	32.08
Arkadaşlar	127	59.91
Kredi ofisi yetkilileri	16	7.55
Toplam	212	100.00

4.3.2. Kadınları Mikro Kredi Kullanmaya Yönelten Nedenler

Kadınları mikro krediyi kullanmaya yönelten nedenler Çizelge 4.13'te verilmiştir. Çizelgede görüldüğü gibi kadınların en çok var olan işlerini geliştirmek için (%46.23) kredi aldıkları belirlenmiştir. Ardından sırası ile kadınların %29.25'inin bir iş kurmak, %18.40'nının kendisinin ve ailesinin refahını artırmak, %16.98'inin ekonomik özgürlüklerini kazanmak, %8.49'unun yoksulluktan kurtulmak ve daha çok para kazanmak, %2.36'sının herkes kredi alıyor diye ve %0.47'sinin ise diğer sebepler için kredi almayı tercih ettikleri saptanmıştır. Oranlara dikkat edildiğinde, kadınların mikro krediyi bilinçli bir şekilde kullanmak için aldığını belirtebiliriz. Çünkü kadınların iş kurmak, var olan işlerini ilerletmek, ailesinin ve kendinin refahını artırmak, ekonomik özgürlük kazanmak gibi amaçlarla krediyi almış olmaları kredinin, kadınların kendilerine ve ailelerine maddi ve manevi açıdan olumlu geri dönüşler sağlayabileceğini düşündükleri için krediyi aldıklarını, diğer yandan kredinin asıl gayesine ulaşma yolunda da önemli sonuçların alındığını ortaya koymaktadır.

Yapılan başka bir çalışmada ise; kadınların en fazla %60 oranı ile mevcut işini büyütmek ve en az %2.2 oranı ile yardımda bulunmak-burs vermek için kredi aldıkları saptanmıştır. Yeni bir iş kurmak için kredi alan kadınların oranı ise %21.1 ile ikinci sırada olup, Isparta'da yapılan bu çalışma sonuçları ile benzerlik göstermektedir (Öz ve Çolakoğlu, 2014).

Çizelge 4.13. Kadınları mikro kredi kullanmaya yönelten nedenler

Beklenti Durumu	Frekans (n)	Yüzde (%)*
İş kurmak	62	29.25
Var olan işimi geliştirmek	98	46.23
Yoksulluktan kurtulmak	18	8.49
Kendimin ve ailemin refahını artırmak	39	18.40
Ekonomik özgürlük kazanmak	36	16.98
Daha çok para kazanmak	18	8.49
Herkes kredi alıyor diye	5	2.36
Diğer	1	0.47

* Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

4.3.3. Kadınların Mikro Krediyi Kullanma Amaçları

Kadınların mikro krediyi kullanma amaçları Çizelge 4.14'te verilmiştir. Buna göre kadınların daha çok var olan işlerini geliştirmek için (%58.49) kredi aldıkları tespit edilmiştir. Bunu ikinci sırada yeni iş kurmak seçeneğinin (%28.77) takip ettiği görülmektedir. Kredi alan kadınların çoğunun (%87.26) kredi alma amaçlarının iki amaç etrafında toplanmakta olduğu (var olan işi geliştirmek ve iş kurmak), diğer amaçların ise (%13.21 ile nakit para ihtiyacı, %3.30 ile çocuk masrafları, %1.42 ile bir işe ortak olmak, %0.94 ile kredi borcu ödemek, %0.47 ile diğer) tercih edilme oranlarının düşük kaldığı görülmektedir. Böylelikle kadınların, var olan işlerine veya eşleriyle birlikte sürdürmekte oldukları işlerine katkıda bulunarak, işlerini geliştirmek-ilerletmek amacıyla veya işi olmayan kadınların da girişimci ruhu ile yapmak istedikleri yeni bir işi kurmak için mikro krediyi almış olabileceklerini söyleyebiliriz.

Tüzün Rad ve Altıkulaç (2016), tarafından yapılan çalışmada, kadınların %56'sının iş kurmak, %27'sinin aile bütçesine katkıda bulunmak ve %18.9'unun ekonomik bağımsızlığını kazanmak için kredi aldıkları belirlenmiştir.

Tan (2006) tarafından Kastamonu ilinde yapılan bir diğer araştırmada; kadınların %42'sinin bilgi birikimi, üretken olma ve başarı tutkusu, %25'inin bağımsız çalışma arzusu, %14'ünün kazanç elde etme isteği, yine %14'ünün aile işini devam ettirme isteği ve %5'inin başka seçeneğin olmaması amacıyla mikro kredi kullandıkları saptanmıştır.

Çelik ve Özdevecioğlu'nun (2001), Nevşehir ilinde kadınları girişimci olmaya yönelten sebeplerin neler olduğuna dair yaptıkları çalışmada ise; çoğunlukla aileden işi devralma, kocanın ölmesi, kendini ispat duygusu, ekonomik nedenler ve geçmiş mesleki bilgi ve tecrübelerden dolayı girişimci olmak istedikleri sonucuna ulaşmışlardır.

Çizelge 4.14. Kadınların mikro krediyi kullanma amaçları

Amaçlar	Frekans (n)	Yüzde (%)*
Yeni iş kurmak	61	28.77
Var olan işi geliştirmek	124	58.49
Bir işe ortak olmak	3	1.42
Nakit para ihtiyacı	28	13.21
Çocuk masrafları karşılamak	7	3.30
Kredi borcu ödemek	2	0.94
Diğer	1	0.47

* Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

4.3.4. Kadınların Mikro Kredi Kullanmaya Başladığı Yıllar

Türkiye'de faaliyet gösteren mikro kredi uygulaması, Isparta ilinde 2009 yılında faaliyetlerine başlamıştır. Bu sistem ile yoksul kadınların, kendi emeğiyle bir işe sahip olmak isteyen girişimci kadınların veya var olan işine katkı sağlamak isteyen kadınların amaçlarına ulaşmaları için aracı olunarak onları harekete geçirmek ve üretken hale getirmek hedeflenmiştir.

Kadınların mikro krediyi kullanmaya başladığı yıllara dair bilgiler, Çizelge 4.15'te verilmiştir. Yıllara bakıldığında, en eski yıl olan 2009 yılında görüşülen kadınların %14.15'i kredi almaya başlamıştır. Diğer yıllar içinde 2009 yılı, ikinci sırada yer

almaktadır. Birinci sırada ise %16.04 oranı ile 2015 yılında kadınların mikro kredilere başvuru yaptığı tespit edilmiştir. Diğer yıllar incelendiğinde; ilk defa kredi almaya başlayan kadınların oranının 2012 ve 2014 yıllarında %12.74, 2010 ve 2017 yıllarında %11.32, 2013 yılında %8.96, 2011 yılında %7.55 ve 2016 yılında %5.19 olduğu saptanmıştır. En az kredi kullanımına başlama yılı, 2016 yılıdır. 2010 ve 2011 yıllarında kadınların krediye başvuru oranında düşüş olduğu, 2012 yılında ise bir önceki yıla göre neredeyse kredi başvuru oranında iki kat artışın olduğu görülmektedir. Aynı şekilde, 2015 yılında en yüksek başvuru olmasına rağmen, 2016 yılında çok fazla bir düşüş yaşanmış, fakat sonra 2017 yılında iki kat artış sağlanmıştır. Dolayısıyla yıllara göre kadınların ilk olarak mikro krediye başvuru oranları incelendiğinde, bir dalgalanmanın olduğu görülmektedir.

Bahar ve Kurşunel (2014), tarafından Konya ilinde yaptıkları çalışmada, kadınların 2001 yılında %3.1, 2002 yılında %1, 2009 yılında %1, 2010 yılında %8.2, 2011 yılında %33, 2012 yılında %36.1 ve 2013 yılında %16.5 oranında mikro krediyi ilk olarak almaya başladıkları saptanmıştır. Çalışmada, kadınların mikro krediyi en çok 2011 ve 2012 yıllarında aldıkları, 2013 yılında ise neredeyse yarı yarıya bir düşüşün olduğu belirlenmiştir.

Çizelge 4.15. Kadınların mikro krediyi kullanmaya başladığı yıllar

Tarihler	Frekans (n)	Yüzde (%)
2009	30	14.15
2010	24	11.32
2011	16	7.55
2012	27	12.74
2013	19	8.96
2014	27	12.74
2015	34	16.04
2016	11	5.19
2017	24	11.32
Toplam	212	100.00

4.3.5. Kadınların Mikro Kredi Kullanma Sayıları ve Kullanılan Kredi Miktarı

Kadınların mikro kredi kullanma sayıları ve kullanılan kredi miktarı Çizelge 4.16'da verilmiştir. Çizelgeye göre, kadınların neredeyse yarısının (%48.58) 5 kez ve üzerinde kredi aldığı belirlenmiştir. Görüşülen kadınlardan 1 kez kredi alanların oranı %13.21, 2 kez kredi alanların oranı %16.04, 3 kez kredi alanların oranı %12.26 ve 4 kez kredi alanların oranı %9.91'dir. Böylece, kredi kullanan 212 kadının yarısının 5 ve daha fazla kredi kullanmış olması, onların kredi sistemine olan yoğun taleplerini ve ayrıca kullandıkları krediden fayda sağlamış olduklarını ve tekrardan kredi almak istediklerini ortaya çıkarmaktadır. Böylece kredi sisteminin sürdürülebilirliği açısından da bu durumun önemli olduğu ve kadınların krediye olan ilgilerinin her geçen gün artması için bu konuda bazı çalışmaların ilgililer tarafından yapılması söz konusudur.

Ayrıca görüşülen kadınların, 2009 yılından 2017 yılına kadar toplam 1 487 050 TL mikro kredi kullandıkları saptanmıştır. Kadın başına kullanılan ortalama kredi miktarı ise 7014 TL olarak belirlenmiştir.

Aslan ve Ekinci (2015) tarafından Erzurum ilinde yapılan araştırmada, kadınların en fazla %29.5 oranı ile 1 ve 3 kez kredi aldıkları, en az ise %2.5 oranı ile 5 kez kredi aldıkları tespit edilmiştir.

Çizelge 4.16. Kadınların mikro kredi kullanma sayıları ve kullanılan kredi miktarı

Kredi Kullanma Sayısı ve Kullanılan Miktar	Frekans (n)	Yüzde (%)
1	28	13.21
2	34	16.04
3	26	12.26
4	21	9.91
5+	103	48.58
Toplam	212	100.00
Toplam Kredi Miktarı (TL)	1.487.050	
Ortalama Kredi Miktarı (TL/Kadın)	7.014	

4.3.6. Kadınların Mikro Krediyi Kullandıkları İş Türleri

Kadınların mikro kredi ile yaptıkları iş türleri Çizelge 4.17’de verilmiştir. Kadınların %43.87’sinin aldığı krediyi ticarete değerlendirdiği görülmektedir. İkinci sıradaki uğraş alanının %28.30 oranı ile el işi/nakış faaliyeti olduğu belirlenmiştir. En az uğraş alanı ise %1.89 oranı ile seyyar satıcılık olduğu tespit edilmiştir. Aldığı krediyi hayvancılıkta değerlendiren kadınların oranının %19.34, tuhafiyeye işlerinde değerlendiren kadınların oranının %5.66 ve bitkisel üretimde değerlendiren kadınların oranının %3.77 olduğu saptanmıştır.

Kadınların mikro kredi ile en çok ticaret alanında faaliyet göstermeleri, onların yeteneklerine güvenen, girişimci ve sosyal birer iş kadını olma yolunda ilerlediklerini göstermektedir. El işi/nakış yapan kadınların da oranının fazla olması (%28.30), geleneksel uğraş alanlarından vazgeçilmediğini ve kadınların bildikleri işi yapmaya eğilimli oldukları ifade edilebilir. Ayrıca, kadınlar tarafından bitkisel üretimin (%3.77), hayvancılık (%19.34) kadar tercih edilmediği, hayvancılığın ise kırsal kesimde yaşayan kadınlar tarafından küçükbaş hayvan yetiştirme ve alım-satımı olarak gerçekleştirildiği tespit edilmiştir.

Öz ve Çolakoğlu (2014) tarafından yapılan çalışmada ise mikro kredi kullanan kadınların sıklıkla yaptıkları iş türlerinin sırasıyla; el işi yapım/satımı (%20), kozmetik-temizlik alım/satımı (%12.2), terziilik (%12.2), dokuma işi (%10), çeyizlik eşya alım/satımı (%10), çamaşır-giysi alım/satımı (%8.9), kuaför (%7.8), çiçekçi (%6.7), tarhana-turşu-makarna yapım/satımı (%5.6) olup kafe işletmeciliği, bakkal ve danışmanlık hizmetlerinin oranları ise %2.2 olarak bulunmuştur. Sakarya ilinde yaşayan bu kadınların belli bir kesimi, ürettikleri ve pazarlamak istedikleri bu ürünleri internet aracılığıyla da sattıklarını belirtmişlerdir.

Tanılır (2010) tarafından yapılan çalışmada, Kahramanmaraş Valiliği tarafından kadınların mikro kredi ile ürettikleri ürünlerini satabilmeleri için ilin en işlek caddesinde bulunan Hükümet Konağı’nın bahçesinin, haftada iki gün üretici kadınlara tahsis edildiği belirtilmektedir.

Çizelge 4.17. Kadınların mikro krediyi kullandıkları iş türleri

İş Türleri	Frekans (n)	Yüzde (%)*
Hayvancılık	41	19.34
Bitkisel üretim	8	3.77
Ticaret	93	43.87
Elişi/Nakış	60	28.30
Tuhafiye	12	5.66
Seyyar satıcılık	4	1.89

* Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

4.3.7. Kadınların Mikro Kredi İle Yaptıkları İşte Çalışma Durumları

Mikro kredi sistemi ile kendilerine bir iş kuran veya var olan işlerini geliştirmeye çalışan kadınların, yaptıkları bu işlerde kendilerinin veya diğer kişilerin çalışma durumları Çizelge 4.18’de verilmiştir. Buna göre kadınların %81.13’ünün kendi işlerinde yalnız çalıştıkları ve %12.74’ünün eşi ile birlikte çalıştıkları belirlenmiştir. Kadınların %3.30’unun kurdukları işte eşlerinin çalıştığı, %1.89’unun çocuğu ile birlikte çalıştığı ve %0.94’ünün işçi çalıştırdığı tespit edilmiştir. En düşük oranın (%0.94) ‘İşçi çalıştırıyorum’ olarak bulunması; kadınların aldıkları krediler ile kurdukları işlerinde veya var olan işlerinde başka bir kişiyi çalıştırabilecek kadar güçlerinin olmadığını, işçi çalıştıran kesimin ise işlerini büyütmüş ve işinin giderlerini karşılayabilecek yetkinliğe erişmiş olabileceği söylenebilir.

Çizelge 4.18. Kadınların mikro kredi ile yaptıkları işte çalışma durumları

Çalışma Durumu	Frekans (n)	Yüzde (%)
Kendim çalışıyorum.	172	81.13
Eşim çalışıyor.	7	3.30
İşçi çalıştırıyorum.	2	0.94
Eşim ile birlikte çalışıyorum.	27	12.74
Çocuğum ile birlikte çalışıyorum.	4	1.89
Toplam	212	100.00

4.3.8. Kadınların Mikro Kredi İle Yaptıkları İşte İstihdam Durumları

Türkiye’de çalışmak isteyen ve bir işe sahip olmak isteyen gençlerin istihdam edilmesi ülkenin gelişmesi, kalkınması kısacası ekonomik ve sosyal anlamda ilerlemesi için büyük önem arz etmektedir. Türkiye’deki yoksul insanlar ve özellikle yoksul kadınlar için de gerekli politikaların geliştirilmesi ve hayata geçirilmesi, onların yoksulluktan kurtulabilmesi ve istihdam edilebilmesi için önemlidir. Küçük de olsa bazı uygulamalarla onlara fayda sağlayabilecek çalışmaların yapılması gerekmektedir. Bu uygulamalardan biri olan mikro kredi sistemi ile yoksul kadınların, kendilerinin ve diğer kişilerinde çalışmasına imkân sağlanılarak istihdama az da olsa katkıda bulunulduğu söylenebilir.

Mikro kredi ile kadınların yaptıkları işte istihdam yaratma durumları Çizelge 4.19’da verilmiştir. Kredi kullanan kadınların çoğunluğunun (%92.45) yaptıkları işlerde hiç işçi çalıştırmadıkları saptanmıştır. Kredi ile yapılan işlerde 1 işçi çalıştıran kadınların oranının %4.25, 4 ve üzerinde işçi çalıştıranların oranı %0.94 olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda kredi kullanan kadınların kendilerinin çalışması ile istihdama katkıda bulunulduğu, fakat iş yeri olan ve işçi çalıştıramayan kadınların ise işçi giderlerini karşılayabilecek güçte kazanca sahip olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Aşkın ve Barış (2015) tarafından yapılan çalışmada, kadınların %96.9’unun işçi çalıştırmadığı saptanmıştır.

Çizelge 4.19. Kadınların mikro kredi ile yaptıkları işte istihdam durumları

Çalışan Kişi	Frekans (n)	Yüzde (%)
Hiç	196	92.45
1	9	4.25
2	2	0.94
3	3	1.42
4 +	2	0.94
Toplam	212	100.00

4.3.9. Kullanılan Mikro Kredinin Yapılan İşte Yeterlilik Durumu

Kadınlar tarafından kullanılan mikro kredinin, yaptıkları işlerde yeterli olup olmadığı konusunda yapılan araştırma sonuçları, kredi sağlayan kuruluşlara veritabanı oluşturmak açısından önemlidir. Bu sonuçlara göre ilgililerin, kadınlara verilen mikro kredi miktarlarıyla ilgili daha sağlıklı çalışmalar yapmalarına ve kadınların yapmayı düşündükleri işlerinde daha etkin ve daha verimli olabilmelerine olanak sağlayacaktır.

Kadınların yaptıkları işlerde kullandıkları kredinin yeterli olup olmadığına dair bulgular Çizelge 4.20'de belirtilmiştir. Buna göre kadınların %47.17'si aldıkları kredinin kısmen yeterli olduğunu, %25.94'ü yeterli olduğunu ve %25'i ise yeterli olmadığını belirtmişlerdir.

Yapılan başka bir çalışmada kredinin yeterlilik durumu ile ilgili olarak; kadınların %67.9'unun yeterli, %15.8'inin yeterli olmadığı ve %14.6'sının kararsız cevabını verdikleri tespit edilmiştir. Bunların haricinde %1.8'lik bir oran ise ankete cevap vermek istememiştir. Bu çalışmada da görülüyor ki, kredi kullanan müşterilerin yaklaşık üçte ikisi kullandıkları kredi miktarının yeterli olduğunu düşünmektedirler (Şengür ve Taban, 2011).

Çizelge 4.20. Kullanılan mikro kredinin yapılan işte yeterlilik durumu

Yeterlilik Durumu	Frekans (n)	Yüzde (%)
Yeterli değil	53	25.00
Kısmen Yeterli	100	47.17
Kararsızım	3	1.42
Yeterli	55	25.94
Fazla	1	0.47
Toplam	212	100.00

4.3.10. Kadınların Mikro Krediyi Amacı Dışında Kullanma Durumları

Görüşülen kadınlara “Mikro krediyi hiç amacınız dışında kullandınız mı?” şeklinde yöneltilen soruya verilen cevaplar, Çizelge 4.21’de sunulmuştur. Çizelgede görüldüğü gibi kadınların %71.70’inin aldıkları krediyi amaçları dışında kullanmadıkları, %16.98’inin amaçları dışında kullandıkları ve %11.32’sinin bazen amaçları dışında kullandıkları belirlenmiştir. Böylece kadınların yarıdan fazlasının aldıkları mikro kredilerini, yapmak istedikleri iş için yani krediyi almadan önceki amaçları ne ise o amaç için kullandıkları saptanmıştır.

Apaydın ve Altunç (2015) tarafından Muş ilinde yapılan çalışmada, kadınların %93.5’inin krediyi amacı dışında kullanmadıklarını, %6.5’inin ise amacı dışında kullandıklarını tespit etmişlerdir.

Çizelge 4.21. Kadınların mikro krediyi amacı dışında kullanma durumları

Amaç Dışı Kullanım Durumu	Frekans (n)	Yüzde (%)
Evet	36	16.98
Hayır	152	71.70
Bazen	24	11.32
Toplam	212	100.00

4.3.11. Mikro Kredinin Amaç Dışı Kullanım Alanları

Mikro kredi sisteminden amaçlarını gerçekleştirmek için kredi alıp bu sistemden yararlanan kadınların bazılarının, almış oldukları krediyi amaçları dışında farklı giderler için kullandıkları tespit edilmiştir. Bu kullanım alanları Çizelge 4.22’de verilmiştir. Buna göre krediyi amacı dışında kullanan kadınların yarısından fazlasının (%68.33) kredilerini ev ihtiyaçları için kullandıkları belirlenmiştir. Ev ihtiyaçlarını, %30’luk oran ile çocukların çeşitli ihtiyaçları ve %13.33’lük oran ile sağlık harcamaları takip etmektedir.

Eskişehir ilinde yapılan bir çalışmada, alınan kredinin iş dışında en çok hangi alanda kullanıldığına dair kullanıcılara yöneltilen soruya verilen cevaplar (Şengür ve Taban, 2011) ile bu çalışma sonuçları benzerlik göstermektedir. Nitekim yapılan bu çalışmanın sonuçlarında da kadınların %50.3'lük bir kesimi krediyi ev giderleri için, %14.9'unun diğer giderler için, %10.1'inin çocukların okul giderleri için, %9.5'inin acil durumlar için, %2.4'ünün sağlık harcamaları için ve %1.5'inin düğün-nişan harcamaları için kullandıkları saptanmıştır.

Çizelge 4.22. Mikro kredinin amaç dışı kullanım alanları

Amaç Dışı Kullanım Alanları	Frekans (n)	Yüzde (%)*
Ev ihtiyaçları	41	68.33
Sağlık harcamaları	8	13.33
Çocuk ihtiyaçları	18	30.00
Diğer	10	16.67

*Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

4.3.12. Kadınların Mikro Kredi Kullanımında Karşılaştığı Sorunlar

Mikro kredi uygulaması ile düşüncelerini gerçekleştirmek isteyen yoksul ve girişimci kadınların, kredi aldıktan sonra krediyi kullanma sürecinde yaşadıkları sorunlar Çizelge 4.23'te verilmiştir. Buna göre, kadınların %76.89'u kredilerini kullanırken hiçbir sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Kredilerini aldıktan sonra taksitlerini ödeme güçlüğü çeken kadınların oranının %17.92 ve kredi alabilmek için oluşturdukları grubun içinde sorunlar yaşayan kadınların oranının %4.72 olduğu belirlenmiştir. Kredi kullanan kadınların yarısından çoğunun (%76.89) kredilerini kullanma aşamasında hiçbir sorun yaşamaması, hem mikro kredi sistemi yürütücüleri hem de kredi kullanan kadınlar açısından olumlu bir göstergedir. Diğer taraftan kredi alabilmek için oluşturulan grupta zamanla yaşanan sorunların neler olduğu, kadınlar ile yapılan bire bir anket çalışması esnasında öğrenilmiş ve alınan geri dönüşlerden; bazı grup üyelerinin evlerde yapılan haftalık toplantılara katılmamaları ve taksitlerini haftalık ödeme gününe kadar yetiştiremedikleri tespit edilmiştir.

Balkız ve Öztürk (2013), tarafından yapılan çalışmada kadınların %62.5'inin ödemelerin haftalık olması ve %25'inin haftalık ödeme yapmak için evden dışarı çıkmak zorunda kalmaları sorunlarının, kadınların karşılaştığı en önemli sorunlar olduğunu bildirmişlerdir.

Çolakoğlu ve Selek Öz (2016), tarafından Sakarya ilinde yapılan çalışmada mikro kredi kullanıcılarının %72.09'unun sorun yaşamadığını, %18.06'sının sorun yaşadığını, %8.06'sının ise bazen sorun yaşadığını belirlemişlerdir.

Çizelge 4.23. Kadınların mikro kredi kullanımında karşılaştığı sorunlar

Yaşanan Sorunlar	Frekans (n)	Yüzde (%)
Hiçbir sorun yaşamadım.	163	76.89
Taksitleri ödeme güçlüğü çektim.	38	17.92
Grup içinde sorunlar yaşadık.	10	4.72
Diğer	1	0.47
Toplam	212	100.00

4.3.13. Mikro Kredi Kullanan Kadınların Taksitlerini Ödemede Güçlük Çekme Nedenleri

Mikro kredi kullanan bazı kadınların taksitlerini ödemede güçlük çekme nedenleri Çizelge 4.24'te verilmiştir. Görüşülen kadınların %28.99'u ürünlerini taksit ödeme zamanına kadar satamadıklarını ve %27.54'ü bazen az ürün satmalarının taksit ödemede sorunlara neden olduğunu belirtmişlerdir. Kadınlar, ellerindeki ürünlerini yeterli miktarda satamadıkları veya ürünlerini ödeme haftasına kadar satamadıkları için taksitlerini ödemede sorunlar yaşamaktadırlar. Taksit ödemede karşılaşılan güçlüklerin diğer nedenleri ise kadınların her hafta aynı miktarda ürün üretememeleri (%17.39) ve ürünleri satamamak (%11.59) olduğu saptanmıştır.

Kredi kullanan kadınların aldıkları krediler ile üretici hale gelip, yeni ürünler ortaya koyarak veya hazır ürünler alıp bunları satabilmeleri için kadınların kendi çabaları bazen yetersiz gelmektedir. Dolayısıyla bu amaç için, mikro kredi yetkilileri

tarafından gerekli çözüm yollarının bulunması ve araştırmaların yapılması, kadınlara ürünlerini sergileyebilecekleri ve satabilecekleri yeni pazarlama alanları yaratılması, kredi kullanan kadınlar açısından çok yararlı olacaktır.

Çizelge 4.24. Mikro kredi kullanan kadınların taksitlerini ödemede güçlük çekme nedenleri

Taksit Ödemede Güçlük Çekme Nedenleri	Frekans (n)	Yüzde (%)*
Ürünleri taksit zamanına kadar satamamak	20	28.99
Bazen az ürün satmak	19	27.54
Her hafta aynı miktarda ürün üretmemek	12	17.39
Ürün satamamak	8	11.59
Diğer	10	14.49
Toplam	69	100.00

*Taksit ödemede güçlük çeken bazı kadınlar.

*Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

4.4. Mikro Kredi Kullanım Sonrası Kadınlarda Ekonomik ve Sosyal Olgulardaki Değişiklikler

4.4.1. Kredi Kullanım Sonrası Kadınların Gelirlerindeki Değişim

Kredi kullanım sonrası kadınların gelirlerindeki değişim durumu Çizelge 4.25'te verilmiştir. Görüşülen kadınların %43.87'sinin mikro kredi kullandıktan sonra evlerine daha çok paranın girdiğini, %35.85'inin sadece kendi kazandığı paranın arttığını, %16.51'inin kredi ile maddi durumunun iyileştiğini ve %3.77'sinin kredi ile daha çok maddi sıkıntı çektiğini belirtmişlerdir. Bu oranlardan; kadınların mikro kredi ile yeni bir iş kurarak çalışma hayatına girmeleriyle veya var olan işlerini büyüterek elde ettikleri kazanç sayesinde hem ailelerinin gelirlerine katkı sağladığı hem de kendi gelirlerinde artışı sağladığı tespit edilmiştir. Diğer taraftan, kredi ile daha çok maddi sıkıntıya girdiklerini belirten kesimin de (n=8) aldıkları krediyi faydalı bir şekilde kullanmadığı belirlenmiştir.

Yapılan başka bir çalışmada, kadınların %38.9'unun mikro kredinin yeni bir gelir yarattığını, %37'sinin kadınlara iş kurma fırsatı sağlayarak çalışma hayatı oluşturduğunu, %1.2'sinin kredinin yoksulluklarını arttırdığını ve %2.5'inin ev işlerinin yanında çalışma hayatına girmeye fazladan bir iş yükünün eklendiğini belirtmişlerdir (Taşpınar ve Cansız, 2013).

Çizelge 4.25. Kredi kullanım sonrası kadınların gelirlerindeki değişim

Gelirdeki Değişim Durumu	Frekans (n)	Yüzde (%)
Sadece benim kazandığım para arttı.	76	35.85
Evimize giren para arttı.	93	43.87
Kredi ile maddi durumum iyileşti.	35	16.51
Kredi ile daha çok maddi sıkıntıya girdik.	8	3.77
Toplam	212	100.00

4.4.2. Kredi Kullanım Sonrası Kadınların Aile Gelirindeki Değişim

Kadınların mikro kredi kullandıktan sonraki aile gelirlerindeki değişim Çizelge 4.26'da verilmiştir. Ailelerdeki gelir değişimini görmek ve değerlendirmek, mikro kredinin etkin olup olmaması açısından önemlidir. Çizelgeden görüldüğü gibi, kadınların %71.70'i mikro kredi kullandıktan sonra aile gelirlerinde biraz artışın olduğunu, %19.34'ü krediden sonra aile gelirlerinde hiç bir değişimin olmadığını ve %8.96'sı kredinin çok katkısının olduğunu belirtmişlerdir. Genel olarak bakıldığında, kredi alarak kendine bir iş kuran veya hali hazırda işi için krediyi kullanan kadınların, aile bütçelerine katkı sağlayarak gelirlerinde artışı yarattıkları gözlemlenmiştir.

Erzurum ilinde yapılan bir araştırmada, kadınların mikro kredi kullanım öncesi ve sonrası aile gelir durumundaki değişim incelenmiş ve elde edilen sonuçlardan, bazı gelir gruplarında (0-750 TL ve 751-1500 TL) artışların gözlemlendiğine erişilmiştir. Ancak kredi sonrası katılımcıların ailelerindeki gelir artışının önemli derecede olmaması, bu durumun ailelerin yaşam standardına olumlu şekilde yansımadığını da ortaya çıkarmıştır (Aslan ve Ekinci, 2015).

Çizelge 4.26. Kredi kullanımını sonrası kadınların aile gelirindeki değişim

Aile Gelirindeki Değişim	Frekans (n)	Yüzde (%)
Hiç değişmedi.	41	19.34
Biraz artış oldu.	152	71.70
Çok katkısı oldu.	19	8.96
Toplam	212	100.00

4.4.3. Kredi Kullanım Sonrası Kadınların Elde Ettikleri Gelirleri Değerlendirme Durumları

Mikro kredi kullanım sonrası kadınların elde ettikleri gelirleri değerlendirme durumları Çizelge 4.27’de verilmiştir. Çizelgeye göre kadınların %71.23’ü, mikro kredi sonucu elde ettikleri gelirlerini daha çok yaptıkları işlerde değerlendirdiklerini belirtmişlerdir. Daha sonra kadınların %30.66’sının gelirlerini ihtiyaçlarına harcadıkları, %22.64’ünün borçlarını ödedikleri ve %2.83’ünün de biriktirdikleri saptanmıştır. Kredi kullanan kadınların yarısından fazlasının işlerinden kazandıkları gelirlerini, tekrardan işlerine yatırım yaparak kullandıkları tespit edilmiştir. Böylelikle bu süreç, kadınlara hem işlerini büyütmek için fayda sağlayacak hem de onların gelirlerinin artmasını sağlayacaktır. Aynı zamanda mikro kredi sisteminin sürdürülebilirliğine de katkı sunacaktır. Diğer taraftan kadınların kredi kullanımı ile kazandıkları gelirden borçlarını da ödeyebilmesi, kredi sistemin yararını ve önemini göstermektedir.

Diyarbakır ilinde yapılan araştırmada, kadınların mikro kredi kullanımı sonrası elde ettikleri gelirleri ile daha çok kendi ihtiyaçlarını karşıladıkları (%33) belirlenmiştir. Diğer harcama kalemlerinin oranlarına bakıldığında ise aslında gelirin hepsinin ev içi ihtiyaçlara harcanıldığı görülmektedir. Buradan kadınların %31’i çocukların ihtiyaçlarını, %20’si evin ihtiyaçlarını ve %16’sı da mutfak ihtiyaçlarını karşıladığını belirtmiştir (Balkız ve Öztürk, 2013).

Çizelge 4.27. Mikro kredi kullanım sonrası kadınların elde ettikleri gelirleri değerlendirme durumları

Gelir Değerlendirme Durumu	Frekans (n)	Yüzde (%)*
İşime yatırım yapıyorum.	151	71.23
Borçlarımı ödüyorum.	48	22.64
Biriktiriyorum.	6	2.83
İhtiyaçlarıma harcıyorum.	65	30.66
Diğer	0	0.00

* Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

4.4.4. Kredi Kullanım Sonrası Kadınların İşlerine Yaptıkları Yatırımlar

Kadınların kredi kullanım sonucunda elde ettikleri gelirlerini hali hazırda yaptıkları işler için nereye harcadıkları Çizelge 4.28’de gösterilmiştir. Kadınların çoğunun (%94.81) elde ettikleri gelir ile hali hazırda yaptıkları işler için malzeme aldıkları belirlenmiştir. Bunu, diğer yatırımlar (%2.83), dükkân kiralama-satın alma (%1.42) ve son olarak da ticari araç satın alımı (%0.94) takip etmiştir. Sonuçlardan anlaşılıyor ki, mikro kredi kullanarak kadınların uğraş verdikleri işten kazandıkları gelirlerini, bu işi devam ettirebilmek ve aynı zamanda gelirlerini de artırabilmek adına tekrardan işlerine yatırım yaparak gerekli malzeme aldıkları görülmektedir.

Yapılan benzer bir çalışmada, mikro kredi kullanarak elde ettikleri kârı temel ihtiyaçlar için harcayan kadınların oranı %49.6, genel ihtiyaçlar için harcayanların oranı%22, yatırım yapanların oranı %16, çocuklarının eğitimi için harcayanların oranı %5 ve sağlık giderlerine harcayan kadınların oranı %6 olarak tespit edilmiştir. Böylece bu çalışmadaki kadınların krediden oluşan kârı, çoğunlukla kendisinin ve ailesinin ihtiyaçlarına yani ev ihtiyaçlarına, çocukların sağlık, eğitim ve diğer giderlerine kullandıkları tespit edilmiştir (Akkul ve Çiftçi, 2011).

Çizelge 4.28. Mikro kredi kullanım sonrası kadınların işlerine yaptıkları yatırımlar

Yatırım Durumu	Frekans (n)	Yüzde (%)
Gerekli malzeme aldım.	201	94.81
İşçi çalıştırıyorum.	0	0.00
Dükkân kiraladım ya da satın aldım.	3	1.42
Ticari araç aldım.	2	0.94
Diğer	6	2.83
Toplam	212	100.00

4.4.5. Kredi Kullanımı Sonrası Kadınların Aile Bireyleri İle Olan İlişkilerindeki Değişim

Kadınların kredi kullanımını sonrası aile bireylerindeki davranış değişimleri Çizelge 4.29'da sunulmuştur. Elde edilen verilere göre kadınların çoğu (%84.91) kredi kullanımını sonrasında aile bireylerinin davranışlarında herhangi bir değişiklik olmadığını belirtmişlerdir. Eşi ve çocuklarıyla ilişkilerinin düzeldiğini belirten kadınların oranı %13.68, eşi ve çocuklarıyla ilişkilerinin bozulduğunu belirten kadınların oranı %0.94 olarak saptanmıştır. Burada şunu da belirtmek gerekir ki; aile içinde maddi sıkıntılar nedeniyle eşi veya çocuklarıyla sorunlar yaşayan kadınların, mikro kredi kullanarak kendine yeni bir iş kurması ve ekonomik kaynak yaratması ile bu sorunlara bir nebze olsun çözüm olunabilmesi, mikro kredi sisteminin amaçları arasındadır.

Yapılan diğer çalışmada, katılımcıların %54.1'inin mikro kredi kullandıktan sonra aile içi ilişkilerinde herhangi bir değişikliğin olmadığını, %40.2'sinin iyileşmelerin olduğunu, %5.7'sinin ise aile içi ilişkilerinin bozulduğunu belirtmişlerdir (Aslan ve Ekinci, 2015). Genel itibariyle bu çalışma bulguları ile Aslan ve Ekinci'nin (2015) sonuçlarının benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Çizelge 4.29. Kredi kullanım sonrası kadınların aile bireyleri ile olan ilişkilerindeki değişim

Aile bireyleri ilişkilerindeki değişim	Frekans (n)	Yüzde (%)
Değişiklik olmadı.	180	84.91
Eşim ve çocuklarımla ilişkilerim düzeldi.	29	13.68
Eşim ve çocuklarımla ilişkilerim bozuldu.	2	0.94
Diğer	1	0.47
Toplam	212	100.00

4.4.6. Kredi Kullanım Sonrası Kadınların Sosyal İlişkilerindeki Değişimler

Kentlerde ve kırsalda yaşayan bazı kadınlar, var olan fırsatlara ve olanaklara erişebilme konusunda güçlük yaşamaktadırlar. Bu olanakların onlara sağlanması, onların hayata dair beklentilerinin ve çabalarının olmasını veya artmasını sağlayacaktır. Çabalar sonucu beklentilerine ulaşan kadınlar, sosyal yaşamlarında ve aynı zamanda iş yaşamlarında bir yer edinerek maddi ve manevi olarak olumlu geri dönüşler alacaklardır.

Mikro kredi kullanım sonrası kadınların sosyal ilişkilerindeki değişimler Çizelge 4.30'da incelenmiştir. Buna göre kadınların %69.34'ünün mikro kredi kullanımı sonrası arkadaş çevrelerinin arttığını, %22.64'ünün girişken olmalarını sağladığını, %11.79'unun aile içi ilişkilerinin düzeldiğini, %7.08'inin insanların kendilerine olan davranışlarının iyileştiğini belirtmişlerdir. Buradan kredi kullanımı ile kadınların arkadaş çevrelerinin arttığı ve girişken olmalarını sağladığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Ören vd. (2012), Isparta ilinde yaptıkları çalışmada mikro kredi uygulamalarının, katılımcıları üretken bir konuma getirerek, ev içi ihtiyaçlarını karşılayabilmelerini ve aynı zamanda sorumluluk almalarını sağladığını saptamışlardır. Çalışmada ayrıca, mikro kredinin kadınlara psikolojik açıdan bir güven duygusu kazandırdığı, fakat geleneksel değerlerin hâkim olduğu kırsal kesimdeki kadınların, aile içinde söz sahibi olma ve bir güç oluşturma gibi kazanımları elde edemediklerini saptamışlardır.

Çizelge 4.30. Kredi kullanım sonrası kadınların sosyal ilişkilerindeki değişimler

Değişim Durumu	Frekans (n)	Yüzde (%)*
İnsanların bana olan davranışları iyileşti.	15	7.08
Aile içi ilişkilerim düzeldi.	25	11.79
Arkadaş çevrem çoğaldı.	147	69.34
Girişken olmamı sağladı.	48	22.64
Diğer	12	5.66

*Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

4.4.7. Mikro Kredi Kullanmanın Kadınlara Sağladığı Faydalar

Mikro kredi kullanan kadınlar, kendilerine küçük sermayeli bir iş kurarak veya halihazırdaki işlerini ilerleterek iş hayatına ve sosyal hayata aktif olarak katılmışlardır. Kadınlara mikro kredi kullanmanın sağladığı faydalar Çizelge 4.31’de sunulmuştur. Çizelgede görüldüğü gibi, kadınların %60.85’inin mikro kredi sayesinde ev ekonomisine katkılarının arttığını, %50.94’ünün özgüvenlerinin arttığını ve %50.47’sinin ise çevreleri ile ilişkilerinin arttığını belirtmişlerdir.

Bayraktutan ve Akatay (2012), Kocaeli ilinde yaptıkları çalışmada kadınların %61.6’sının kredi kullanımı sonrasında özgüvenlerinin arttığını, %28.2’sinin daha mutlu olduğunu, %10.1’inin ise sosyalleştığını belirtmişlerdir.

Çizelge 4.31. Mikro kredi kullanmanın kadınlara sağladığı faydalar

Sağlanan Faydalar	Frekans (n)	Yüzde (%)*
Ailemin yaşam standardı yükseldi.	19	8.96
Özgüvenim arttı.	108	50.94
Hayattan beklentilerim arttı.	37	17.45
Çevrem ile ilişkilerim arttı.	107	50.47
Toplumda saygınlığım arttı.	15	7.08
Söz sahibi olmamı sağladı.	26	12.26
Kendimi güçlü hissetmemi sağladı.	64	30.19
Yardımlaşma-dayanışma bilincim güçlendi.	66	31.13
Ev ekonomisine katkım arttı.	129	60.85
Maddi kaygılarım azaldı.	61	28.77
Çocuk eğitimine destek oldu.	42	19.81
Diğer	4	1.89

*Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

4.4.8. Kadınların Mikro Kredi İle İlgili İleriye Dönük Düşünceleri

Görüşülen kadınların mikro kredi ile ilgili ileriye dönük düşünceleri Çizelge 4.32’de verilmiştir. Buna göre, kadınların yarısından fazlasının (%64.62) yeniden mikro kredi almak istedikleri, %25.47’sinin mikro kredi ile kârlı işler yapabilecekleri, yine %25.47’sinin ekonomik özgürlük isteyen kadınlara mikro krediyi önerebilecekleri ve %3.77’sinin kredi kullanmaktan pek fayda sağlamadıkları belirlenmiştir.

Bilecik ilinde yapılan bir çalışmada, “Tekrar kredi almayı düşünüyor musunuz?” sorusuna kadınların %82.4’ü katılıyorum veya kesinlikle katılıyorum, %8’i katılmıyorum veya kesinlikle katılmıyorum cevaplarını vermişlerdir. Çalışmada “Mikro krediyi başka kadınlara önerir misiniz?” sorusuna kadınların %96’sı katılıyorum veya kesinlikle katılıyorum, %5’i ise katılmıyorum veya kesinlikle katılmıyorum cevaplarını vermişlerdir (Akkul ve Çiftçi, 2011).

Çizelge 4.32. Kadınların mikro kredi ile ilgili ileriye dönük düşünceleri

İleriye Dönük Düşünceler	Frekans (n)	Yüzde (%)*
Yeniden mikro kredi almak istiyorum.	137	64.62
Mikro kredi ile karlı işler yapabilirim.	54	25.47
Ekonomik özgürlük isteyen kadınlara öneririm.	54	25.47
Pek fayda görmediğim için tekrar kredi kullanmayacağım.	8	3.77

* Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

4.4.9. Mikro Kredinin Beklentileri Karşılama Durumu

Kadınların kullandıkları kredinin beklentilerini hangi ölçüde karşıladığı Çizelge 4.33'te verilmiştir. Araştırma kapsamındaki kadınların neredeyse yarısının (%48.58) mikro kredinin beklentilerini az karşıladığını, %38.21'inin ise beklentilerini tam olarak karşıladığını belirtmişlerdir. Kadınların mikro kredinin beklentilerini tam karşılaması, kadınların yaptıkları işlerde kullandıkları kredinin tam anlamıyla yetmesi anlamına gelmektedir. Beklentileri fazlası ile karşıladı diyenlerin oranının %7.08, hiç karşılamadı diyenlerin oranı %3.30 ve kararsızım diyenlerin oranının ise %2.83 olduğu görülmektedir.

Alpaslan ve Kutluay Tutar (2015), tarafından yapılan çalışmada kadınların yaklaşık %80'inin mikro kredinin ihtiyaçlarını karşılamada etkili olduğunu belirtmişlerdir.

Çizelge 4.33. Mikro kredinin beklentileri karşılama durumu

Beklenti Karşılama Durumu	Frekans (n)	Yüzde (%)
Hiç karşılamadı	7	3.30
Az karşıladı	103	48.58
Tam karşıladı	81	38.21
Fazlası ile karşıladı	15	7.08
Kararsızım	6	2.83
Toplam	212	100.00

4.4.10. Kadınların Mikro Krediyi Bankalara Tercih Etmelerinin Sebepleri

Kadınların mikro krediyi bankalara tercih etme sebepleri Çizelge 4.34'te verilmiştir. Çizelgede görüldüğü gibi kadınların %36.32'sinin banka faizlerinin yüksek olması, %33.96'sının bankaların küçük miktarda kredi vermemeleri ve %24.06'sının kefil/teminatlarının olmaması nedenleriyle, mikro krediyi bankalara tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Diğer taraftan, özellikle kırsal kesimde yaşayan kadınların bankalara ulaşmalarının zor olması (%14.15), buna karşılık mikro kredi uygulamasının kadınların evlerine kadar gidip hizmet götürmesi, mikro kredinin tercih edilmesinin diğer bir nedenini oluşturmaktadır.

Çizelge 4.34. Kadınların mikro krediyi bankalara tercih etme sebepleri

Tercih Nedenleri	Frekans (n)	Yüzde (%)*
Bankaya ulaşım zor oluyor.	30	14.15
Banka küçük miktarda kredi vermiyor.	72	33.96
Bankaya verebilecek kefilim/teminatım yok.	51	24.06
Banka faizleri çok yüksek.	77	36.32
Bankaya güvenmiyorum.	15	7.08
Diğer	10	4.72

* Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

4.5. Mikro Kredi Kullanımı Sonucu Kadınlarda Oluşan Yargılar

4.5.1. Kadınların Krediden Memnuniyet Durumları

Mikro kredi kullanan kadınların krediden memnuniyet durumları Çizelge 4.35'te verilmiştir. Elde edilen verilere göre, kredi sistemine üye olan kadınların çoğunluğunun (%93.40) kullandıkları mikro krediden memnun oldukları tespit edilmiştir. Bu durum Isparta ilinde uygulanan mikro kredi sisteminin başarılı sonuçlar verdiğini ve aynı zamanda kredi ofisi yetkililerinin de özverili çalışmalar yürüttüklerini ortaya koymaktadır.

Yapılan başka bir çalışmada, mikro kredi kullanan kadınların %82.4'ünün kredi kullanmaktan çok memnun oldukları, %13.7'sinin orta derecede memnun oldukları, %3.9'unun pek memnun olmadıkları belirlenmiştir (Bayraktutan ve Akatay, 2012).

Çizelge 4.35. Kadınların krediden memnuniyet durumları

Memnuniyet Durumu	Frekans (n)	Yüzde (%)
Evet	198	93.40
Kararsızım	8	3.77
Hayır	6	2.83
Toplam	212	100.00

4.5.2. Kadınların Mikro Krediyi Başkalarına Tavsiye Etme Durumları

Mikro kredi kullanan kadınların krediyi başkasına tavsiye etme durumları, Çizelge 4.36'da verilmiştir. Sonuçlara göre kadınların %95.75'i, mikro krediyi başkalarına tavsiye edeceklerini belirtmişlerdir. Buna göre kadınların kredi kullanımından memnun oldukları söylenebilir.

Çizelge 4.36. Kadınların mikro krediyi başkalarına tavsiye etme durumları

Tavsiye Durumu	Frekans (n)	Yüzde (%)
Evet	203	95.75
Hayır	9	4.25
Toplam	212	100.00

4.5.3. Mikro Kredinin Olumsuz Yönleri

Kadınların mikro kredi sisteminin olumsuz yönleri ile ilgili görüşlerinin ortaya konması, kadınların bu sistemden daha fazla ve daha düzgün bir biçimde faydalanabilmeleri ve mikro kredi sisteminin sürdürülebilirliği açısından önemlidir. Mikro kredi kullanan kadınların kredinin olumsuz yönleri ile ilgili görüşleri, Çizelge

4.37’de verilmiştir. Çizelgeye göre kadınların yarıdan fazlasının (%72.17) kredinin herhangi bir olumsuz yönünün olmadığını belirtmişlerdir. Kadınların %16.98’i kredi geri ödemelerinin haftalık olmasını, %8.02’si kredi ofisinden zorunlu olarak herhangi bir ürün alımı yaptırılmasını ve %4.25’i kredi ofisinden istenildiği zaman kredi alınmamasını kredinin olumsuz yönleri olarak belirtmişlerdir. Bu sonuçlar, kredi kullanan bazı kadınların kredi kullanma aşamasında veya kredi kullandıktan sonra bazı sorunlarla karşılaştığını ortaya koymaktadır. Mikro kredi sisteminin kadınlara daha iyi ve kaliteli hizmetler verebilmesi için mikro kredi veren kuruluşlar tarafından gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir.

Çizelge 4.37. Mikro kredinin olumsuz yönleri

Olumsuz Yönler	Frekans (n)	Yüzde (%)*
Olumsuzluk yoktur.	153	72.17
Haftalık ödeme.	36	16.98
İstenildiği zaman kredi alınamıyor.	9	4.25
Kredi ofisinden zorunlu ürün alımı yaptırılıyor.	17	8.02
Diğer (Kredi hizmet bedeli/gruba bağımlı ve gruptan sorumlu olmak)	11	5.19

* Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

4.5.4. Kadınların Mikro Kredi Uygulamasına İlişkin Önerileri

Kredi kullanan kadınların mikro kredi uygulamasına ilişkin önerileri Çizelge 4.38’de verilmiştir. Kadınların büyük bir çoğunluğunun (%68.40) verilecek kredi miktarının artırılması gerektiğini belirtmişlerdir. Bunu sırasıyla kredi taksit ödeme aralıklarının uzun olması (%51.89), ürünlerini satmaları konusunda yetkililer tarafından gerekli çalışmaların yapılması (%16.98) ve kısa zamanda çok kredi alınabilmesi için taksit sayılarının fazla olmaması (%10.38) önerilerinin takip ettiği tespit edilmiştir.

Erzurum, Erzincan ve Bayburt illerinde (TRA1 Bölgesi) yapılan çalışmada, kadınların %53.5’inin kredi miktarının artırılmasını, %52.6’sının hizmet/işlem

bedelinin alınmamasını, %51.8'inin kredi ödemelerinin aylık olmasını, %50.2'sinin gençlere yönelik olmasını ve %36'sının sigorta prim desteğinin verilmesini önerdiklerini belirlemişlerdir (Çelebi Boz ve Çınar,2016).

Çizelge 4.38. Kadınların mikro kredi uygulamasına ilişkin önerileri

Öneriler	Frekans (n)	Yüzde (%)*
Verilecek para miktarı artırılmalı.	145	68.40
Taksit ödeme aralıkları uzun olmalı.	110	51.89
Ürün satışı konusunda yetkililer tarafından çalışmalar yapılmalı.	36	16.98
Kısa zamanda çok kredi alabilmek için taksit sayıları fazla olmamalı.	22	10.38
Diğer	4	1.89

* Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

4.5.5. Kadınların Mikro Kredinin Maddi Zorlukları Giderebilme Özelliğine İlişkin Görüşleri

Kadın yoksulluğunu azaltmak ve kadınları hem sosyal hayata hem de iş hayatına kazandırmak için gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde farklı politikalar ve çalışmalar yapılmıştır. Bunlardan biri olan mikro kredi sistemi aracılığıyla; kadınların maddi kaygılarını en aza indirebilmek, onların ve ailelerinin yaşam standartlarını yükseltebilmek, kadınları sosyo-kültürel ve ekonomik açıdan daha aktif hale getirebilmek hedeflenmiştir.

Ankete katılan kadınların, mikro kredinin maddi zorlukları giderebilme özelliğine ilişkin görüşleri Çizelge 4.39'da verilmiştir. Buna göre, kredi üyesi kadınların %86.32'si 'Evet', %13.68'i ise 'Hayır' cevabını vermişlerdir. Elde edilen oranlardan görülüyor ki, kadınların büyük bir çoğunluğu (%86.32), kredinin maddi zorlukları giderebilmede yararlı olacağını düşünmektedirler.

Afyon ilinde yapılan bir çalışmada, kadınların büyük bir kısmı (%78.4) mikro kredi projesinin olumlu bir proje olduğunu belirtmişlerdir. Projenin olumsuz ya da başarısız olduğunu düşünenlerin oranının (%14.2) ise düşük olduğu vurgulanmıştır (Taşpınar ve Cansız, 2013).

Çizelge 4.39. Kadınların mikro kredinin maddi zorlukları giderebilme özelliğine ilişkin görüşleri

Kadınların görüşleri	Frekans (n)	Yüzde (%)
Evet	183	86.32
Hayır	29	13.68
Toplam	212	100.00

4.5.6. Mikro Kredinin Kullanılmaması Durumunda Karşılaşabilecek Durumlar

Kredinin kullanılmaması durumunda kadınların karşılaşılabilecekleri durumlar Çizelge 4.40'ta sunulmuştur. Kadınların %36.32'si mikro kredi kullanmama durumunda geçim sıkıntısı çekeceğini, %30.19'u pek bir şey değişmeyeceğini, %26.42'si zamanını boşa geçireceğini ve %7.08'i iş arayacağını belirtmişlerdir.

Niğde ilinde yapılan diğer çalışmada, kadınların %42.2'sinin mikro kredi almasalar dahi yine eskisi gibi çalışacaklarını, %27.5'inin çalışmayacaklarını, %13.8'inin iş arayacaklarını, %6.4'ünün herhangi bir şey yapmayacaklarını, %5.5'inin işlerini büyütme için banka kredisine başvuracaklarını, %1.8'inin önceki yaptıkları işe devam edeceklerini, %0.9'unun devlet tarafından verilen destekleri alacaklarını, %0.9'unun ürünleri kendi imkânlarıyla satacaklarını ve %0.9'unun ise biraz sıkıntı çekeceklerini belirtmişlerdir (Alpaslan ve Kutluay Tutar, 2015).

Çizelge 4.40. Mikro kredi kullanılmaması durumunda karşılaşılabilecek durumlar

Durumlar	Frekans (n)	Yüzde (%)
İş arıyor olurdum.	15	7.08
Geçim sıkıntısı içinde olurdum.	77	36.32
Zamanımı boşa geçiriyor olurdum.	56	26.42
Pek bir şey değişmezdi.	64	30.19
Diğer	0	0.00
Toplam	212	100.00

4.5.7. Kadınların Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İstekleri

Kadınlara, tekrar kredi almak isteyip istemedikleri sorulmuş olup sonuçlar Çizelge 4.41’de verilmiştir. Çizelgede görüldüğü gibi kadınların %89.62’si tekrar mikro kredi almak istediklerini, %10.38’i ise tekrar mikro kredi almak istemediklerini belirtmişlerdir. Sonuç olarak, mikro kredi kullanan kadınların büyük bir çoğunluğunun (%89.62) tekrar kredi almak istemeleri; araştırma bölgesinde mikro kredi uygulamalarının kadınların yoksulluklarını azaltmada, onlara kendi fikir ve çabalarıyla bir iş kurma fırsatı vermede, girişimci olma ve sosyalleşmelerini sağlamada katkı ve fayda sağladığına ulaşılabilmektedir.

Bahar ve Kurşunel, (2014) tarafından yapılan çalışmada, kadınlara yeniden mikro kredi almak isteyip istemeleri sorulmuş ve kadınların %83.5’inin katılıyorum, %8.3’ünün ise katılmıyorum cevaplarını verdikleri tespit edilmiştir. Geriye kalan kısmın ise kararsız olduğu saptanmıştır. Bahar’ın (2014) çalışma sonuçları ile bu çalışmanın sonuçları benzerlik göstermektedir.

Çizelge 4.41. Kadınların mikro krediyi tekrar kullanma istekleri

Kadınların Tekrar Kredi Alma İstekleri	Frekans (n)	Yüzde (%)
Evet	190	89.62
Hayır	22	10.38
Toplam	212	100.00

4.6. Kadınların Demografik Özellikleri İle Mikro Kredi Kullanmaları Arasındaki İlişkinin Ki-Kare (χ^2) Testi İle Analizi

Yapılan araştırmada, mikro kredi kullanan kadınların demografik özellikleri ile (yaşı, eğitim durumu, medeni durumu, çocuk sayısı, eşin gelir durumu, sosyal güvence durumu, kredi almadan önceki aile gelir durumu) kadınların mikro kredi kullanma sayıları ve kullanılan kredi miktarları arasındaki ilişkinin istatistiki olarak önemli olup olmadığını ortaya koymak amacıyla Ki-kare (χ^2) bağımsızlık testi uygulanmıştır. Uygulanan testin analiz sonuçları ise aşağıda verilmiştir.

4.6.1. Kadınların Yaşları İle Mikro Kredi Kullanma Sayıları ve Miktarları Arasındaki İlişki

Kadınların yaşları ile kullandıkları mikro kredi sayıları ve miktarları arasındaki ilişki Çizelge 4.42 ve 4.43’de verilmiştir. Buna göre 18-29 yaş grubundaki kadınların daha çok 1-3 kez, 30-39, 40-49, 50-59 ve 60 ve üstü yaş grubundaki kadınların ise daha çok 4 ve daha fazla sayıda mikro kredi kullandıkları belirlenmiştir. Analiz sonuçlarına göre Ki-kare test istatistiği değeri 16.311 olarak bulunmuş olup, mikro kredi kullanan kadınların yaşları ile mikro kredi kullanma sayıları arasındaki ilişki istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($P < 0.05$). Bu sonuçlara göre yaş faktörünün mikro kredi kullanma sayısını etkilediği ve genel itibarıyla kadınların yaşları ilerledikçe daha fazla sayıda kredi kullandıkları söylenebilir (Çizelge 4.42).

Kadınların yaşlarının kullandıkları mikro kredi miktarı üzerinde etkili olup olmadığını test edilmesi amacıyla yapılan analizde, χ^2 değeri 14.432 olarak belirlenmiştir. Buna göre kredi kullanan kadınların yaşları ile kullanılan kredi miktarı arasındaki ilişki istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($P > 0.05$) (Çizelge 4.43).

Çizelge 4.42. Kadınların yaşları ile mikro kredi kullanma sayıları arasındaki ilişki

Yaş Grupları (Yıl)		Mikro Kredi Kullanma Sayısı		Toplam	χ^2	P
		1-3 Kez	4+ Kez			
18-29	n	18	6	24	16.311	0.003
	%	%75	%25	%100		
30-39	n	28	37	65		
	%	%43.1	%56.9	%100		
40-49	n	19	48	67		
	%	%28.4	%71.6	%100		
50-59	n	15	21	36		
	%	%41.7	%58.3	%100		
60+	n	7	13	20		
	%	%35	%65	%100		

Çizelge 4.43. Kadınların yaşları ile kullandıkları mikro kredi miktarları arasındaki ilişki

Yaş Grupları (Yıl)		Kullanılan Kredi Miktarı (TL)			Toplam	χ^2	P
		0-3000	3001-7000	7001+			
18-29	n	12	8	4	24	14.432	0.071
	%	%50	%33	%16.7	%100		
30-39	n	21	15	29	65		
	%	%32.3	%23.1	%44.6	%100		
40-49	n	15	14	38	67		
	%	%22.4	%20.9	%56.7	%100		
50-59	n	13	9	14	36		
	%	%36.1	%25	%38.9	%100		
60+	n	7	2	11	20		
	%	%35	%10	%55	%100		

4.6.2. Kadınların Eğitim Durumları İle Mikro Kredi Kullanma Sayıları ve Miktarları Arasındaki İlişki

Çizelge 4.44'ten ulaşılan verilere göre, mikro kredi kullanan kadınlar içerisinde okuma-yazma bilenlerin daha çok 4-6 kez, ilköğretim, lise ve üniversite mezunu olanların ise daha çok 1-3 kez kredi kullandıkları tespit edilmiştir. Mikro kredi kullanan kadınların eğitim durumları ile kredi kullanma sayıları arasında önemli bir ilişkinin var olup olmadığını belirlemek için yapılan χ^2 analizinden elde edilen değer

11.859 olarak hesaplanmıştır. Bu değer, istatistiki olarak önemli değildir ($P>0.05$). Bu durum kadınların eğitim durumlarının, mikro kredi kullanma sayıları üzerinde herhangi bir etkiye sahip olmadığını göstermektedir.

Çizelge 4.45'ten ulaşılan verilere göre, kadınlardan okuma-yazma bilenlerin, ilköğretim, lise ve üniversite mezunu olanların daha çok 0-3000 TL mikro kredi kullandıkları sonucuna erişilmiştir. Kredi kullanan kadınların eğitim durumları ile kullandıkları kredi miktarları arasında yapılan χ^2 testinden elde edilen sonuç 9.264 bulunmuş olup, bu sonuç önemli olarak görülmemiştir ($P>0.05$).

Çizelge 4.44. Kadınların eğitim durumları ile mikro kredi kullanma sayıları arasındaki ilişkinin iki yönlü analizi

Eğitim Durumu		Mikro Kredi Kullanma Sayısı			Toplam	χ^2	P
		1-3 Kez	4-6 Kez	7+ Kez			
Okuma-yazma biliyor	n	5	6	2	13	11.859	0.065
	%	%38.5	%46.2	%15.4	%100		
İlköğretim	n	43	30	42	115		
	%	%37.4	%26.1	%36.5	%100		
Lise	n	30	25	12	67		
	%	%44.8	%37.3	%17.9	%100		
Üniversite	n	9	6	2	17		
	%	%52.9	%35.3	%11.8	%100		

Çizelge 4.45. Kadınların eğitim durumları ile kullandıkları mikro kredi miktarları arasındaki ilişkinin iki yönlü analizi

Eğitim Durumu		Kullanılan Kredi Miktarı (TL)				Toplam	χ^2	P
		0-3000	3001-7000	7001-12000	12001+			
Okuma-yazma biliyor	n	5	3	4	1	13	9.264	0.413
	%	%38.5	%23.1	%30.8	%7.7	%100		
İlköğretim	n	36	21	26	32	115		
	%	%31.3	%18.3	%22.6	%27.8	%100		
Lise	n	21	18	18	10	67		
	%	%31.3	%26.9	%26.9	%14.9	%100		
Üniversite	n	6	6	3	2	17		
	%	%35.3	%35.3	%17.6	%11.8	%100		

4.6.3. Kadınların Medeni Durumları İle Mikro Kredi Kullanma Sayıları ve Miktarları Arasındaki İlişki

Mikro kredi kullanan kadınların medeni durumları ile mikro kredi kullanma sayıları arasında yapılan Çizelge 4.46'ya göre; bekâr (%57.1) ve evli (%41.4) olan kadınların en fazla 1-3 kez, dul-boşanmış (%40) olan kadınların ise en fazla 4-6 kez mikro kredi kullandıkları ortaya çıkarılmıştır. Buradan, kadınların medeni durumları ve kullanılan mikro kredi sayıları üzerine yapılan Ki-kare analizi istatistik değeri 2.069 olarak hesaplanmış ve bu değer, istatistik olarak önemli bulunmamıştır ($P>0.05$). Dolayısıyla, kadınların mikro kredi kullanma sayısının, medeni durumdan bağımsız olduğu sonucuna varılmıştır.

Mikro kredi kullanan kadınların medeni durumları ile kullandıkları mikro kredi miktarları arasında yapılan Çizelge 4.47'ye göre; kadınlardan bekârların (%57.1) ve evlilerin (%32.3) daha çok 0-3000 TL, dul-boşanmış olanların (%33.3) daha çok 7001-12000 TL ve 12001+ TL mikro kredi kullandıkları tespit edilmiştir. Medeni durum ile kullanılan kredi miktarı verileri ile yapılan χ^2 testi sonucunda ise 2.909 değeri bulunmuş olup bu değer istatistiki açıdan önemli değildir ($P>0.05$).

Çizelge 4.46. Kadınların medeni durumları ile mikro kredi kullanma sayıları arasındaki ilişki

Medeni Durum		Mikro Kredi Kullanma Sayısı			Toplam	χ^2	P
		1-3 Kez	4-6 Kez	7+ Kez			
Bekar	n	4	2	1	7	2.069	0.723
	%	%57.1	%28.6	%14.3	%100		
Evli	n	77	57	52	186		
	%	%41.4	%30.6	%28	%100		
Dul-Boşanmış	n	6	8	5	19		
	%	%26.7	%40	%33.3	%100		

Çizelge 4.47. Kadınların medeni durumları ile kullandıkları mikro kredi miktarları arasındaki ilişkinin iki yönlü analizi

Medeni Durum		Kullanılan Kredi Miktarı (TL)				Toplam	χ^2	P
		0-3000	3001-7000	7001-12000	12001+			
Bekar	n	4	1	1	1	7	2.909	0.573
	%	%57.1	%14.3	%14.3	%14.3	%100		
Evli	n	60	43	44	39	186		
	%	%32.3	%23.1	%23.7	%21	%100		
Dul-Boşanmış	n	4	4	6	5	19		
	%	%20	%13.3	%33.3	%33.3	%100		

4.6.4. Kadınların Çocuk Sayıları İle Mikro Kredi Kullanma Sayıları ve Miktarları Arasındaki İlişki

Kadınların mikro kredi kullanma sayıları üzerinde, çocuk sayılarının etkili olup olmadığının test edilmesi amacı ile Ki-kare analizi uygulanmış olup ulaşılan sonuçlar Çizelge 4.48’de verilmiştir. Sonuçlara göre; kadınlardan hiç çocuğu olmayanların, 1 çocuğu olanların, 2 çocuğu olanların ve 3 ve daha fazla çocuğu olanların en çok 1-3 kez mikro kredi kullandıkları belirlenmiştir. Ayrıca, Ki-kare testi değeri 5.717 olarak bulunmuş ve bu değerin önemsiz olduğu belirlenmiştir ($P>0.05$).

Kadınların kullandıkları mikro kredi miktarı üzerinde, çocuk sayılarının etkili olup olmadığının test edilmesi amacı ile Ki-kare analizi uygulanmış olup ulaşılan sonuçlar Çizelge 4.49’da verilmiştir. Sonuçlara göre, kadınlardan hiç çocuğu olmayanların en çok 0-3000 TL ve 3001-7000 TL, 1 çocuğu, 2 çocuğu ve 3 ve üzerinde çocuğu olanların ise en çok 0-3000 TL mikro kredi kullandıkları belirlenmiştir. Böylece, yapılan Ki-kare testi sonucunda χ^2 değeri 3.739 olarak bulunarak bu değerin önemsiz olduğuna erişilmiştir ($P>0.05$).

Çizelge 4.48. Kadınların çocuk sayıları ile mikro kredi kullanma sayıları arasındaki ilişkinin iki yönlü analizi

Çocuk Sayısı		Mikro Kredi Kullanma Sayısı			Toplam	χ^2	P
		1-3 Kez	4-6 Kez	7+ Kez			
Yok	n	8	5	2	15	5.717	0.456
	%	%53.3	%33.3	%13.3	%100		
1	n	13	12	8	33		
	%	%39.4	%36.4	%24.2	%100		
2	n	41	25	22	88		
	%	%46.6	%28.4	%25	%100		
3+	n	25	25	26	76		
	%	%36.4	%33.3	%30.3	%100		

Çizelge 4.49. Kadınların çocuk sayıları ile kullandıkları mikro kredi miktarları arasındaki ilişkinin iki yönlü analizi

Çocuk Sayısı		Kullanılan Kredi Miktarı (TL)				Toplam	χ^2	P
		0-3000	3001-7000	7001-12000	12001+			
Yok	n	5	5	3	2	15	3.739	0.928
	%	%33.3	%33.3	%20	%13.3	%100		
1	n	12	5	9	7	33		
	%	%36.4	%15.2	%27.3	%21.2	%100		
2	n	30	20	21	17	88		
	%	%34.1	%22.7	%23.9	%19.3	%100		
3+	n	21	18	18	19	76		
	%	%31.8	%22.7	%22.7	%22.7	%100		

4.6.5. Kadınların Eşlerinin Gelir Durumları İle Mikro Kredi Kullanma Sayıları ve Miktarları Arasındaki İlişki

Mikro kredi kullanan kadınların eşlerinin gelir durumları ile mikro kredi kullanma sayıları arasında oluşturulan Çizelge 4.50 aşağıda gösterilmiştir. Çizelgeye göre Ki-kare değeri 3.892 olarak hesaplanmış ve bu değer istatistiksel olarak önemsiz bulunmuştur ($P>0.05$). Sonuçlardan, kadınların eşlerinin gelir durumu seçeneklerinin tümünde, kadınların mikro kredi kullanma sayılarının oranının en fazla 1-3 kez olduğu saptanmıştır. Böylelikle, kadınların mikro kredi kullanma sayılarının, eşlerinin gelir durumları ile ilgili olmadığı kanaatine varılmıştır.

Çizelge 4.51’de ise mikro kredi kullanan kadınların eşlerinin gelir durumları ile kullandıkları mikro kredi miktarları arasında oluşturulan Ki-kare analiz sonucu gösterilmiştir. Buna göre, analizden ulaşılan Ki-kare değeri 16.169 olup istatistiksel olarak önemli değildir ($P>0.05$). Buradan çizelge incelendiğinde, kadınların eşlerinin gelir durumu 0-1000 TL olanların daha fazla 0-3000 TL kredi kullandıkları, 1001-1500 TL olanların daha fazla 0-3000 TL ve 7001-12000 TL kredi kullandıkları, gelir durumu 1501-2000 TL olanların daha fazla 3001-7000 TL kredi kullandıkları ve gelir durumu 2000 TL ve üzerinde olanların ise daha fazla 0-3000 TL kredi kullandıkları ortaya çıkarılmıştır. Bu durumda kadınların kullandıkları kredi miktarları üzerinde, eşlerinin gelir durumlarının önemli bir etkisinin olmadığı görülmektedir.

Çizelge 4.50. Kadınların eşlerinin gelir durumları ile mikro kredi kullanma sayıları arasındaki ilişki

Gelir Durumu (TL)		Mikro Kredi Kullanma Sayısı			Toplam	χ^2	P
		1-3 Kez	4-6 Kez	7+ Kez			
0-1000	n	9	2	4	15	3.892	0.691
	%	%50	%25	%25	%100		
1001-1500	n	21	18	18	57		
	%	%36.8	%31.6	%31.6	%100		
1501-2000	n	24	21	17	62		
	%	%38.7	%33.9	%27.4	%100		
2000 +	n	21	16	12	49		
	%	%42.9	%32.7	%24.5	%100		

Çizelge 4.51. Kadınların eşlerinin gelir durumları ile kullandıkları mikro kredi miktarları arasındaki ilişki

Gelir Durumu (TL)		Kullanılan Kredi Miktarı (TL)				Toplam	χ^2	P
		0-3000	3001-7000	7001-12000	12001+			
0-1000	n	11	1	1	2	15	16.169	0.063
	%	%62.5	%12.5	%0	%25	%100		
1001-1500	n	15	13	15	14	57		
	%	%26.3	%22.8	%26.3	%24.6	%100		
1501-2000	n	16	19	14	13	62		
	%	%25.8	%30.6	%22.6	%21	%100		
2000 +	n	15	10	14	10	49		
	%	%30.6	%20.4	%28.6	%20.4	%100		

4.6.6. Kadınların Sosyal Güvence Durumları İle Mikro Kredi Kullanma Sayıları ve Miktarları Arasındaki İlişki

Kadınların sosyal güvence durumları ile mikro kredi kullanma sayıları arasında yapılan χ^2 testi istatistik sonuçlarına göre, kadınlardan sosyal güvencesi olmayanların %40.7 oranı ile 1-3 kez yine %40.7 oranı ile 4-6 kez kredi kullandıkları; sosyal güvencesi olanların ise en fazla %41.1 oranı ile 1-3 kez, %30.3 oranı ile 4-6 kez kredi kullandıkları tespit edilmiştir. Buradan, hesaplanan χ^2 testi değeri 1.702 olarak bulunmuş ve bu değer istatistiksel anlamda önemsiz olduğu belirlenerek, kadınların kredi kullanma sayıları üzerinde sosyal güvence durumlarının herhangi bir etkisinin olmadığına ulaşılmıştır ($P>0.05$) (Çizelge 4.52).

Kadınların sosyal güvence durumları ile kullandıkları mikro kredi miktarları arasında yapılan χ^2 testi istatistik sonuçlarına göre, sosyal güvencesi olmayan kadınların en fazla %33.3 oranı ile 0-3000 TL, daha sonra %29.6 oranı ile 7001-12000 TL kredi kullandıkları; sosyal güvencesi olanların ise en fazla %31.9 oranı ile 0-3000 TL daha sonra %23.2 oranı ile 3001-7000 TL ve 7001-12000 TL kredi kullandıkları ortaya çıkarılmıştır. Buna göre, hesaplanan χ^2 testi değeri 0.754 olarak bulunmuş ve bu değer istatistiksel anlamda önemsiz olduğundan kadınların kullandıkları mikro kredi miktarı üzerinde, sosyal güvence durumlarının bir etkisinden bahsedilememektedir ($P>0.05$) (Çizelge 4.53).

Çizelge 4.52. Kadınların sosyal güvence durumları ile mikro kredi kullanma sayıları arasındaki ilişki

Sosyal Güvence Durumu		Mikro Kredi Kullanma Sayısı			Toplam	χ^2	P
		1-3 Kez	4-6 Kez	7+ Kez			
Yok	n	11	11	5	27	1.702	0.427
	%	%40.7	%40.7	%18.5	%100		
SGK (Emekli S.-Bağkur-SSK-GSS-Yeşil K.)	n	76	56	53	185		
	%	%41.1	%30.3	%28.6	%100		

Çizelge 4.53. Kadınların sosyal güvence durumları ile kullandıkları mikro kredi miktarları arasındaki ilişki

Sosyal Güvence Durumu	Kullanılan Kredi Miktarı (TL)				Toplam	χ^2	P	
	0-3000	3001-7000	7001-12000	12001+				
Yok	n	9	5	8	5	27	0.754	0.860
	%	%33.3	%18.5	%29.6	%18.5	%100		
SGK (Emekli S.-Bağkur-SSK-GSS-Yeşil K.)	n	59	43	43	40	185		
	%	%31.9	%23.2	%23.2	%21.6	%100		

4.6.7. Kadınların Kredi Kullanmadan Önceki Aile Gelirleri İle Mikro Kredi Kullanma Sayıları ve Miktarları Arasındaki İlişki

Kadınların mikro kredi kullanma sayıları üzerinde, kredi kullanmadan önceki aile gelirlerinin etkili olup olmaması ile ilgili yapılan χ^2 testi analiz sonucu Çizelge 4.54'te verilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, daha çok 1-3 kez mikro kredi kullanan kadınların aile gelirlerinin 0-500 TL, 1001-1500 TL, 1501-2000 TL, 2000+ TL olduğu; 501-1000 TL aile geliri olanların ise daha çok 1-3 kez ve 4-6 kez mikro kredi kullandıkları belirlenmiştir. Ki-kare istatistik değeri de 1.656 olarak hesaplanmış ve bu değerin önemsiz olduğu saptanmıştır ($P>0.05$). Dolayısıyla, kadınların kredi kullanmadan önceki aile gelirleri ile kredi kullanma sayıları arasında bir ilişkinin olmadığı, ailenin gelir durumunun düşük olmasıyla, mikro kredi kullanma sayısının artmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kadınların kullandıkları mikro kredi miktarları üzerinde, kredi kullanmadan önceki aile gelirlerinin etkili olup olmaması ile ilgili yapılan χ^2 testi analiz sonucu Çizelge 4.55'te verilmiştir. Analiz sonucu χ^2 değeri 1.456 olarak bulunarak bu değerin önemsiz olduğu anlamı çıkarılmıştır ($P>0.05$). Böylece, kadınların kullandıkları mikro kredi miktarları ile kredi kullanmadan önceki aile gelirleri arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı sonucuna varılmıştır.

Çizelge 4.54. Kadınların kredi kullanmadan önceki aile gelirleri ile mikro kredi kullanma sayıları arasındaki ilişkinin iki yönlü analizi

Aile Gelir Durumu (TL)		Mikro Kredi Kullanma Sayısı			Toplam	χ^2	P
		1-3 Kez	4-6 Kez	7+ Kez			
0-500	n	4	2	1	7	1.656	0.990
	%	%57.1	%28.6	%14.3	%100		
501-1000	n	6	6	4	16		
	%	%37.5	%37.5	%25	%100		
1001-1500	n	34	26	23	83		
	%	%41	%31.3	%27.7	%100		
1501-2000	n	24	20	19	63		
	%	%38.1	%31.7	%30.2	%100		
2000 +	n	19	13	11	43		
	%	%44.2	%30.2	%25.6	%100		

Çizelge 4.55. Kadınların kredi kullanmadan önceki aile gelirleri ile kullandıkları mikro kredi miktarları arasındaki ilişkinin iki yönlü analizi

Aile Gelir Durumu (TL)		Kullanılan Kredi Miktarı (TL)				Toplam	χ^2	P
		0-3000	3001-7000	7001-12000	12001+			
0-1000	n	9	4	6	4	23	1.456	0.997
	%	%31.3	%25	%18.8	%25	%100		
1001-1500	n	26	19	20	18	83		
	%	%31.3	%22.9	%24.1	%21.7	%100		
1501-2000	n	19	14	15	15	63		
	%	%30.2	%22.2	%23.8	%23.8	%100		
2000 +	n	14	11	10	8	43		
	%	%32.6	%25.6	%23.3	%18.6	%100		

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, Isparta ilinde kadın yoksulluğu ile mücadele aracı olarak kullanılan mikro kredi uygulamalarının analiz edilmesi amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre; mikro kredi kullanan kadınların büyük bir çoğunluğunun 40-49 (%31.60) ve 30-39 (%30.66) yaş grubunda oldukları belirlenmiştir. Kredi kullanan kadınlar içinde, oranı en düşük olan yaş grubu ise 60 yaş ve üzeri (%9.43) olan gruptur. Kadınların eğitim düzeylerinin ise düşük olduğu, kadınlar içinde en çok ilköğretim mezunlarının (%54.25) bulunduğu, üniversite mezunlarının oranının %8.02 olduğu belirlenmiştir. Kadınların medeni durum ve çocuk sayısı incelendiğinde, kadınların %87.74'ünün evli ve en çok 2 (%41.51) ila 3 (%31.13) çocuğa sahip oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca kadınların aile genişliğinin ortalama 3.76 kişi olduğu bulunmuştur. Kadınların büyük çoğunluğunun evli olması ve çocuk sayılarının ortalama düzeyde olması, onların yine de bir maddi yetersizlik içinde olduklarını ve dolayısıyla aile gelirlerine, çocukların eğitim ve özel masraflarına vb. unsurlara katkıda bulunmak amacıyla diğer taraftan, kadınların bir uğraş içinde olma gayesiyle girişimde bulduklarını ve kredi kullandıklarını söyleyebiliriz.

Kadınların mikro krediden haberdar oldukları kaynakların ise en fazla %59.91 oranı ile arkadaşlar, %32.08 oranı ile çevredeki kişiler olduğu saptanmıştır. Kadınların mikro krediyi bankalara tercih etme sebeplerine bakıldığında, %36.32'sinin banka faizlerinin yüksek olması, %33.96'sının bankaların küçük miktarda kredi vermemeleri ve %24.06'sının kefil/teminatlarının olmaması nedenleriyle mikro krediyi bankalara tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Kadınların mikro kredi kullanmadan önceki iş durumları incelendiğinde, %42.92'sinin ev hanımı, %39.15'inin kendi işinde çalışıyor olduğu aynı zamanda kadınların %87.26'sının sosyal güvencesinin olduğu (SGK) ve eşlerinin ise %72.58'inin bir işte çalıştığı, %22.04'ünün emekli olduğu, %5.38'inin ise bir işte çalışmadığı belirlenmiştir. Kadınların mikro kredi kullanmadan önceki aile gelirlerine bakıldığında, en fazla %40.09 oranı ile 1001-1500 TL gelire sahip oldukları saptanmıştır. Düşük bir gelire sahip olan bu ailelerdeki kadınların, yoksulluklarını gidermede mikro krediyi bir mücadele aracı olarak gördükleri söylenebilmektedir. Kadınları mikro kredi kullanmaya yönelten nedenlerin ise en çok (%46.23), var olan işlerini geliştirmek/büyütmek olduğu belirlenmiştir. Daha sonra %29.25 oranı ile bir iş

kurmak istemektedirler. Krediyi kullanma amaçlarına bakıldığında da yine %58.49 ile var olan işlerini geliştirmek, %28.77 ile yeni bir iş kurmak sonuçlarına ulaşılmıştır. Kadınların ihtiyaçları doğrultusunda mikro krediyi kaç kez kullandıkları incelendiğinde, en fazla %48.58 oranında 5 ve üzerinde kullandıkları ortaya çıkarılmıştır. Buradan, kadınların krediden yarar sağlayarak tekrar kredi aldıklarına erişilebilmektedir. Kadınların ayrıca krediyi hangi iş türlerinde kullandıkları belirlenmiş ve en fazla %43.87'sinin ticaret, %28.30'unun eliş/nakış ve %19.34'ünün ise hayvancılık ile uğraştıkları tespit edilmiştir. Kadınların bu uğraş verdikleri işlerde çalışma ve istihdam durumları ortaya konulduğunda; %81.13 oranı ile yaptıkları işlerde kadınların kendilerinin çalıştıkları, diğer yandan %92.45 oranı ile yanlarında hiç işçi çalıştırmadıkları belirlenmiştir. Dolayısıyla, kadınların kredi sayesinde kendilerine iş imkânı sağladıkları fakat kurdukları iş yerlerinde başka kişilere önemli oranda istihdam olanağı yaratamadıkları sonucuna varılmıştır. Bunun nedeni olarak, kadınların yaptıkları işlerden, işçi çalıştırabilecek kadar gelir elde edememeleri söylenebilir. Yaptıkları işlerde kadınların %47.17'si kredinin kısmen yeterli olduğunu, %25'i yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Kadınların %28.30'unun almış oldukları krediyi, amacı dışında kullandıkları ve %71.70'inin amacı dışında kullanmadıkları tespit edilmiştir. Krediyi amacı dışında kullanan kadınların daha çok ev ihtiyaçları (%68.33) ve çocuk ihtiyaçları için (%30) kullandıkları saptanmıştır.

Mikro kredi kullanmadan önce 1001-1500 TL'lik aylık aile gelirine sahip olan kadınların oranı %40.09 iken kredi kullanım sonrası görüşülen kadınların %43.87'sinin kredi ile evlerine daha çok para girdiğini, %35.85'inin sadece kendi kazandığı paranın arttığını, %16.51'inin kredi ile maddi durumlarının iyileştiğini ve %3.77'sinin kredi ile daha çok maddi sıkıntıya girdiklerini belirtmişlerdir. Böylece, kadınların yaklaşık %96.23'ünün kredi aracılığıyla gelirlerinde, eskiye göre bir iyileşme ve artış yaşandığı görülmektedir. Elde edilen bu gelirleri, kadınların %71.23'ünün uğraş verdikleri işleri için tekrardan kullandıkları, %30.66'sının ihtiyaçları için harcadıkları, %22.64'ünün de borçlarını ödedikleri saptanmıştır. Böylelikle mikro kredinin, en azından kadınların bir giderine destek olduğu tespit edilmiştir.

Kredi kullanımını ile kadınların sosyal ilişkilerindeki değişimler ele alındığında, kadınların %69.34'ünün mikro kredi kullanımını sonrası arkadaş çevrelerinin arttığını ve %22.64'ünün girişken olmalarını sağladığını belirtmişlerdir. Kadınlara sağladığı faydaların ise kadınların %60.85'i ev ekonomisine katkı sağladığını ve %50.94'ü öz güvenlerini artırdığını belirtmişlerdir. Diğer taraftan, kadınların mikro kredinin olumsuz yönleri ile ilgili görüşleri alınmış ve yarıdan fazlası (%72.17) kredinin herhangi bir olumsuz yönünün olmadığını fakat kadınların %16.98'i kredi geri ödemelerinin haftalık olmasını, %8.02'si kredi ofisinden zorunlu olarak herhangi bir ürün alımı yaptırılmasını ve %4.25'i kredi ofisinden istenildiği zaman kredi alınamamasını kredinin olumsuz yönleri olarak belirtmişlerdir. Kredi kullanan kadınların mikro kredi uygulamasına ilişkin önerileri ise, kadınların büyük bir çoğunluğu (%68.40) verilecek kredi miktarının artırılması ve kredi taksit ödeme aralıklarının uzun olması (%51.89) gerektiğini önermektedirler. Kadınların mikro krediyi tekrar kullanıp kullanmama istekleri de ele alınmış olup kadınların %89.62'si tekrar mikro kredi kullanmak istediklerini, %10.38'i ise tekrar mikro kredi kullanmak istemediklerini belirtmişlerdir.

Kredi kullanan kadınların demografik özellikleri ile kullandıkları mikro kredi sayıları ve miktarları arasında yapılan Ki-kare Testi analiz sonuçları ise; kadınların yaşları ile kullandıkları mikro kredi sayıları arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak önemli olduğu ($P < 0.05$), fakat eğitim durumları, medeni durumları, çocuk sayıları, eşlerinin gelir durumları, sosyal güvence durumları ve kredi kullanmadan önceki aile gelirleri arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak önemli olmadığı sonucuna erişilmiştir ($P > 0.05$). Yine kadınların yaşları, eğitim durumları, çocuk sayıları, medeni durumları, eşlerinin gelir durumları, sosyal güvence durumları ve kredi kullanmadan önceki aile gelirleri ile kullanılan kredi miktarları arasındaki ilişkinin ise istatistiksel olarak önemli olmadığı sonucuna erişilmiştir ($P > 0.05$).

Çalışmadan elde edilen bu veriler ışığında; mikro kredi uygulamalarının kadın yoksulluğuna karşı mücadeledeki etkileri, başta düşük olmasına nazaran git gide artarak amacına yaklaşması ve sonucunda kredi kullanan kadınların %93.40'ının kredi kullanmaktan memnun olmaları, bu uygulamaların kadınlara faydalı olduğunu göstermektedir. Ayrıca kadınların maddi kaygılarını en aza indirebilmek, onların ve ailelerinin yaşam standartlarını yükseltebilmek, kadınları sosyo-kültürel ve ekonomik

açından daha aktif hale getirebilmek sistemin diğer yararlı unsurlarıdır. Bu sistem ile ülke açısından önemli bir yere ve değere sahip olan kadınların, Türkiye'nin kalkınmasına, refahına ve istihdamına katkı sağlama imkânını yaratması da bir gerçektir.

Diğer taraftan, uygulamayı daha yararlı hale getirebilecek yeni fikirlerin ortaya çıkarılması, uygulamadaki eksikliklerin ve isteklerin belirlenerek (kredi kullanım süresince yaşanan sıkıntılar, olumsuzluklar, sistemden beklentiler vb.) giderilmesi hem kredi kullanmak isteyen diğer kadınlar hem de sürdürülebilirlik açısından önemli bir çalışma olacak ve uygulamanın büyüyerek ileriki yıllar için başarılı ve etkin çalışmalar yapar hale gelmesini sağlayacaktır. Ayrıca hem devlet yetkililerinin hem de özel sektör ve sivil toplum örgütlerinin yoksullukla mücadele konusunda daha fazla çaba içerisinde olmaları ve daha çok alternatif çalışmalar ortaya koymaları gerekmektedir.

Bütün bunlara rağmen, mikro kredi uygulamalarının kadınların yoksulluğunu azaltabilme konusunda tek başına yeterli bir çözüm yolu olamayacağı yalnız, kadınların sosyal ve ekonomik anlamda bir uğraş içinde olmalarını sağlayarak onlara; hayattan beklentilerinin olmasını, kendilerine güvenmelerini, çevreleri ile iletişimlerinin artmasını, kendilerini güçlü hissetmelerini, maddi kaygılarının azalmasını, çocuklarının ve kendi ihtiyaçlarını gidermeye katkı sağladığı düşünülmektedir.

Yapılan araştırma çerçevesinde uygulamaya bazı öneriler ise, aşağıda sunulmuştur:

- ~ Mikro kredi uygulamasından daha fazla kadının daha kolay bir şekilde haberdar olabilmesi için ilgili yetkililerin, kitlesel iletişim araçlarını etkin kullanmaları gerektiği sonucuna varılmıştır. Örneğin bu konuda televizyon, radyo, yerel gazete, internet gibi benzeri araçlardan daha çok yararlanılmalıdır.
- ~ Mikro kredi uygulamasının asıl amacından sapmayarak gayesine uygun olarak hizmet vermesi için kadınlar içerisinde öncelikle yoksul olan kesime fırsat verilmesi ve daha sonra girişimcilik anlamında faaliyette bulunmak isteyen diğer kadınlara imkân sağlanması konularında gerekli özen gösterilmelidir.

- ~ Sisteme üye olan kadınların yarısından fazlasının eğitim düzeylerinin düşük olduğu göz önüne alınarak kadınların yeteneklerine ve isteklerine göre doğru işi yapabilmeleri konusunda, onlara profesyonel bir kişi tarafından destek verilmelidir. Böylelikle kadınların daha bilinçli bir şekilde iş yapmaları ve daha başarılı sonuçlar elde etmeleri sağlanacaktır.
- ~ Kadınların yaptıkları işlerden elde ettikleri veya hali hazırdaki ürünlerini satabilmeleri için bazen kendi çabaları yetersiz kalmaktadır. Bunun için uygun ortam ve pazarlama olanakları sağlanmalıdır. Böylece, kadınların ürünlerini taksit ödeme zamanına kadar satamamalarındaki zorlukların da ortadan kalkmasına yardımcı olacaktır.
- ~ Verilen kredi miktarının artırılarak ekonomik özgürlük isteyen kadınların amaçları doğrultusunda yani uğraş verecekleri işlerin niteliğine/büyüklüğüne göre verilmesi; kadınların getirisi yüksek daha iyi işler yapmalarına ve yaptıkları işlerde daha fazla çeşitliliğin yaratılmasına imkân sunacaktır.
- ~ Uygulamada 46 hafta boyunca her hafta taksit ödeme zorunluluğunun olması, kadınlar tarafından uygulamanın olumsuz yönlerinden biri olarak görülmektedir. Kadınların ellerindeki ürünlerini ödeme gününe kadar satamamış veya pazara gidememiş olmaları onların nakit sıkıntısı yaşamalarına ve zor durumda kalmalarına sebebiyet vermektedir. Bu açıdan kredi ödemelerinin iki haftada bir olması önerilerek bu sıkıntının minimum düzeye düşeceği düşünülmektedir.
- ~ Kadınlara kredi verilmeden önce bu krediyle hangi işi yapacaklarının sorulması ile kredi verildikten sonra, krediyi gerçekten o iş için mi kullanıyor olduklarının takibinde daha çok özen gösterilmelidir. Böylelikle mikro kredinin asıl amacından farklı olarak kullanımının önüne geçilerek, kadınların içinde bulunduğu maddi yetersizliğin üstüne bir de kredi borcunun eklenmesi ile onların daha kötü bir duruma düşürülmesine engel olunmalıdır.
- ~ Mikro kredi kullanan kadınlardan kredi hizmet/işlem bedelinin alınmayarak bu konuda devlet desteğinin sağlanması, kadınlar açısından daha faydalı olacaktır.

KAYNAKLAR

- Akgül, A., 2014. Türkiye’de Mikro Kredi Uygulaması. Türkiye İsrافی Önleme Vakfı, Erişim Tarihi: 08.08.2017, <http://www.israf.org/>
- Akkul, R., 2011. Cinsiyetler Arası Gelir Eşitsizliğini Gidermede Mikro Kredi Uygulamalarının Etkinliği: Bilecik İli Örneği. Bilecik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 145s, Bilecik.
- Aktan, C.C., Vural, İ.Y., 2002. Yoksulluk: Terminoloji, Temel Kavramlar ve Ölçüm Yöntemleri, Coşkun Can Aktan (ed.), Yoksullukla Mücadele Stratejileri, Hak-İş Konfederasyonu Yayınları, 32s, Ankara.
- Alagh, Y.K. 1950. Growth-Performance of the Indian Economy, Problems of Employment and Poverty Developing Economies, 30(2), 98-116.
- Alpaslan, C., 2015. Mikro Kredinin Kadın Yoksulluğunu Azaltmadaki Rolü: Niğde Örneği. Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 203s, Niğde.
- Altıkulaç, S., Tüzün Rad, S., 2016. Mikro Kredi Kullanımının Kadınlar Üzerindeki Sosyo-Ekonomik Etkileri; Mersin İli. Kesit Akademi Dergisi (The Journal of Kesit Academy), 5, 25-42.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., Yıldırım, E., 2012. Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı. Sakarya Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sakarya Yayıncılık, 7. Baskı, 390s, Sakarya.
- Altunöz, U., 2015. Mikro Kredilerin Kadın İstihdamı ve Kalkınmaya Etkileri: Türkiye Örneği. ÇSGB Çalışma Dünyası Dergisi, 3(1), 7-14.
- Apaydın, S., 2015. Yoksullukla Mücadelede Mikro Kredi: Muş İli Örneği. Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 101s, Kütahya.
- Artan, C., 2013. A Sociological Analysis of Microcredit: A Poverty Alleviation Tool for Women Or Not?. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 97s, Ankara.
- Ashrafi, H., 2011. Grameen Bank Micro-Credit Program's Impact on Women's Economic Empowerment: The Case for Bangladesh and Turkey. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 129s, İstanbul.
- Aslan, Ö.F., 2015. Kadın Yoksulluğuyla Mücadelede Mikro Kredinin Rolü: Erzurum Üzerine Bir Alan Araştırması. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 113s, Erzurum.

- Aşkın, E.Ö., Barış, S., 2015. Kadın İstihdamının Artırılmasında Mikro Kredi Uygulamasının Etkisi: Tokat İli Örneği. *Çalışma ve Toplum Dergisi*, 46(3), 63-93.
- Ateş, G., Öğütoğulları, E., 2012. Türkiye’de Yoksullukla Mücadelede Mikro Kredi Uygulamaları. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 33-54.
- Bağ, A.,K., 2015. Yalvaç ve Isparta Mikro Girişimcilik Başarı Öyküleri Kitabı, 2015-2016, 45s, Isparta.
- Bahar, H.S., 2014. Yoksullukla Mücadelede Mikro Kredi Uygulamaları (Konya İli Örneği). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 186s, Konya.
- Balkız, Ö.I., Öztürk, E., 2013. Neo-Liberal Gelişme Anlayışı ve Kadın: Mikro Finans Uygulamaları Kadınları Güçlendiriyor mu?. *Mediterranean Journal of Humanities*, III/2, 2013, 1-21.
- Baltacı, N.Ö., 2011. Kadınları Güçlendirme Mekanizması Olarak Mikro Kredi, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Uzmanlık Tezi, 169s, Ankara.
- Barnes, C., Gaile, G., Kibombo, R., 2001. The Impact of Three Microfinance Programs in Uganda. Samuel K. Kayabwe, Prossy Musoke, Agrippinah Namara, and Peter Waalwo-Kajula Makerere Institute for Social Research, Josephine Harmsworth Andama and Jeanne Koopman Management Systems International, 154p, Uganda.
- Bayraktutan, Y., Akatay, M., 2012. Kentsel Yoksulluk ve Mikro Finansman: Kocaeli Örneği. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24: 1–34.
- Begüm, N., 2004. Targeting The Poor, Mikro Kredi Vasıtasıyla Yoksulluğun Azaltılması Uluslararası Konferansı, 9-10 Haziran 2003, İstanbul. Bildiriler Kitabı, 156s, Ankara.
- Beşinci, M., 2005. Mikro Kredi İle Yoksulluğa Son. Erişim Tarihi:03.12.2018 <http://sufizmveinsan.com/arastirma/mikrokredi.html>
- Coleman, B.E., 1999. The Impact of Group Lending in Northeast Thailand. *Journal of Development Economics*, 60(1), 2-37.
- Coşkun, S., Tireli, M., 2008. Avrupa Birliği’nde Yoksullukla Mücadele Stratejileri ve Türkiye, Nobel Yayınları, 200s, Ankara.
- Çakmak, D., 2012. Microcredit to Women As a Poverty Alleviation Tool: The Case of Turkish Grameen Microcredit Programme In Diyarbakır. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 111s, Ankara.

- Çelebi Boz, F., Çınar, Ö., 2016. Mikro Kredinin Yoksulluk ve İstihdam Üzerine Etkisi: TRA1 Bölgesinde Alan Araştırması. Gümüşhane University Electronic Journal of the Institute of Social Science/Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi, 7(18), 108-135.
- Çelik, C., Özdevecioğlu, M., 2001. Kadın Girişimcilerin Demografik Özellikleri ve Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Nevşehir İlinde Bir Araştırma, I. Orta Anadolu Kongresi, 18-21 Ekim 2001, Nevşehir, 487-498.
- Çolak, E. 2013. Ki-kare Bağımsızlık Analizi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Biyoistatistik Anabilim Dalı, Eskişehir, Erişim Tarihi: 28.12.2018, <https://psikolojiagi.com>
- Çolakoğlu, C., 2016. Yapılabilirlikten Yoksunluk Bağlamında Mikro Kredi Uygulaması: Grameen Bankası Sakarya İli Örneği. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 142s, Sakarya.
- Demirhan, Y., Kartal, N., 2014. 1980 Sonrası Yoksullukla Mücadelenin Başlıca Aracı Olarak Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'nun Kuruluş ve Varlık Nedenlerine İlişkin Bazı Tespitler. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 42, 257-268.
- Dolun, L., 2005. Genel Araştırmalar: Mikro Finansman, Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş., Araştırma Müdürlüğü, Nisan 2005, 24-31, Ankara. Erişim Tarihi: 17.10.2018 http://www.tkb.com.tr/data/file/raporlar/ESA/GA/2005-GA/GA-05-02-05_Mikro_Finansman.pdf
- Dumanlı, R., 1995. Yoksulluk Kavramı, Ölçülmesi ve Gelir Dağılımı İlişkileri, Yeni Türkiye, 6, 211-229.
- Döşeyen, A., 2007. Yoksullukla Mücadele Programlarından Mikro Kredi Ve Türkiye Diyarbakır Örneği Başarı Değerlendirmesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 193s, İstanbul.
- Ece, S., 2014. Mikro Kredi Kullanan Kadınlar: Şırnak Örneği. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 173s, Ankara.
- Field, F., 1983. The Minimum Wage, Policy Studies Institute, Heinemann Publishing, 117p, London.
- Ganle, J.K., Afriyie, K., Segbefia, A.Y., 2014. Microcredit: Empowerment and Disempowerment of Rural Women in Ghana. World Development, 66, 1-11.
- Göktaş, N., 2012. Yoksulluğun Azaltılmasında Mikro Kredi Uygulaması-Kırıkkale Örneği. Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 103s, Kırıkkale.
- Gökyay, Ç., 2008. Türkiye'de Mikro Kredi Uygulamaları ve İstihdama Yansımaları, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, Uzmanlık Tezi, 123s, Ankara.

- Güneş, S., 2009. Yoksullukla Mücadelede Mikro Kredi Uygulamaları Ve Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Genel Müdürlüğü Proje Destekleri. T.C. Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, Uzmanlık Tezi, 168s, Ankara.
- Güngör, M., Bulut, Y., 2008. Ki-kare Testi Üzerine. Fırat Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Matematik Bölümü, Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları, 85s, Elazığ.
- Hermes N. ve Lensink R., 2007. Impact of Microfinance: A Critical Survey, Economic and Political Weekly, 42(6), 462.
http://eczacılık.anadolu.edu.tr/bolumSayfaları/belgeler/ecz2014%2013_20140527094539.pdf
- Islam, A., 2014. Heterogeneous Effects of Microcredit: Evidence From Large-Scale Programs in Bangladesh. Journal of Development Economics, 60(1), 2-11.
- IYOM, 2005. What are the Objectives of the International Year of Microcredit?, International Year of Microcredit 2005, Erişim Tarihi: 18.09.2017
<http://www.yearofmicrocredit.org>
- Kalaç, M.Ö., 2016. Türkiye’de Mikro Kredi Uygulamaları: Grameen Mikro Kredi Modeli Manisa İli Örneği. Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 74s, Manisa.
- KEDV, 2017. Kadın Emegini Değerlendirme Vakfi, Erişim Tarihi: 14.09.2017
<http://www.kedv.org.tr/maya/>,
- KEDV, 2018. Kadın Emegini Değerlendirme Vakfi. Erişim Tarihi: 01.03.2018
<http://www.kedv.org.tr>
- Korkmaz, E., Baloğlu, B., Sümer K.K., Oktayer, N., Çak, M., 2004. Mikro Kredi Modeli Yoluyla Yoksulluğun Azaltılması: İstanbul Örneği. İstanbul Ticaret Odası, 228s, İstanbul.
- Kuyu, E., 2017. Kadın Yoksulluğunun Önlenmesinde Mikro Kredi Projesinin Etkisi - Muğla İli Örneği. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 123s, Muğla.
- Latifee, H. I., 2006. The Future of Microfinance: Visioning The Who, What, When, Where, Why, and How of Microfinance Expansion Over The Next 10 Years, The Global Microcredit Summit 2006, 39(6), Halifax, Canada. Erişim Tarihi: 10.08.2017 (www.microcreditsummit.org/papers/2006papers.htm).
- Li, X., Hu, B., Gan C., 2011. The Welfare Impact of Microcredit on Rural Households in China. The Journal of Socio-Economics, 40(4), 1-8.
- Mengü, E., 2016. Yoksullukla Mücadelede Sosyal Girişimcilik: Grameen Mikro Kredi Modeli. Yalova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 102s, Yalova.

- Nader, Y.F., 2007. Microcredit and The Socio-Economic Wellbeing of Women and Their Families in Cairo. *The Journal of Socio-Economics*, 37(2), 1-13.
- Ören, K., Negiz, N., Akman, E., 2012. Kadınların Yoksullukla Mücadele Aracı Mikro Kredi: Deneyimler Üzerinden Bir İnceleme, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 26(2), 313-336.
- Öz, C.S., Çolakoğlu, C., 2014. Türkiye’de Mikro Kredi Uygulamasının Sakarya İli Özelinde İncelenmesi, *Çalışma ve Toplum- Ekonomi ve Hukuk Dergisi*, 43(4), 1-30.
- Özsoy, E. 2004. Kalkınma-Yoksulluk İkilemi ve Türkiye, *ISGUC The Journal of Industrial Relations and Human Resources*, 5(1), 0-1.
- Sam, N., 2008. Yoksulluğa Bir Yaklaşım Biçimi: Kapasite Yaklaşımı. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 27(1), 59-70.
- Sancak Baktır, N., Erdem, E., 2016. Türkiye’de Kadın Yoksulluğunun Çözümünde Mikro Kredi Uygulamaları: Sosyal Etkilerinin Ölçülmesi. *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi*, 33, 99–21.
- Sekaran, U., 1992. *Research Methods for Business: A Skill-Building Approach*. Southern Illinois University at Carbondale, Second Edition, 428p, John Willey and Sons, Inc. New York.
- SGK, 2019. Sosyal Güvenlik Kurumu. Erişim Tarihi: 14.01.2019, <http://www.sgk.gen.tr/sgk-haber/yesil-kart-uygulamasinda-degisiklik.html>
- Shahbazov, A., 2005. *Olasılık Teorisine Giriş*, Birsen Yayınevi, 580s, İstanbul.
- Sultakeev, K., 2016. Mikro Finans Uygulamasının Yoksulluk Üzerindeki Etkisi: Kırgızistan Örneği. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2018, 7(1), 1-12.
- Şahin, H., 2010. Kadın Girişimciliğinin Teşviki Ve Geliştirilmesinde Mikro Kredinin Önemi Ve Sakarya Örneği. *Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, 161s, Sakarya.
- Şahpaz, K.İ., 2017. Mikro Kredi Uygulamalarının Ekonomik, Sosyal ve Mali Analizi. *Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi*, 239s, Sakarya.
- Şengür, M., ve Taban, S., 2011. Yoksullukla Mücadele Stratejisi Olarak Mikro Kredi Uygulaması: Eskişehir İli Örneği. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2012, Eskişehir, 13(1), 59-89.
- Şiriner, İ., 2015. Mikro Kredilerin Makro Ekonomik Etkileri: Türkiye ve Dünyadaki Çalışmaların Katkısı Üzerine Bir Literatür Araştırması. *İş, Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 17(1), 54-77.
- Tan, F.Z.S., 2006. Tarihi Akış İçinde Kastamonu Kadın Girişimciliği. 14. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi, 25-27 Mayıs 2006, Erzurum, 527-532.

- Tanılır, M. N., 2010. Dünyada, Türkiye'de ve Kahramanmaraş'ta Mikro Kredi Projesi. Mikro Kredi ve Yoksulluk, Yoksulluğun Olmadığı Bir Dünyaya Doğru. İzzet Lofça vd. (ed.). Kahraman Maraş Valiliği, 76-87.
- Taşpınar, Ç., 2013. Yoksulluğun Azaltılmasında Mikro Kredi Uygulamalarının Yeri: Afyonkarahisar Örneği. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 188s, Afyon.
- TGMP, 2017a. Türkiye Grameen Mikro Finans Programı, Isparta Şubesi Kayıtları, Görüşme Tarihi: 04.09.2017, Isparta.
- TGMP, 2017b. Türkiye Grameen Mikro Finans Programı, 2016 Yılı Faaliyet Raporu, Ankara, 15-30.
- TGMP, 2018a. Türkiye Grameen Mikro Finans Programı. Erişim Tarihi: 15.01.2018 <http://www.tgmp.net/tr/sayfa/mikro-finans-nedir--/127/1>
- TGMP, 2018b. Türkiye Grameen Mikro Finans Programı. Erişim Tarihi: 15.01.2018 <http://www.tgmp.net/tr/sayfa/hizmetlerimiz/84/0>
- TGMP, 2018c. Türkiye Grameen Mikro Finans Programı Sunumu, 1-36s, Ankara.
- TİSVA, 2012. Türkiye İsrافی Önleme Vakfı, Erişim Tarihi: 04.08.2017 <http://www.israf.org/public/admin/filemanager/uploaded/bilgi-notu2012.pdf>
- TİSVA, 2016. Türkiye İsrافی Önleme Vakfı, Erişim Tarihi: 08.08.2017 <http://www.israf.org/public/admin/filemanager/uploaded/mikrokredi.pdf>,
- TİSVA, 2018. Türkiye İsrافی Önleme Vakfı, Erişim Tarihi: 05.01.2018 <http://www.israf.org/sayfa/Mikrokredi-Bilgi-Notlari/281>
- Topgöl, S., 2013. Türkiye'de Yoksulluk ve Yoksulluğun Kadımlaşması, Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 14(1), 277-296.
- Tüzün Rad, S., Altıkulaç, S., 2016. Mikro Kredi Kullanımının Kadınlar Üzerindeki Sosyo-Ekonomik Etkileri; Mersin İli. Kesit Akademi Dergisi, 5, 25-42.
- UNDP, 1997. Human Development Report 1997: Human Development to Eradicate Poverty, 15p, New York.
- Yayla, R., 2012. Effects of Microcredit Programs On Income Levels Of Participant Members: Evidence from Eskişehir, Turkey. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 241s, Ankara.
- Yılmaz, R., Koyuncu, C., 2006. Mikro Finansman ve Yoksullukla Mücadele, Ekin Kitabevi, 119s, Bursa.
- Yunus, M., 1999. Yoksulluğun Bulunmadığı Bir Dünyaya Doğru. Çev. Gülten, Ş. Doğan Kitapçılık, 361s, İstanbul.

Yunus, M., 2003. Yoksulluğun Bulunmadığı Bir Dünyaya Doğru. Çev. Gülden, Ş. Doğan Kitapçılık, 361s, İstanbul.

Zanbak, T., 2008. Kırsal Kadının Kalkındırılmasında Mikro Kredi Kullanımı: Alaniçi Köyü Örneği. Ege Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 188s, İzmir.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Esra İÇÖZ
Doğum Yeri ve Yılı : Isparta, 1986
Medeni Hali : Bekâr
Yabancı Dili : İngilizce
E-posta : esraicoz@gmail.com

Eğitim Durumu

Lise : Gülistan Lisesi, 2003
Lisans : Anadolu Üniversitesi, İşletme Fakültesi,
İşletme Bölümü, 2009